

ΕΚΘΕΣΗ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

2^ο Τεύχος

Περιεχόμενα

1. Ποιος μας κλέβει τον χρόνο;.....	2
2. Η οξύτητα του χρόνου και η «μνημοθήκη»	4
3. «Τι ώρα;», «Πούλα!», «Σ' αγαπώ»	6
4. «Λάθος» στον αλγόριθμο των διορθωτών «βούλιαξε» τους μαθητές της Α' Λυκείου	8
5. Ο δημοσιογράφος και η ελευθερία.....	11
6. τηλεθέαση και κοινωνικές επιπτώσεις	14
7. Νέο μακελειό σε αμερικανικό πανεπιστήμιο. Νεκροί έξι φοιτητές και ο νεαρός δράστης	15
8. Κτηνωδία μέσα σε σχολείο	17
9. «Ριάλιτι» για παιδιά σε TV και ζωή	19
10. Απόσπασμα από τη στήλη K9 Life	21
11. αξίες της τηλεόρασης, οικογένεια και σχολείο.....	23
12. Οι επιδράσεις της τηλεόρασης στα παιδιά. Ότι βλέπουν, νιώθουν.	25
13. Με 550 λέξεις μόνο.....	27
14. Ο κόσμος εκτός σελίδας.....	29
15. Η Ρόζα Παρκς στη Λάρισα.....	31
16. 9χρονος μαθητής εισέβαλε με 45άρι όπλο στο σχολείο του και τραυμάτισε 8χρονη	32
17. Μια αιμορραγία κρυφή και ύπουλη	34
18. Μαυραγορίτες εκμεταλλεύονται άγρια τους πρόσφυγες και μετανάστες	36
19. Αθώα βλέμματα και εκμετάλλευση στο λιμάνι	38
20. Το ιερό βλέμμα του ικέτη.....	40
21. Όταν οι πολίτες αντικαθιστούν το κράτος	42
22. Τα σύνορα άνοιξαν τις κλειστές πόρτες	44
23. «Δυο γυφτοπούλες στο βουνό».....	46
24. Μία έρευνα του για την ξενοφοβία και το ρατσισμό στη νεοελληνική κοινωνία.	47
25. Απαντήσεις σ ένα υποθετικό ερώτημα	48
26. Ποιοι καλούνται, λοιπόν, Έλληνες;.....	50
27. Τ. Χάμαρπεργκ: Αφήστε κατά μέρος τις «εθνικές ταυτότητες».....	52
28. Τι τραβάμε κι εμείς οι πωλήτριες!.....	54
29. Σε ελληνικά χέρια η σημαία	57
30. Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;	58
31. Εμμανουήλ Κριαράς: «Βαδίζουμε σε γλωσσική Βαβέλ».....	60
32. Γιώργος Σεφέρης, Η Τέχνη και η εποχή.....	63
33. Υ.Γ. σε νέο ακροατή	66
34. Η βιβλιοκριτική ως διαφήμιση.....	67
35. Ντ. Χριστιανόπουλος: «Πράξη ζωής», η απόρριψη του Βραβείου.....	68
36. Για τις σχολικές βιβλιοθήκες.....	70
37. Το άγχος του «Εγώ»	73
38. Ε. Π. Παπανούτσος, Το φάσμα της ψευδολογίας.....	74
39. Α.-Φ. Χριστίδης (1946-2004).....	80
40. Βιογραφικό του Δημήτρη Γληνού	82

1. Ποιος μας κλέβει τον χρόνο;
Του Δημητρη Ρηγοπουλου, Καθημερινή, 26 Νοεμβρίου 2005

Το πρωί της Πέμπτης ξύπνησα με τον ήχο της δυνατής βροχής στα αυτιά μου. Με μηχανικές κινήσεις έτρεξα προς το δωμάτιο που βρίσκεται η τηλεόραση. Ήταν λίγο πριν από τις οκτώ· κάνοντας ζάπινγκ δεν είδα τα γνωστά πρόσωπα των πρωινών ενημερωτικών εκπομπών που, όσο ήξερα, αρχίζουν αξιμέρωτα. Άγνωστα σίριαλ, εμφανέστατα σε επανάληψη, βίντεο κλιπ, τηλεμάρκετινγκ, ιδού οι απρόσκλητοι επισκέπτες. Τα τύμπανα της προδοσίας ηχούσαν μέσα μου. Πώς θα κυλούσαν οι πρώτες ώρες της νέας ημέρας χωρίς την τηλεοπτική τελετουργία που συνήθως απαξιώνω; Κι αν είχε πλημμυρίσει η παραλιακή; Κι αν επίκειται μετεωρολογική βόμβα και δεν το γνωρίζω; Κι αν, κι αν...

Ως δημοσιογράφος ήξερα πολύ καλά ότι η Πέμπτη ήταν ημέρα απεργίας της ΕΣΗΕΑ. Παρ' όλα αυτά, δεν ήμουν καθόλου προετοιμασμένος για έναν 24ωρο αποκλεισμό από κάθε πηγή ενημέρωσης. Κι επειδή έχω ταυτίσει την τηλεόραση με τις ειδήσεις (κακώς, κάκιστα) όφειλα να προετοιμαστώ για μία ημέρα χωρίς τηλεόραση. Γνωρίζω ανθρώπους (όχι πολλούς, είναι η αλήθεια) που έχουν διαγράψει την τηλεόραση από την καθημερινή τους ρουτίνα. Η συσκευή, συνήθως υπάρχει, αλλά έχει καλυφθεί και υπηρετεί αλλότριους στόχους: αναδεικνύει μία ωραιότατη επάργυρη φρουτιέρα με ώριμα ρόδα ή δίνει λύση στο πρόβλημα της υπερσυγκέντρωσης διακοσμητικών αντικειμένων σε άλλα έπιπλα του σπιτιού. Έβρισκα μία τέτοια απόφαση τουλάχιστον εκκεντρική, αν όχι ακραία.

Αλλά, καθώς ξεδιπλωνόταν η (ελεύθερη από υποχρεώσεις) ημέρα μπροστά μου, θυμήθηκα ένα παρόμοιο 24ωρο πριν από λίγες εβδομάδες, όταν έμεινα κυριολεκτικά χωρίς τηλεόραση λόγω αιφνίδιου προβλήματος στην κεραία. Επιστρέφοντας σπίτι εκείνο το βράδυ από τη δουλειά μου έπρεπε να αντιμετωπίσω την υποχρεωτική τηλεοπτική νηστεία ως τετελεσμένο γεγονός. Έτσι, σε επίδειξη σπάνιας αυτοπειθαρχίας, στράφηκα στο μυθιστόρημα που ταλαιπωρούσα για πολλές μέρες, όχι επειδή δεν μου άρεσε (συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο!) αλλά γιατί συνήθως το στρίμωχνα μισή ώρα πριν τον ύπνο, όταν ήξερα πως η ανάγνωση πέντε, έξι σελίδων θα με οδηγούσε εκεί που κατά βάθος επιθυμούσα: στο κρεβάτι. Ήταν η πρώτη φορά, ύστερα από αιώνες, που αφιέρωνα ένα ολόκληρο βράδυ σ' ένα βιβλίο. Για να συνειδητοποιήσω κάτι που ακούγεται τετριμμένο αλλά είναι αλήθεια: η ζωή όπως την ξέρουμε τα τελευταία δέκα χρόνια με την -ανοιχτή, ακόμα κι όταν δεν βλέπουμε κάτι- τηλεόραση, το Ίντερνετ και την κινητή τηλεφωνία (διαθέσιμοι 24ώρες το 24ωρο) δεν είναι μία ωραία ζωή. Κι ακόμα χειρότερα: δεν είναι μία ζωή που επιλέξαμε. Κάποιος μας χτυπάει το ντέφι κι εμείς χορεύουμε.

Η πρόγνωση, **επίσης**, δεν είναι καλή. Ο ψηφιακός πολιτισμός επιτρέπει ήδη την συγκέντρωση όλων των παραπάνω (τηλεόραση, Ίντερνετ, τηλέφωνο) σε μία και μόνο, κινητή, εννοείται, συσκευή. Και η μαζικοποίησή της είναι θέμα χρόνου. Όλο και περισσότερα γκάτζετ θα ζητούν την προσοχή μας, θα παρακαλούν για λίγο ακόμα από τον ελεύθερο, υποτίθεται, χρόνο μας. Κι είναι ένας χρόνος εξόφθαλμα κλεμμένος. **Αλλά**, φυσικά, δεν είναι όλα τόσο μαύρα. Η επίγνωση του σημερινού μας τρόπου μας επιτρέπει, ίσως, μία νέα διαπραγμάτευση του αυριανού μας χρόνου. **Αν** ξέρουμε την απάντηση στο ρητορικό ερώτημα του τίτλου (Ποιος μας κλέβει τον χρόνο;) έχει φτάσει, φαίνεται, η ώρα να πούμε τα πρώτα μας «όχι, ευχαριστώ».

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100 περίπου λέξεις.

Πριν γράψετε την περίληψη φροντίστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Στη δεύτερη παράγραφο ο συγγραφέας χαρακτηρίζει «εκκεντρική» την απόφαση όσων ανθρώπων έχουν διαγράψει την τηλεόραση από τη ζωή τους. Έχει την ίδια άποψη και στο τέλος του κειμένου; Μπορείτε να φανταστείτε πώς περνά ο χρόνος ενός ανθρώπου που δε βλέπει τηλεόραση;

B2. Να βρείτε τη σημασία/ ρόλο των παρακάτω διαρθρωτικών λέξεων φράσεων στις δυο τελευταίες παραγράφους: Έτσι, Για να, επίσης, Αλλά, Αν.

B3. Να μετατραπεί σε παθητική η σύνταξη των παρακάτω τριών φράσεων του κειμένου:

α. έχω ταυτίσει την τηλεόραση με τις ειδήσεις

β. έπρεπε να αντιμετωπίσω την υποχρεωτική τηλεοπτική νηστεία

γ. Ο ψηφιακός πολιτισμός επιτρέπει ήδη την συγκέντρωση όλων των παραπάνω σε μία και μόνο κινητή συσκευή.

B4. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος;

Γ. Το κείμενο στο τέλος μιλά για ψηφιακό πολιτισμό. Γράφετε ένα κείμενο ακολουθώντας τα παρακάτω ερωτήματα: Πώς αντιλαμβάνεστε τη συγκεκριμένη έννοια; Μπορείτε να σκεφτείτε θετικές ή αναγκαίες χρήσης του; Κατά πόσο εντάσσονται στη ζωή σας συσκευές του ψηφιακού πολιτισμού; Ανάλογα με την προηγούμενη απάντησή σας, μπορείτε να φανταστείτε την αντίθετη κατάσταση (αν είστε συστηματικός χρήστης, πώς θα ήταν η ζωή σας χωρίς ψηφιακές συσκευές);

συμπληρωματικές ερωτήσεις ανά παράγραφο

Πρώτη παράγραφος.

1. Η πρώτη παράγραφος παρουσιάζει μια διαφορετική μέρα. Σε τι συνίσταται η διαφορά; Πώς νιώθει ο αφηγητής/ συγγραφέας; Ποια σημασία/ρόλο έχει για το κείμενο;

Δεύτερη παράγραφος.

2. Ποια είναι η σημασία έχει η τηλεόραση για το συγγραφέα;

3. Πώς βλέπει όσους έχουν απορρίψει την τηλεόραση;

Τρίτη παράγραφος.

4. Σκεφτείτε ποια είναι η μεθόδευση σύμφωνα με την οποία αναπτύσσεται η παράγραφος: από συγκεκριμένο σε γενικότερο ή από γενικό σε πιο συγκεκριμένο;

Τέταρτη παράγραφος

5. Ποιο είναι το αποτέλεσμα της κυριαρχίας του «ψηφιακού πολιτισμού»;

6. Στην τέταρτη παράγραφο υπάρχει αντίθεση ανάμεσα στην κλοπή του χρόνου και στην άρνηση της κατανάλωσης. Συμφωνείτε με την παραπάνω κρίση; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

2. Η οξύτητα του χρόνου και η «μνημοθήκη»

Διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο του Παντελή Μπουκάλα, 19/12/2004.

Δύσκολη τέχνη η τέχνη του χρόνου, του ξοδέματός του. Και φαίνεται ότι τη ξεμαθαίνουμε όλο και πιο εύκολα στους καιρούς της ταχύτητας που γεννηθήκαμε. Ποιας ταχύτητας δηλαδή. Μόνο η ψευδαίσθησή της μας καταδιώκει. Αγοράζουμε όλο και πιο εξελιγμένες συσκευές κινητών τηλεφώνων, τάχα για να επιταχύνουμε την επικοινωνία μας, την επαφή μας με τους άλλους· και καταλήγουμε να εξαντλούμε την επικοινωνία μας στο παίγνιο των γραπτών μηνυμάτων (ακόμα κι αν είναι να ευχηθούμε «χρόνια πολλά»), γιατί δεν παραθέλουμε ν' ακούσουμε τη φωνή του άλλου και φοβόμαστε μήπως και μας καλέσει στη γιορτή του και ανατρέψει το αυστηρό χρονοπρόγραμμά μας. Ή αγοράζουμε όλο και πιο γρήγορα αυτοκίνητα «για να προλαβαίνουμε» και τελικά το μόνο που καταφέρνουμε είναι να στενοχωριόμαστε ακόμη περισσότερο, κάθε φορά που αντιλαμβανόμαστε πως όσο χρόνο έκαναν πριν από τον πόλεμο τα γαϊδουράκια για να έρθουν από τα Μεσόγεια στην Αθήνα, άλλο τόσο χρόνο (περί τη μιάμιση ώρα δηλαδή) δαπανά το τούρμπο μας με τα δεκάδες μηχανικά αλόγα του για να καλύψει την ίδια, «μπουκωμένη» απ' τα τετράτροχα απόσταση.

Είναι δυο φρασούλες, δυο χιλιοτριμμένα κλισεδάκια: «ξεκλέβω λίγο χρόνο» η μία, «σκοτώνω το χρόνο μου» η άλλη. Εδώ η γλώσσα, κι η σκέψη που της υπαγορεύει το ρυθμό, δοκιμάζει να αντιστρέψει το παιχνίδι, το παιχνίδι της κλοπής στη μια περίπτωση, το παιχνίδι του θανάτου στην άλλη. Ότι ο χρόνος είναι κλέφτης ανενδοίαστος, αν όχι και αναιδής, είναι ακράδαντη πεποίθηση των ανθρώπων. Το ίδιο ακλόνητη είναι η και η πεποίθηση για το χρόνο-θάνατο, η οποία εγκαθίσταται μέσα μας μόλις μας πρωτοπικράνει το φαρμάκι της θνητότητας: όταν φεύγει κάποιος δικός, μικραίνει ο ορίζοντας και νιώθουμε πως, άσχετα με ό,τι όριζε η πρώτη νιότη μας, τότε που αισθανόμασταν αθάνατοι, θα 'ρθει κάποτε η στιγμή που θα πολιτογραφηθούμε και εμείς στην απέραντη δημοκρατία του θανάτου. Με την πλεκτάνη της γλώσσας, λοιπόν, αντιγυρίζουμε τα χρωστούμενα στο χρόνο, κλέβουμε τον κλέφτη. Και, ακόμη πιο ριζοσπαστικά, «σκοτώνουμε την ώρα μας». Γιατί όταν τη σκοτώνουμε, όταν δεν επιχειρούμε να τη μετατρέψουμε σε χρήμα με τη «φιλοσοφική λίθο» της απληστίας, όταν τη «χαραμίζουμε» ειρωνευόμενοι εκείνο το ασφυκτικό δόγμα που τρυπάει το μυαλό μας, πως τάχα «ο χρόνος είναι χρήμα», είναι σαν την ανασταίνουμε με τα δικά μας μαγικά (το χάζεμα, την αργοσχολία, τη βραδύτητα).

Λογοπαίγνια ή «παίγνια εν ου παικτοίς». Πιθανόν. Αλλά και πάλι, μια κάποια λύση μάς τη δίνει ο Παλλαδάς:

«Θέατρο ο βίος, και παιχνίδι. Μάθε λοιπόν να παίζεις,
τις έγνοιες σου παραμερίζοντας· αλλιώς, τον πόνο υπόφερε».

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συνταχθεί περίληψη του κειμένου σε 100 λέξεις.

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Ποιο είναι το νόημα της φράσης του κειμένου: Λογοπαίγνια ή «παίγνια εν ου παικτοίς»; Να το εξηγήσετε σε μία παράγραφο με 50-60 λέξεις.

B2. Να αντικατασταθούν οι υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες που θα αποδίδουν το ίδιο νόημα μέσα στο κείμενο.

B3. Ποιος τρόπος ανάπτυξης διακρίνεται στην πρώτη παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

B4. Είναι ευδιάκριτη η θεματική περίοδος στην πρώτη παράγραφο; Ποιο είναι το θέμα της παραγράφου;

B5. Να εξηγηθεί η χρήση των εισαγωγικών σε κάθε περίπτωση μέσα στο κείμενο, πχ. «χρόνια πολλά» λόγια τρίτου (άλλες 10 περιπτώσεις)

B6. Να μετατρέψετε την σύνταξη σε παθητική: «Εδώ η γλώσσα δοκιμάζει να αντιστρέψει το παιχνίδι».

Γ. Συχνά όταν κάθεστε χωρίς να κάνετε κάτι συγκεκριμένο οι δικοί σας σάς συμβουλεύουν να αξιοποιήσετε το χρόνο σας. Ωστόσο εσείς έχετε την ανάγκη της ξενοιασιάς από τις καθημερινές υποχρεώσεις. Μπορείτε να σκεφτείτε τέτοιες περιπτώσεις που ο χρόνος σας περνά ανέμελα; Γιατί αυτές οι στιγμές γίνονται όλο και πιο σπάνιες; (Κείμενο 400 - 500 λέξεις ή και λιγότερες για να βγείτε νωρίτερα από την τάξη και να χαρείτε κανά δεκάλεπτο παραπάνω το διάλειμμα).

3. «Τι ώρα;», «Πούλα!», «Σ' αγαπώ»

Του Ζήση Κοτιώνη

Όλο και συχνότερα συναντάμε ανθρώπους που κάνουν βουβή χρήση του κινητού τηλεφώνου τους. Αν τύχαινε κάποιος να μη γνωρίζει τη δυνατότητα αποστολής και λήψης γραπτών μηνυμάτων, θα απορούσε παρακολουθώντας έναν νέο, όρθιο τη νύχτα στο δρόμο, να πληκτρολογεί στο τηλέφωνό του, ή μία μαθήτρια, στο κατάστρωμα του πλοίου να επιδίδεται σε αυτή την αθόρυβη συνδιαλλαγή.

Αν πάλι σταχυολογούσε κανείς πρόχειρα μερικά από τα χιλιάδες γραπτά μηνύματα που διασταυρώνονται αενάως και αφανώς θα ξεχώριζε σύντομες φράσεις, όπως «τι ώρα;», «πούλα!», «Ο.Κ» ή «σ' αγαπώ». Ακόμη κι όταν τα γραπτά μηνύματα δεν είναι μονολεκτικά είναι πάντα σύντομα, καθώς οι δυνατότητες των συσκευών δεν επιτρέπουν τη χρήση περισσότερων από εκατό χαρακτήρες για κάθε μήνυμα. Αυτή η εγγενής συντομογραφική διάσταση του γραπτού μηνύματος περνά και στη μορφή της χρησιμοποιούμενης γλώσσας. Συχνά η δίφθογγος «ΟΥ» αντικαθίσταται από το λατινικό «U» και οι λέξεις συντομογραφούνται διακοπτόμενες με τελεία στο δεύτερο ή τρίτο γράμμα. Η μίξη της αγγλικής με την ελληνική είναι πολύ εντονότερη από όσο συνηθίζεται στο γραπτό λόγο, παράγοντας νέες υβριδικές μορφές γλωσσικής έκφρασης. Κι όλα αυτά μπορεί κανείς πιο εύκολα να τα διαπιστώσει στους τρόπους «κινητής» επικοινωνίας των ούτως επικοινωνούντων, που είναι, στη συντριπτική πλειοψηφία, νέοι.

Το γεγονός ότι τα γραπτά μηνύματα αλλάζουν τη γλώσσα παρατηρείται ταυτόχρονα με μια αλλαγή στο περιεχόμενο της επικοινωνίας. Το καινούργιο στοιχείο, ριζικό και αναπότρεπτο, είναι ένα είδος λόγου που μοιράζεται την αμεσότητα του προφορικού με την πάγια μορφή του γραπτού λόγου. Στο γραπτό μήνυμα, συνδυάζεται η ταχύτητα μιας ατάκας κατά την τυχαία συνάντηση δύο ανθρώπων στο δρόμο, με την ακριβολογία που πρέπει να έχει η γραπτή διατύπωση στην αλληλογραφία. Συνδυάζεται η σαν επιφώνημα εντολή που ακούγεται στο χρηματιστήριο, με την ποιητική διάσταση ενός επιγράμματος.

Από τον προφορικό διασώζεται η ιδέα ενός τρέχοντος διαλόγου. Η φύση του διαλογικού λόγου είναι ανακλαστική: μιλά σε συνέχεια αυτού που ακούω, σε σύντομα διαστήματα εναλλαγής του λόγου ανάμεσα στους συνδιαλεγόμενους. Από το γραπτό λόγο διασώζεται αυτή η καθυστέρηση στη σκέψη, η οποία ακολουθεί το χρόνο πληκτρολόγησης του μηνύματος. Και όχι μόνον αυτό. Στο διάλογο των γραπτών μηνυμάτων υπάρχει κι ένα άλλο χαρακτηριστικό της γραπτής επικοινωνίας: Η δυνατότητα σχηματισμού του μηνύματος, νοερά, σε ένα χρόνο σιωπής και προετοιμασίας, πιθανής ανασύνταξης των γλωσσικών δυνάμεων του χρήστη, προτού τελικά πληκτρολογήσει το μήνυμά του. Με τη γραπτή - τηλεφωνική επικοινωνία οι άνθρωποι καλούνται να ξαναγίνουν έξυπνοι χρήστες του λόγου.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συνταχθεί περίληψη του κειμένου σε 100 λέξεις.

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

- B1. Για ποιον λόγο νομίζετε ότι ο συγγραφέας αρχίζει το κείμενό του με παραδείγματα;
- B2. Ποια είναι η νοηματική σχέση της πρώτης με την δεύτερη παράγραφο;
- B3. Δώστε έναν πλαγιότιτλο στην τρίτη παράγραφο έτσι ώστε να συμπυκνώνετε το περιεχόμενό της.
- B4. Εξηγήστε χρησιμοποιώντας δικά σας παραδείγματα τι είναι οι «νέες υβριδικές μορφές γλωσσικής έκφρασης».
- B5. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου;
- B6. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου;
- B7. Να βρείτε τα συνθετικά των παρακάτω λέξεων του κειμένου: σταχυολογούσε, μονολεκτικά, συντομογραφική, χρησιμοποιούμενης, πλειοψηφία.

Γ. Γράψτε για την σχολική εφημερίδα με θέμα τον τρόπο που γράφουν οι νέοι, όταν επικοινωνούν σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Τα ερωτήματα που σας απασχολούν είναι: α) ποια μορφή έχει ο γραπτός λόγος; β) από ποιους παράγοντες καθορίζεται ο τρόπος γραφής; γ) κατά πόσο επηρεάζει την ικανότητα να γράφουν με τον τρόπο που διδάσκει το σχολείο και είναι επίσημα αποδεκτός;

4. «Λάθος» στον αλγόριθμο των διορθωτών «βούλιαξε» τους μαθητές της Α' Λυκείου

Τα Νέα, 27/06/2014

Σε τεχνικής φύσεως πρόβλημα αποδίδει το υπουργείο Παιδείας το ζήτημα που ανέκυψε με τη βαθμολόγηση των γραπτών στις προαγωγικές εξετάσεις της Α' Λυκείου.

Το λάθος εντοπίστηκε στον αλγόριθμο που χρησιμοποιούσαν οι διορθωτές για τη βαθμολόγηση των γραπτών και είχε ως αποτέλεσμα πολλοί μαθητές να βαθμολογηθούν κάτω από τη βάση.

Κατόπιν αυτού, οι διορθωτές κλήθηκαν να προχωρήσουν στην ιδιόχειρη βαθμολόγηση των γραπτών ή να κάνουν χρήση του σωστού αλγορίθμου.

Πηγες του υπουργείου Παιδείας τόνιζαν ότι δεν θα υπάρξει καθυστέρηση στην έκδοση των αποτελεσμάτων, ενώ επισήμαναν ότι δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τις επιδόσεις των μαθητών αν δεν υπάρξει μεγαλύτερο δείγμα ή ακόμη και τα τελικά αποτελέσματα.

Πληροφορίες ανέφεραν ότι σε κάποια μαθήματα το ποσοστό των μαθητών που έχει γράψει κάτω από τη βάση έφτανε ακόμη και το 40%.

Αιτία αυτής της «βουτιάς» θεωρήθηκε η Τράπεζα Θεμάτων από την οποία αντλήθηκε για πρώτη φορά φέτος το 50% των ερωτημάτων στις εξετάσεις.

Η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας έχει καταστήσει σαφές ότι, εάν χρειαστεί, θα υπάρξουν διορθώσεις, αποκλείοντας ωστόσο την κατάργηση του θεσμού. «Εμείς πιστεύουμε στον θεσμό και δεν πρόκειται να τον αλλάξουμε, θα δούμε όμως ποιες τεχνικές παρεμβάσεις μπορούμε να κάνουμε αφού όμως βγουν οι βαθμολογίες» τόνισε χαρακτηριστικά από τη Ρόδο ο υπουργός Παιδείας Ανδρέας Λοβέρδος.

Σχόλια αναγνωστών

Ο.Π. 27/06/2014 15:09

το 40% είναι πολύ λίγο γιατί στην ευρώπη το 75% πηγαίνει στα επαγγελματικά λυκεία

Μ.Δ. 27/06/2014 15:14

"Το λάθος εντοπίστηκε στον αλγόριθμο που χρησιμοποιούσαν οι διορθωτές για τη βαθμολόγηση των γραπτών" Οι διορθωτές δε βαθμολογούν με χρήση κάποιου λανθασμένου αλγορίθμου και δεν ευθύνονται για το αλλαλούμ. Οι βαθμοί στέλνονται στη βάση δεδομένων του Υπουργείου Παιδείας και αυτή εξάγει τα αποτελέσματα. Ο μηχανισμός αυτός δε δοκιμάστηκε όπως θα έπρεπε πιλοτικά σε κάποια σχολεία ώστε να διορθωθούν πιθανές ατέλειες του. Οι ευθύνες ανήκουν σε αυτούς που ανέπτυξαν το λογισμικό αλλά και σε αυτούς που επέβαλαν βιαστικά τη χρήση του στα σχολεία.

Γ.Μ. 27/06/2014 20:03

Επιτρέψτε μου να αποκαταστήσω μερικές ανακρίβειες: 1. Βαθμολογητές και όχι διορθωτές, γιατί βαθμολογούν και δεν διορθώνουν 2. Αν δούλευε σωστά το νέο ηλεκτρονικό σύστημα myschool, κανείς δεν θα χρειαζόταν να υπολογίζει τους Μέσους όρους "με το χέρι", άρα δεν θα χρησιμοποιούσε λάθος αλγόριθμο. 3. Όλα τα προηγούμενα καμία σχέση δεν έχουν με τη βάση θεμάτων εκτός από το ότι όλα είναι μέρη του ίδιου "οχήματος", που κάπου εμφάνισε προβλήματα.

ΔΜ 27/06/2014 21:53

μην τσουζει η αληθεια...επιτελους να κι ενα συστημα να βγαλει απο τα λυκεια το 40% που ειναι ασχετο με το ...σπορ...ακομη και το ονομα τους το γραφουν λαθος...

PE 28/06/2014 05:58

Θα έπρεπε να προηγηθεί ένα σύστημα που να τους μαθαίνει να γράφουν το όνομά τους και μετά ένα εξεταστικό σύστημα που να πετάει έξω όποιον δεν ξέρει.

K.M. 28/06/2014 09:08

Μήπως αυτό το 40% θα έπρεπε ούτως ή άλλως να μένει ή έστω να παραπέμπεται για Σεπτέμβριο αλλά μέχρι τώρα κανείς δεν το έκανε; Μάθαμε στα παιδιά μας τη χειρότερη εκδοχή του λαϊκισμού: καμία προσπάθεια, μεγάλη ανταμοιβή!

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Αν ισχύει η εξέταση της περίληψης, τότε να γράψετε τι λέει το κείμενο σε εξήντα-εβδομήντα λέξεις.

A2. Να χωρίσετε το κείμενο της είδησης σε δύο παραγράφους και να εξηγήσετε ποιο κριτήριο χρησιμοποιήσατε.

A3. Πόσα γεγονότα αφορά η είδηση; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

A4. Πόσα «πρόσωπα»/ υποκείμενα παρουσιάζονται στην είδηση;

A5. Ποιο είναι το κύριο θέμα της είδησης; Καταλογίζονται ευθύνες σε κάποιον; Απαντήστε τεκμηριωμένα σε σύντομη παράγραφο (40-50) λέξεις.

A6. Διαβάστε προσεκτικά τον τίτλο και απαντήστε: α) για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται τα εισαγωγικά σε δύο λέξεις; β) ποιο είναι το υποκείμενο και ποιο το αντικείμενο της πρότασης; γ) ποιος νομίζετε ότι είναι ο πραγματικός «δράστης»;

B1. Από ποια οπτική βλέπει τα γεγονότα ο δημοσιογράφος; (μαθητών, εκπαιδευτικών, γονιών/κηδεμόνων, υπουργείου, ουδέτερη/κοινή γνώμη). Τεκμηριώστε την απάντησή σας

B2. Στην παρακάτω φράση του κειμένου, ποια σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) επιλέγει ο συγγραφέας; Για ποιον λόγο; Ποιο νομίζετε ότι είναι το ποιητικό αίτιο που αποκρύπτεται; «Το λάθος εντοπίστηκε στον αλγόριθμο...».

B3. Εξηγήστε πώς καταλαβαίνετε τις δύο φράσεις που ακολουθούν: α) «να προχωρήσουν στην ιδιόχειρη βαθμολόγηση», β) «να κάνουν χρήση του σωστού αλγόριθμου». Ποια σημασία έχουν τα επίθετα που χρησιμοποιούνται;

B4. Εντοπίστε τα εισαγωγικά στο κείμενο της είδησης και εξηγήστε για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται.

B5. Στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου να εντοπίσετε τα ρήματα και να τα αντικαταστήσετε με άλλα που θα αποδίδουν το ίδιο περίπου νόημα: «Σε τεχνικής φύσεως πρόβλημα... κάτω από τη βάση».

B6. Το κείμενο αναφέρεται σε «διορθωτές». Ποιους εννοεί; Γιατί νομίζεις ότι επιλέγεται αυτή η λέξη;

B7. Γράψτε σύντομο κείμενο (50-60 λέξεις) για το ίδιο θέμα από την οπτική του μαθητή στο οποίο θα διαμαρτύρεστε και θα καταλογίζετε ευθύνες σε αυτούς που νομίζετε ότι φταίνε.

B8. Μπορείς να σκεφτείς τι εξυπηρετεί ένα τόσο σύνθετο σύστημα εξαγωγής βαθμών; (Φτάσαμε στο σημείο να μπορείς πιο εύκολα να σχεδιάσεις ένα ταξίδι στο διάστημα παρά να καταλάβεις τον τρόπο που μαζεύεις μόρια για την εισαγωγή στα αει).

B9. Ποια από τα σχόλια αναγνωστών νομίζετε ότι αφορούν τα γεγονότα που παρουσιάζει η είδηση; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

B10. Ποια από τα σχόλια είναι περισσότερο... «σχόλια»;

B11. Παρουσιάστε τα σχόλια των αναγνωστών σε μία δική σας παράγραφο (80 περίπου λέξεις) που θα αναπτύσσεται με σύγκριση-αντίθεση.

Γ. Καθώς σκέφτεσαι να γίνεις δημοσιογράφος σου ζητάνε να γράψεις ένα κείμενο για τα προβλήματα του σχολείου. Ωστόσο, δεν φτάνε μόνο να τα διαπιστώσεις, θα πρέπει να καταλογίσεις την ευθύνη για όλα στους καθηγητές. Ανάλογα με πόσο πειστικός είσαι, θα εξαρτηθεί η πρόσληψη και η αμοιβή σου. Ξεκίνα! Έχεις τετρακόσιες λέξεις. (Μπορείς να βοηθηθείς διαβάζοντας σχετικούς λίβελους στον τύπο).

5. Ο δημοσιογράφος και η ελευθερία

διασκευασμένο άρθρο του Αθ. Χ. Παπανδρόπουλου στον ημερήσιο τύπο (07.06.2002)

[...] Τα ΜΜΕ έχουν και μια σειρά από ιδιότητες και λειτουργίες, οι οποίες **προσδιορίζουν** την ποιότητά της και τον ρόλο της στην λειτουργία της δημοκρατίας. Τα ΜΜΕ πληροφορούν, επηρεάζουν, μορφώνουν και ψυχαγωγούν. Της, μέσω αυτών των ιδιοτήτων καλλιεργούν το πνεύμα της αναζήτησης της αλήθειας και του διαλόγου, ή αποβλακώνουν, παραπληροφορούν και αποπροσανατολίζουν.

Αναφορικά με την πληροφόρηση είναι χρήσιμο να γίνει ένας **διαχωρισμός**. Αν το ραδιόφωνο και η τηλεόραση έχουν την δυνατότητα της άμεσης μετάδοσης πληροφοριών, θα ήταν παρακινδυνευμένο να πει κανείς ότι για τον λόγο αυτό είναι ισχυρότερα από τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αντίθετα, τα έντυπα έχουν την δυνατότητα της εις βάθος ανάλυσης γεγονότων και πληροφοριών και μπορούν να προσφέρουν στο κοινό πιο ολοκληρωμένη ύλη. Συνεπώς, όσοι προβλέπουν το τέλος του γραπτού λόγου και πανικοβάλλονται με αυτή την προοπτική, ακολουθούν λάθος δρόμο.

Σε ό,τι αφορά τον ρόλο των ΜΜΕ στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης και του τρόπου που αυτή προσεγγίζει τα γεγονότα, μπορούμε να πούμε ότι πρόκειται για μια ζωτική πλευρά του πληροφορείν. Επειδή μεταξύ της πληροφόρησης, του σχολίου και της υποκειμενικής ερμηνείας τα όρια είναι σαφώς δυσδιάκριτα, το κοινό δύσκολα ξεχωρίζει τον τύπο γνώμης από τον τύπο πληροφόρησης. Αν δούμε τα ΜΜΕ υπό αυτή την οπτική γωνία, ο ρόλος τους για την λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας είναι **αποφασιστικός**. Διότι, στο μέτρο που οι πολιτικοί είναι δέσμιοι της κοινής γνώμης, πολλά πράγματα μπορούν να πάνε προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο σε μία χώρα.

Οι πολιτικοί ηγέτες της δημοκρατίας υπολογίζουν την κοινή γνώμη, από αυτήν εξαρτώνται και σε αυτήν κάνουν απολογισμό των πράξεών τους. Η κοινή γνώμη παραμένει ο τελικός κριτής της δράσης τους. Αν όμως η κοινή γνώμη παύει να λειτουργεί κανονικά και ορθολογικά, τότε η βάση της δημοκρατίας **κλονίζεται**. Έχει υπονομευθεί. Και οι πολιτικοί έχουν δύο **δρόμους** να ακολουθήσουν: είτε να συνταυτιστούν με την κοινή γνώμη και τις εσφαλμένες εκτιμήσεις της, και έτσι να παραβλέψουν το πραγματικό συμφέρον του συνόλου, είτε να την αγνοήσουν, και έτσι να μπουν στο ολισθηρό μονοπάτι του αυταρχισμού.

Πολλοί αναγνωρίζουν ότι η λειτουργία της δημοκρατίας είναι συνάρτηση του επιπέδου κρίσης και αισθήματος ευθύνης που έχουν οι πολίτες μιας κοινωνίας. Όσο υπάρχει σε μια κοινωνία κοινό, και όχι μάζα, τόσο η δημοκρατία είναι ποιοτικά ανεβασμένη. Για να συμβεί όμως κάτι τέτοιο, η κοινωνία χρειάζεται παιδεία, ενημέρωση και ένα σύστημα αξιών. Ο δε συνδυασμός παιδείας και ειλικρινούς ενημέρωσης μπορεί να δώσει στα άτομα όλα τα στοιχεία και τα κριτικά εργαλεία για να κρίνουν γεγονότα.

Υποχρέωση, λοιπόν, των **δημοσιογράφων** είναι, όπως θα έγραφε ο Alexis de Tocqueville, "να εκπαιδεύουν την **δημοκρατία** για να εξασφαλίζονται η ισοπολιτεία, η ισονομία και η ισοτέλεια". Χαράζεται έτσι οριστικά και γίνεται όλο και πιο βατός ο δρόμος προς το πολιτικό καθεστώς της λαϊκής κυριαρχίας, δηλαδή προς την δημοκρατία. Η δημοκρατία, ως ανάγκη του πολιτικού βίου και ζωτικό αίτημα των λαών, συλλαμβάνεται από την στιγμή που ο άνθρωπος, φωτισμένος από την πείρα και την σκέψη, θα **συνειδητοποιήσει** ότι η ισότητα που διεκδικεί έχει **προϋπόθεση** και εγγύηση την ελευθερία.

δεύτερη διασκευασμένη εκδοχή

[...] Τα ΜΜΕ έχουν ιδιότητες και λειτουργίες, που **προσδιορίζουν** την ποιότητά και τον ρόλο τους στην λειτουργία της δημοκρατίας. Πληροφορούν, επηρεάζουν, μορφώνουν και ψυχαγωγούν. Επίσης καλλιεργούν το πνεύμα που αναζητά την αλήθεια και το διάλογο, ή αποβλακώνουν, παραπληροφορούν και αποπροσανατολίζουν.

Είναι χρήσιμο να γίνει ένας **διαχωρισμός**. Το ραδιόφωνο και η τηλεόραση μπορούν να μεταδίδουν άμεσα πληροφορίες, όμως είναι παρακινδυνευμένο να πει κανείς ότι για τον λόγο αυτό είναι ισχυρότερα από τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Αντίθετα, τα έντυπα έχουν την δυνατότητα να αναλύουν σε βάθος τα γεγονότα και τις πληροφορίες και μπορούν να προσφέρουν στο κοινό πιο ολοκληρωμένη ύλη. Συνεπώς κάνουν λάθος όσοι προβλέπουν το τέλος του γραπτού λόγου και πανικοβάλλονται με αυτή την προοπτική.

Η διαμόρφωση της κοινής γνώμης και του τρόπου που αυτή προσεγγίζει τα γεγονότα, αποτελεί ζωτική πλευρά του ρόλου που έχουν τα ΜΜΕ. Επειδή είναι δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ της πληροφόρησης και της υποκειμενικής ερμηνείας, το κοινό δύσκολα ξεχωρίζει το σχόλιο από την πληροφόρηση. Αν δούμε τα ΜΜΕ από αυτή την οπτική γωνία, ο ρόλος τους για την λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας είναι **αποφασιστικός**. Πολλά πράγματα πάνε προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο σε μία χώρα επειδή οι πολιτικοί, ως ένα σημείο, είναι δέσμιοι της κοινής γνώμης.

Οι πολιτικοί ηγέτες της δημοκρατίας υπολογίζουν την κοινή γνώμη, από αυτήν εξαρτώνται και σε αυτήν απολογούνται για τις πράξεις τους. Η κοινή γνώμη παραμένει ο τελικός κριτής της δράσης τους. Αν όμως η κοινή γνώμη σταματήσει να λειτουργεί κανονικά και ορθολογικά, τότε η βάση της δημοκρατίας **κλονίζεται**. Έχει υπονομευθεί. Και οι πολιτικοί έχουν δύο **δρόμους** να ακολουθήσουν: είτε να ταυτιστούν με την κοινή γνώμη και τις λανθασμένες εκτιμήσεις της, και έτσι να παραβλέψουν το πραγματικό συμφέρον του συνόλου, είτε να την αγνοήσουν, και έτσι να μπουν στο ολισθηρό μονοπάτι του αυταρχισμού.

Η λειτουργία της δημοκρατίας εξαρτάται από το επίπεδο κρίσης και το αίσθημα ευθύνης που έχουν οι πολίτες μιας κοινωνίας. Όσο υπάρχει σε μια κοινωνία κοινό, και όχι μάζα, τόσο η δημοκρατία είναι ποιοτικά ανεβασμένη. Για να συμβεί όμως κάτι τέτοιο, η κοινωνία χρειάζεται παιδεία, ενημέρωση και ένα σύστημα αξιών. Ο συνδυασμός παιδείας και ειλικρινούς ενημέρωσης μπορεί να δώσει στα άτομα όλα τα στοιχεία και τα εργαλεία για να κρίνουν γεγονότα.

Υποχρέωση, λοιπόν, των **δημοσιογράφων** είναι, όπως θα έγραφε ο Alexis de Tocqueville, «να εκπαιδεύουν την **δημοκρατία** για να εξασφαλίζονται η ισοπολιτεία, η ισονομία και η ισοτέλεια». Χαράζεται έτσι οριστικά και γίνεται όλο και πιο βατός ο δρόμος προς την δημοκρατία. Η δημοκρατία είναι ανάγκη του πολιτικού βίου και ζωτικό αίτημα των λαών. Αρχίζει από την στιγμή που ο άνθρωπος, φωτισμένος από την πείρα και την σκέψη, θα **συνειδητοποιήσει** ότι η ισότητα που διεκδικεί έχει **προϋπόθεση** και εγγύηση την ελευθερία.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε το περιεχόμενο κάθε παραγράφου με μια σύντομη φράση δεκαπέντε (15) περίπου λέξεων.

B1. Απαντήστε σύμφωνα με το κείμενο χαρακτηρίζοντας κάθε φράση: σωστή ή λανθασμένη.

α. η λειτουργία των μ.μ.ε. έχει εξ' ορισμού θετικές συνέπειες.

--	--

B. η έντυπη δημοσιογραφία φτάνει στο τέλος της γιατί ο ρόλος της υπερκαλύπτεται από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.

Γ. πληροφορία, σχόλιο και οπτική γωνία ξεχωρίζουν εύκολα σε μια είδηση.

Δ. η κοινή γνώμη καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις αποφάσεις των ηγετών στη δημοκρατία.

—	—
☐	☐

Ε. η σωστή ενημέρωση είναι το μόνο που χρειάζεται για την ποιοτική λειτουργία της δημοκρατίας.

☐	☐
☐	☐

Στ. οι δημοσιογράφοι δεν μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία της δημοκρατίας

B2. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος;

B3. Να βρεθούν ισοδύναμες νοηματικά εκφράσεις ώστε να αντικατασταθούν οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: προσδιορίζουν, διαχωρισμός, αποφασιστικός, παραβλέψουν, δρόμους.

B4. Να αναλυθούν οι παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους: δημοσιογράφων δημοκρατία συνειδητοποιήσει προϋπόθεση.

Γ. Συμμετέχετε σε συγγραφή λεξικού εννοιών και πρέπει να διευκρινίσετε σύντομα τις παρακάτω έννοιες: κοινή γνώμη, παραπληροφόρηση, αυταρχισμός, ενημέρωση, ισοπολιτεία, δημοκρατία. (ακολουθείστε τη σειρά που δίνεται, 250 λέξεις)

μονάδες ___

6. τηλεθέαση και κοινωνικές επιπτώσεις

*Απόσπασμα από κείμενο του Χρήστου Γιανναρά
Καθημερινή, Κυριακή, 27 Μαρτίου 2005*

Σε μια κοινωνία με τρεισήμισι ώρες κατά κεφαλήν τηλεθέαση ημερησίως και όπου ένας στους δύο «πολίτες» δεν διαβάζει ούτε ένα βιβλίο τον χρόνο και ποτέ εφημερίδα, η κριτική σκέψη, το επιχείρημα, η συνεπής ανάλυση, η αξιολογική ιεράρχηση, η ποιοτική διαβάθμιση είναι πράγματα ανύπαρκτα και αδιανόητα. Δεν μπορεί αυτή η κοινωνία να ξεχωρίζει τι είναι καλύτερο και τι χειρότερο για το παρόν και το μέλλον της, τι τη συμφέρει και τι τη βλάπτει, ποιος πολιτικός και ποιο πρόγραμμα μπορεί να ανταποκριθεί στις πραγματικές της ανάγκες.

Σε μια τέτοια κοινωνία έσχατης παρακμής οι άνθρωποι χάνουν, αναπόφευκτα, κάθε αίσθηση της πραγματικότητας – ζουν με φαντασιώδη υποκατάστατα πραγματικών αξιών. Στα κομματικά όργανα, λ.χ., επιτελεία ή συνέδρια, όλοι εγείρονται μόλις εμφανιστεί ο όποιος αρχηγός - αφέντης και τον χειροκροτούν επιδεικτικά και πειθήνια, για να καταθέσουν στη συνέχεια λιβανωτό απίστευτης δουλοπρέπειας. Έστω κι αν όλοι γνωρίζουν ότι τον αρχηγό τούς τον έχει φορέσει στανικά η αστερόεσσα πρεσβεία ή η «επικοινωνιακή» δεοντολογία των διαφημιστών.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Ποια είναι η «έσχατη παρακμή» που διαπιστώνει ο συγγραφέας;
2. Από πού προέρχονται τα «φαντασιώδη υποκατάστατα»;
3. Τι συνέπειες έχει για την κοινωνία, σύμφωνα με το κείμενο, η υψηλή τηλεθέαση (31/2 ώρες καθημερινά);
4. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η δεύτερη παράγραφος αναπτύσσετε με παραδείγματα;
5. Πώς αντιλαμβάνεστε την παρακάτω φράση του κειμένου: «τον αρχηγό τούς τον έχει φορέσει στανικά η αστερόεσσα πρεσβεία ή η “επικοινωνιακή” δεοντολογία των διαφημιστών»;
6. Να βρείτε συνώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου: εγείρονται πειθήνια λιβανωτό δουλοπρέπειας στανικά. Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει αυτό το λεξιλόγιο και όχι κάποιο απλούστερο; Ποια νομίζετε ότι είναι τα χαρακτηριστικά των αναγνωστών στους οποίους απευθύνεται;
7. Γράψτε ένα αντίστοιχο κείμενο στο οποίο θα προσπαθήσετε να προσεγγίσετε την τηλεθέαση ως ένα χαρακτηριστικό της εποχής μας. Ποιες είναι οι αιτίες εξαιτίας των οποίων αυξάνεται η τηλεθέαση;

7. Νέο μακελειό σε αμερικανικό πανεπιστήμιο. Νεκροί έξι φοιτητές και ο νεαρός δράστης

είδηση στην Καθημερινή, 16-02-08

ΣΙΚΑΓΟ. «Άρχισε και τελείωσε μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα»... Ντυμένος στα μαύρα, ένας ψηλόλιγνος άνδρας έκανε την εμφάνισή του πίσω από την αυλαία της σκηνής, στην αίθουσα διαλέξεων του Πανεπιστημίου του Βόρειου Ιλινόις (NIU). Έμεναν λίγα λεπτά πριν από το διάλειμμα και οι φοιτητές που τον αντίκρισαν αρχικά πίστεψαν ότι επρόκειτο για φάρσα. Το όπλο που κρατούσε ήταν τεράστιο, «φαινόταν σαν ψεύτικο». Χωρίς να πει λέξη άρχισε να πυροβολεί. Τρομακτικά ψύχραιμος και σιωπηλός, πρόλαβε να προκαλέσει θανάσιμα τραύματα σε τέσσερις φοιτήτριες κι δύο φοιτητές προτού δώσει τέλος και στη δική του ζωή.

Το πέμπτο μακελειό

Το μακελειό, στο εν λόγω πανεπιστήμιο δυτικά του Σικάγο, το απόγευμα της Πέμπτης (την ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου) ήταν το πέμπτο στη σειρά, μέσα σε μόλις μία εβδομάδα. Είχαν προηγηθεί οι ένοπλες επιθέσεις σε σχολεία του Οχάιο, της Λουϊζιάνα, του Τενεσί και της Καλιφόρνια, με συνολικό απολογισμό πέντε νεκρούς. Ο δράστης δεν φοιτούσε στο Πανεπιστήμιο του Βόρειου Ιλινόις, φοιτούσε όμως στο παρελθόν και είχε ολοκληρώσει πέρυσι τις σπουδές του στην Κοινωνιολογία, για να μεταφερθεί σε άλλο κρατικό πανεπιστήμιο. Γιατί επέστρεψε, ποιος ο στόχος του και τα κίνητρό του, ουδείς ήταν σε θέση να απαντήσει έως χθες το απόγευμα. Σύμφωνα με μαρτυρίες πυροβόλησε τουλάχιστον είκοσι φορές, ίσως πολύ περισσότερες. Μπροστά στην απειλή, πολλοί φοιτητές άρχισαν να τρέχουν, αναζητώντας την έξοδο, άλλοι έπεσαν στο πάτωμα. Οι μαρτυρίες είναι αντικρουόμενες σχετικά με το αν επέλεξε ή όχι τα θύματά του. «Φαινόταν σαν να γνώριζε ποιον ήθελε να χτυπήσει. Σαν να ήξερε πού να ρίξει τη σφαίρα», περιέγραψε ο φοιτητής Εντουαρντ Ρόμπινσον. «Πυροβολούσε εναντίον του πλήθους, αλλά δεν νομίζω ότι στόχευε εναντίον κάποιου. Ήταν σιωπηλός. Στάθηκε στη σκηνή μπροστά σε όλους και άρχισε να ρίχνει», δήλωσε μια άλλη μάρτυρας, η Σίλα. Αλλά 16 άτομα τραυματίστηκαν και δύο από αυτά νοσηλεύονται σε κρίσιμη κατάσταση. Ο επικεφαλής της αστυνομικής δύναμης του πανεπιστημίου, Τζορτζ Γκέινορ, μίλησε για «χαοτικές και φριχτές εικόνες» και εξήγησε ότι «δεν υπάρχει καμία απολύτως ένδειξη για τα κίνητρα ακόμη».

Ο δράστης αποφοίτησε από το NIU το 2007 και είχε καθαρό ποινικό μητρώο. Το σώμα του βρέθηκε νεκρό πάνω στη σκηνή, φορτωμένο με τρία όπλα - δύο πιστόλια και την κυνηγετική καραμπίνα με την οποία επιτέθηκε. Με τον πρώτο πυροβολισμό, το ακροατήριο (συνολικά 140 ατόμων) ξέσπασε σε ουρλιαχτά, αλλά μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα επικράτησε σιγή. Βλέποντας συμφοιτητές τους να πέφτουν αιμόφυρτοι οι επιζώντες προσπαθούσαν να διαφύγουν, χωρίς να δώσουν στόχο. Ο Κέβιν Μακ Ενερι ήταν πεσμένος στο πάτωμα και σερόνταν προς την έξοδο. «Αυτό ήταν», σκέφτηκε. «Ήλθε η ώρα να πεθάνω»... «Ένα κορίτσι χτυπήθηκε στο μάτι, ένα άλλο παιδί στο πόδι», περιέγραψε. Το νέο κυκλοφόρησε πολύ γρήγορα μέσω κινητών τηλεφώνων. Η ιστοσελίδα του σχολείου είχε ανακοινώσει την είδηση μέσα σε 20 λεπτά και οι πύλες του πανεπιστημίου είχαν σφραγιστεί στο πλαίσιο μέτρων ασφαλείας που ελήφθησαν μετά το περσινό μακελειό σε σχολείο της Βιρτζίνια με 32 νεκρούς. Συντετριμμένος ο πρόεδρος του NIU, Τζον Πίτερς, αναγνώρισε ότι «πρόκειται για τραγωδία», και ότι «κάναμε ό, τι μπορούσαμε μόλις το μάθαμε». Ο ίδιος σημείωσε ότι ούτως ή άλλως τα μέτρα ασφαλείας ήταν αυξημένα λόγω των πρόσφατων περιστατικών και τόνισε: «Δεν ξέρω κανένα σχέδιο που θα μπορούσε να αποτρέψει αυτή την τραγωδία»... «Μόνο εάν τους κλειδώναμε όλους απ' έξω, θα προστατεύαμε αυτούς τους ανθρώπους».

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε εκατό (100) περίπου λέξεις.

A2. Για να βοηθηθείς, πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Τα ειδησεογραφικά κείμενα έχουν τη μορφή ανεστραμμένης πυραμίδας. Ισχύει αυτό στο συγκεκριμένο κείμενο; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου.

B2. Να εξηγήσεις για ποιο λόγο επιλέγεται η συγκεκριμένη σειρά των λέξεων στην παρακάτω περίοδο από το κείμενο: «Ντυμένος στα μαύρα, ένας ψηλόλιγνος άνδρας έκανε την εμφάνισή του πίσω από την αυλαία της σκηνής, στην αίθουσα διαλέξεων του Πανεπιστημίου του Βόρειου Ιλινόις (NIU)».

B3. Για ποιο λόγο έχουμε πολλές φράσεις μέσα σε εισαγωγικά;

B4. Στο κείμενο διαπλέκονται η είδηση το σχόλιο και το ξένο σχόλιο. Ισχύει αυτή η διαπίστωση;

B5. Να μετατραπεί η σύνταξη σε παθητική: «Ο ίδιος σημείωσε ότι ούτως ή άλλως τα μέτρα ασφαλείας ήταν αυξημένα λόγω των πρόσφατων περιστατικών».

Γ. Η είδηση αναφέρεται σ' ένα ακραίο περιστατικό βίας. Ωστόσο, δεν ερμηνεύει τις αιτίες που οδηγούν σε τέτοια φαινόμενα. Γράφεις ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα και προσπαθείς να εμβαθύνεις στα αίτια τέτοιων βίαιων περιστατικών. (400 λέξεις)

8. Κτηνωδία μέσα σε σχολείο

Δημοσίευμα στο Έθνος, 19/11/2010

Το άτυχο σκυλάκι χτυπήθηκε με αιχμηρό αντικείμενο στον λαιμό κατά τη διάρκεια της 7ης ώρας του μαθήματος. Άγνωστος παραμένει ο δράστης. Ένα μαθητή άλλου σχολείου "δείχνει" ως αυτουργό η διεύθυνση του σχολείου

Σοκαρισμένη και παγωμένη η σχολική κοινότητα στο 2ο Λύκειο της Καβάλας αναζητά τους δράστες της κτηνωδίας σε βάρος ενός κουταβιού τριών μηνών, το οποίο βασανίστηκε μέχρι θανάτου στο προαύλιο του σχολείου, και μάλιστα σε ώρα μαθήματος.

Την εικόνα φρίκης με το άτυχο κουτάβι πρωτοαντίκρισαν οι μαθητές στο 2ο Λύκειο της Καβάλας και ειδοποίησαν τους καθηγητές

Το περιστατικό σημειώθηκε το μεσημέρι της περασμένης Τρίτης, στη διάρκεια της 7ης ώρας του μαθήματος, χωρίς να έχει εξακριβωθεί μέχρι στιγμής η ταυτότητα και τα κίνητρα των δραστών, με τη διεύθυνση του σχολείου και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση να "δείχνουν" ως αυτουργό έναν μαθητή άλλου σχολείου.

Το άτυχο σκυλάκι βρέθηκε να ψυχορραγεί, κουρνιασμένο κάτω από ένα παγκάκι στο προαύλιο του σχολείου και ειδοποιήθηκε από μαθητές ο καθηγητής της γυμναστικής, που λίγο νωρίτερα είχε τελειώσει το μάθημα.

Ο τελευταίος διαπίστωσε πως είχε χτυπηθεί και αιμορραγούσε στον λαιμό από πληγές που είχαν προκληθεί από κάποιο αιχμηρό αντικείμενο. Ειδοποιήθηκαν μέλη του τοπικού Φιλοζωικού Σωματίου "Αίσωπος", που έσπευσαν να παραλάβουν το κουτάβι για να το περιθάλψουν, αλλά λίγες ώρες μετά το άτυχο ζώο ξεψύχησε.

«Επικήρυξη»

Το Σωματείο "επικήρυξε" τους δράστες με ανακοινώσεις του στον Τύπο και στο Διαδίκτυο, ζητώντας τον εντοπισμό και την παραδειγματική τους τιμωρία, είτε πρόκειται για μαθητές είτε για εξωσχολικούς.

Σε μια πρόχειρη έρευνα, μαθητές δήλωσαν πως είδαν κάποια παιδιά να κυνηγούν το σκυλάκι με ένα ξύλο, από το οποίο προεξείχαν καρφιά, χωρίς ωστόσο να τα κατονομάσουν. Μεσολάβησε η επέτειος του Πολυτεχνείου, που το σχολείο ήταν κλειστό, και χθες το πρωί, στη διάρκεια της προσευχής, ο διευθυντής του Α. Αργυροφθαλμίδης κάλεσε όποιον γνωρίζει το παραμικρό να το αναφέρει στον ίδιο στο γραφείο του.

"Ήρθαν πολλά παιδιά και μου είπαν πως είδαν έναν εξωσχολικό μαθητή άλλου σχολείου να περιφέρεται πρώτα στην είσοδο του σχολείου και στη συνέχεια να κυνηγεί με μια βέργα το άτυχο σκυλάκι. Το όνομα που μου ανέφεραν το έχω δώσει στην αστυνομία", είπε στο "Έθνος" ο τελευταίος. "Είναι ένα συμβάν ιδιαίτερα λυπηρό, που με κάνει να ντρέπομαι. Προσβάλλει την περιοχή μας", πρόσθεσε.

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού, Γ. Χερισιανίδης, που ενημερώθηκε χθες για το συμβάν, έδωσε εντολή για τη διοργάνωση ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος για τα ζώα στα σχολεία της Καβάλας με τη μορφή διαγωνισμού συγγραφής, έκθεσης, κολάζ και ζωγραφικής.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε εκατό (100) περίπου λέξεις.

A2. Για να βοηθηθείς, πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

- β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Τα ειδησεογραφικά κείμενα έχουν τη μορφή ανεστραμμένης πυραμίδας. Ισχύει αυτό στο συγκεκριμένο κείμενο; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου.

B2. Αιτιολογήστε την παθητική σύνταξη και τη σειρά των λέξεων στην παρακάτω περίοδο: «Το άτυχο σκυλάκι χτυπήθηκε με αιχμηρό αντικείμενο στον λαιμό κατά τη διάρκεια της 7ης ώρας του μαθήματος».

B3. Για ποιο λόγο έχει ξεχωριστή σημασία το γεγονός ότι το επεισόδιο έγινε στην αυλή σχολείου;

5. Να μετατραπεί η σύνταξη σε παθητική: «Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που ενημερώθηκε χθες για το συμβάν, έδωσε εντολή για τη διοργάνωση ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος».

Γ. Περιστατικά ανάλογα με αυτά που αναφέρει το δημοσίευμα πληθαίνουν. Νομίζεις ότι θα μπορούσαν να γίνονται κάποιες ενέργειες στα σχολεία, ώστε να περιοριστούν τα φαινόμενα βίας; Πόσο αποτελεσματικές μπορεί να είναι; Γράφεις ένα κείμενο 400 περίπου λέξεων για τη σχολική εφημερίδα.

9. «Ριάλιτι» για παιδιά σε TV και ζωή

Της Τασουλας Καραϊσκακη, Καθημερινή 26-08-07

Μπορούν τα παιδιά να οικοδομήσουν μια παραγωγική κοινωνία χωρίς την επιστασία των μεγάλων; Να φτιάξουν «νόμους», που θα τους εφαρμόζουν όλοι, να συγκροτήσουν «κυβέρνηση» που θα άρχει ακριβοδίκαια, αποτελεσματικά, να στήσουν «υπηρεσίες, να καταμερίσουν την εργασία; Το «πείραμα» αυτό έκανε αμερικανικό κανάλι, που έστειλε 40 παιδιά 8-15 ετών σε μια εγκαταλελειμμένη πόλη στο Μεξικό (με κάμερες) και τα άφησε για 40 μέρες μόνα. Ένα είδος «Επιζήσαντων» (Survivors) για ανηλίκους. Το ριάλιτι, που δεν παίχθηκε ακόμα, ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στις ΗΠΑ. Κάποια παιδιά επέστρεψαν κακοποιημένα, άλλα τραυματισμένα, μερικά εξουθενωμένα· ορισμένα γύρισαν θριαμβευτές, «επιζήσαντες», άλλα δεν κατάλαβαν τίποτα - ήταν απλοί... κατασκηνωτές.

Μέσα στην άδεια πόλη, έπρεπε να αγωνιστούν για την επιβίωση ως ενήλικες, όχι ως παιδιά. Αυτό ήταν κυρίως που καταδικάστηκε, φαρισαϊκά. Διότι, ναι μεν το ριάλιτι είναι απαράδεκτο, εξαμβλωματικό, όπως όλα του είδους, όμως, ποιος είπε ότι σήμερα υπάρχει παιδική ηλικία (μια προστατευόμενη φάση ζωής) και στην αληθινή ζωή; Δεν είναι τα παιδιά στόχος της διαφήμισης, της μόδας, της αγοράς; Δεν γεύονται οι μικροί ελεύθερα -χωρίς προστασία, χωρίς προπέτασμα εμπειρίας- τα πάντα στην ανοικτή μας κοινωνία; Καρφώνονται στην TV από τα δύο, καταναλώνουν γκάντζετ (PSP, DS, Tamagotchi...) από μωρά, παρακολουθούν σίριαλ, καλωδιώνονται από τα εννιά, τραγουδούν στις Eurovision, διαγωνίζονται μαζί με τους μεγάλους στα «έχεις ταλέντο», αλληλοβιντεοσκοπούνται με κινητά... Οι μικροί δεν ζουν στον προθάλαμο του κόσμου των μεγάλων. Διαβιούν, χωρίς διαχωριστικές γραμμές, μέσα στον κόσμο των ενηλίκων. Υπό συνεχή πίεση για απόδοση και επίδοση. Στη μεγάλη κούρσα της ατομικής επικράτησης από τα τέσσερα, τα οκτώ.

Μικρογραφίες των μεγάλων, πιθηκίζουν αμυντικές τακτικές, αντιγράφουν συμπεριφορές. Οικοδομούν το προσωπικό τους προφίλ, χωρίς αληθινές εμπειρίες, ετερόφωτα, μεγαλίστικα, βιαστικά.

Πώς αντιδρούν στα ριάλιτι; Με τον τρόπο που έμαθαν να αντιδρούν στη ζωή. Όπως έλεγε ο Ράσελ, αν ένα παιδί ζει μέσα στην έχθρα, μαθαίνει να καβγαδίζει· αν ζει μέσα στην ντροπή, μαθαίνει να αισθάνεται ένοχο· αν ζει μέσα στην κατανόηση, μαθαίνει να είναι υπομονετικό· αν ζει μέσα στον έπαινο, μαθαίνει να εκτιμά· αν ζει μέσα στη δικαιοσύνη, μαθαίνει να είναι δίκαιο· αν ζει μέσα στην ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει...

Μπορούν τα παιδιά να οργανωθούν μόνα; Μπορούν οι ενήλικες να ζήσουν με κοινή ευθύνη και αναφορά; Αν η απάντηση είναι «ναι» για τους δεύτερους, είναι και για τους πρώτους. Όσο για το ριάλιτι-έκτρωμα, είναι αποκύημα όχι κάποιας αρρωστημένης φαντασίας, αλλά των πολλών μικρών «Survivors για παιδιά» που επιτρέπουμε καθημερινά στην πραγματική μας ζωή.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε εκατό (100) περίπου λέξεις.

A2. Πριν γράψετε την περίληψη φροντίστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Γιατί η συγγραφέας θεωρεί φαρισαϊσμό την καταδίκη του ριάλιτι;

B2. Πώς εξηγεί η συγγραφέας τη συμπεριφορά των παιδιών; ποια είναι η δική σας άποψη;

B3. Γιατί στο κείμενο χρησιμοποιούνται συχνά ερωτηματικές προτάσεις; Τι εξυπηρετούν;

B4. Γιατί στην προτελευταία παράγραφο (Πώς αντιδρούν στα ριάλιτι ... μαθαίνει να πιστεύει...) χρησιμοποιείται το σημείο στίξης της πάνω τελείας; γιατί η παράγραφος τελειώνει και αποσιωπητικά;

B5. Ποιον τρόπο ανάπτυξης παραγράφου αναγνωρίζετε στην δεύτερη παράγραφο (Μέσα στην άδεια ... τα τέσσερα, τα οκτώ.) του κειμένου; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

B6. Να βρείτε πέντε (5) σύνθετες λέξεις από την πρώτη παράγραφο (Μπορούν τα παιδιά να ... ήταν απλοί... κατασκηνωτές.) και από το δεύτερο συνθετικό να φτιάξετε νέες λέξεις – απλές ή σύνθετες – που θα τις χρησιμοποιήσετε σε μια σύντομη φράση, ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

Γ. Γράψετε ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα. Σ' αυτό σχολιάζετε πώς επιδρά στο χαρακτήρα και στην ψυχοσύνθεση του παιδιού η τηλεθέαση. Να πάρετε υπόψη σας το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου: «Όπως έλεγε ο Ράσελ, αν ένα παιδί ζει μέσα στην έχθρα, μαθαίνει να καβγαδίζει· αν ζει μέσα στην ντροπή, μαθαίνει να αισθάνεται ένοχο· αν ζει μέσα στην κατανόηση, μαθαίνει να είναι υπομονετικό· αν ζει μέσα στον έπαινο, μαθαίνει να εκτιμά· αν ζει μέσα στη δικαιοσύνη, μαθαίνει να είναι δίκαιο· αν ζει μέσα στην ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει...» (550 λέξεις)

10. Απόσπασμα από τη στήλη K9 Life

του Γιώργου Φραντζεσκάκη στο περιοδικό K της Καθημερινής, Νοέμβριος 2004

Όταν ήμουν φοιτητής, είχα έναν εμπνευσμένο καθηγητή που συνήθιζε να λέει σε όσους πίστευαν ότι με μοναδικό εφόδιο το Νόμο θα μπορούσαν να αλλάξουν τον κόσμο: «Το Δίκαιο και το Δίκιο είναι σχεδόν ομόηχες αλλά επ' ουδενί ταυτόσημες έννοιες. Γι' αυτό και συμπίπτουν σπανίως».

Στα χρόνια που μεσολάβησαν είχα την ευκαιρία να διαπιστώσω πόσο δίκιο είχε. Αλλά, έρχονται μερικές στιγμές που η Δικαιοσύνη στριμώχνεται προ των ευθυνών της, και τότε κάνει το καθήκον της. Αυτή είναι μία από εκείνες τις φορές:

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«Καταδικάστηκε σήμερα, 12.11.2004, από το Β' Αυτόφωρο Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών για παράβαση του Ν. 1197/1981 (Περί Προστασίας των Ζώων) και για φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 381 παρ. 1 Π. Κ.) ο Γ. Α. του Κ., κάτοικος Παλαιού Φαλήρου Αττικής (οδός Σ. αριθμ. 104).

Ο δράστης συνελήφθη επ' αυτοφώρω την 12.07.2004 να δηλητηριάζει την ΝΑΟΜΙ (βελγικό λυκόσκυλο, ηλικίας 3 ετών) με κοτόπουλο εμποτισμένο με την ιδιαιτέρως τοξική ουσία methomyl, η οποία περιέχεται σε πλείστα γεωργικά φάρμακα που κυκλοφορούν ευρέως στην αγορά. Η ουσία αυτή, λόγω της τοξικότητας και δραστικότητάς της και συνεπώς της αποτελεσματικότητάς της, χρησιμοποιείται συνήθως από τους ασυνείδητους που θανατώνουν ανυπεράσπιστα ζώα.

Στο δράστη επεβλήθη συνολική ποινή φυλάκισης 9 μηνών και χρηματική ποινή 1.500 ευρώ, η ανώτερη δηλαδή ποινή που προβλέπει ο νόμος».

Απ' όσα γνωρίζω, αυτή είναι η πρώτη τέτοια καταδίκη, αν και φόλες ρίχνονται κατά εκατοντάδες σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, σκοτώνοντας με φρικτό τρόπο κατοικίδια και αδέσποτα ζώα. Όμως, μια σταγόνα δεν φτάνει για τόσους ανθρώπους που διψάνε –όχι για εκδίκηση, προσέξτε το αυτό – αλλά για δικαίωση. Για όσους ελπίζουν ότι μια καταδίκη λειτουργεί αποτρεπτικά στα μυαλά εκείνων που πιστεύουν ότι μπορούν να λειτουργούν σα δολοφόνοι και να παραμένουν ατιμώρητοι.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Στο κείμενο διαχωρίζονται ευδιάκριτα το σχόλιο και η είδηση. Να συντάξετε περίληψη εκατό (100) λέξεων όπου σχόλιο και είδηση θα διαπλέκονται.

B2. Να αναπτύξετε το νόημα της παρακάτω φράσης από το κείμενο: «Το Δίκαιο και το Δίκιο είναι σχεδόν ομόηχες αλλά επ' ουδενί ταυτόσημες έννοιες».

B3. Σε μια παράγραφο που θα αναπτύσσεται με σύγκριση αντίθεση να διευκρινίσετε το περιεχόμενο των λέξεων: εκδίκηση και δικαίωση.

B4. Ποιο είναι το νόημα της ποινής σύμφωνα με την παρακάτω φράση του κειμένου; «μια καταδίκη λειτουργεί αποτρεπτικά στα μυαλά εκείνων που πιστεύουν ότι μπορούν να λειτουργούν σα δολοφόνοι και να παραμένουν ατιμώρητοι».

B5. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι έχουμε δηλητηριάσεις αδέσποτων ζώων;

B6. Τα δείχνει η στάση των ανθρώπων απέναντι στα ζώα;

Γ. Θέμα 2004. Ως μέλος του δημοτικού συμβουλίου να δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο ένα κείμενο με σκοπό την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και τη δραστηριοποίηση των συμπολιτών σου για την προστασία των αδέσποτων ζώων (400-500 λέξεις).

11. αξίες της τηλεόρασης, οικογένεια και σχολείο

Η τηλεόραση επηρεάζει τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις συμπεριφορές των τηλεθεατών, δεν τους επηρεάζει όλους, όμως, με τον ίδιο τρόπο. Η επιρροή της ποικίλλει ανάλογα με το χρόνο που οι άνθρωποι περνούν μπροστά στην οθόνη και ανάλογα με το περιεχόμενο των εκπομπών. Εξάλλου, το επίπεδο μόρφωσης του τηλεθεατή, το κοινωνικό περιβάλλον του -και ιδιαίτερα η οικογένεια- είναι παράγοντες που καθορίζουν σε πολύ σημαντικό βαθμό την επιρροή που ασκεί η τηλεόραση. Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι οικογένειες σπάνια ενδιαφέρονται να επέμβουν, καθώς και του ότι το σχολείο παραμένει εξίσου αδιάφορο για την τηλεόραση, τα παιδιά δεν μπορούν να υπολογίζουν παρά μόνο στους εαυτούς τους για να δώσουν ένα νόημα σε όσα τους παρουσιάζει αυτό το μέσο επικοινωνίας.

Αν η τηλεόραση ασκεί μία τέτοια επιρροή στους νέους, είναι ακριβώς επειδή οι υπόλοιποι θεσμοί που ασχολούνται με τα παιδιά λειτουργούν τόσο άσχημα σήμερα. Σε άλλες εποχές, σε άλλα μέρη, η τηλεόραση θα μπορούσε να είχε διαφορετικά αποτελέσματα. Φαίνομαι ρομαντικός, όταν σκέφτομαι ότι, στη διάρκεια των προηγούμενων αιώνων, οι μύθοι και τα παραμύθια κατείχαν σημαντική θέση στη ζωή των παιδιών και ότι, αν και δεν έχει περάσει πολύς καιρός από τότε, τα διάβαζαν στα μικρότερα παιδιά και ενθάρρυναν τα μεγαλύτερα σε αυτή τη δραστηριότητα; Σήμερα, σε πολλές οικογένειες, η τηλεόραση έχει αντικαταστήσει τα παραμύθια με σύγχρονες ιστορίες, ομοιογενείς, λιγότερο, όμως, αρμονικές. Ο χρόνος που περνούν τα παιδιά βλέποντας τηλεόραση τ' απομακρύνει από το διάβασμα' η ικανότητά τους να διαβάζουν είναι πολύ λίγο ανεπτυγμένη' εξάλλου, δε δίνεται πια μεγάλη σημασία σε αυτή τη δραστηριότητα. Τα παιδιά παραδίδονται στα χέρια μιας άπιστης υπηρέτριας, η οποία το μόνο που τους προσφέρει είναι «ασυνάρτητες ιστορίες, όπου δρουν ανακόλουθα πρόσωπα».

Από πολλές απόψεις, ξαναβρίσκουμε στην τηλεόραση πολλά από τα προβλήματα του σχολείου. Το τελευταίο δεν ενδιαφέρεται πια για την τελειότητα και η τηλεόραση δεν καλλιεργεί περισσότερο την τέχνη αυτή. Η περιέργεια των ανθρώπων προκαλείται ολοένα και λιγότερο και δεν τους ζητιέται πια να συμμετέχουν - να, τουλάχιστον, ένα σημείο στο οποίο το σχολείο και η τηλεόραση φαίνεται ότι συμφωνούν. Δε γίνεται πια λόγος για «εκπαίδευση» αλλά για «εξάσκηση». Ποιος αναλαμβάνει την ευθύνη να μεταδώσει τις ηθικές αξίες στα παιδιά; Το σχολείο; Η οικογένεια; Η τηλεόραση, πάντως, σίγουρα ναι. Οι αξίες, όμως, που μεταδίδει είναι αυτές που θέλουμε να υιοθετήσουν τα παιδιά μας;

απόσπασμα από κείμενο του John Condry, (Karl Popper – John Condry, Τηλεόραση, κίνδυνος για τη δημοκρατία, σελ. 81-82 εκδ. Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνη)

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε εκατό (100) το πολύ λέξεις.

B1. Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος; Αιτιολόγησε την απάντησή σου.

B2. Στις παρακάτω φράσεις του κειμένου έχουμε ενεργητική σύνταξη. Να τις μετατρέψεις σε παθητική: α) «Η τηλεόραση επηρεάζει τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις συμπεριφορές των τηλεθεατών» β) «Σήμερα, σε πολλές οικογένειες, η τηλεόραση έχει αντικαταστήσει τα παραμύθια με σύγχρονες ιστορίες»

B3. Στις παρακάτω δυο περιπτώσεις παθητικής σύνταξης δεν έχουμε ποιητικό αίτιο. Να υποθέσεις ποιο μπορεί να είναι και να μετατρέψεις τη σύνταξη σε ενεργητική: α) «Τα παιδιά παραδίδονται στα χέρια μιας άπιστης υπηρέτριας»

B4. Στις παρακάτω πέντε λέξεις να βρεις το δεύτερο συνθετικό και να γράψεις μια νέα σύνθετη λέξη: περιεχόμενο, περιβάλλον, επιρροή, προκαλείται, υιοθετήσουν.

Γ. Γράφεις ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα. Σ' αυτό αναφέρεσαι στα πρότυπα συμπεριφοράς που καλλιεργεί η τηλεόραση μέσα από τις εκπομπές που απευθύνονται στους νέους. Πώς θα μπορούσε η οικογένεια και το σχολείο να βοηθήσουν τους μαθητές να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι σε αυτά; (400 λέξεις)

12. Οι επιδράσεις της τηλεόρασης στα παιδιά. Ότι βλέπουν, νιώθουν.

Τα παιδιά που εκτίθενται σε βίαιες τηλεοπτικές σκηνές ή σε άγρια ηλεκτρονικά παιχνίδια κινδυνεύουν να εκδηλώσουν επιθετικότητα ή φοβίες.

Άλλη μία έρευνα, αυτή τη φορά από το Πανεπιστήμιο του Μπέρμιγχαμ, που αφορά τη μεγάλη επιρροή της τηλεόρασης και του Ιντερνετ στις παιδικές ψυχές, έρχεται να προστεθεί σε ένα μεγάλο αριθμό μελετών που προειδοποιούν και συνιστούν στους γονείς να προφυλάσσουν τους μικρούς τηλεθεατές από τις βίαιες σκηνές της μικρής οθόνης, αλλά και από τα παιχνίδια στο Ιντερνετ που μπορεί να γίνουν πολύ επικίνδυνα.

Η έρευνα, που δημοσιεύεται στους «Times», διαπιστώνει ότι τόσο η «παθητική τηλεθέαση» (τηλεόραση) βίαιου περιεχομένου όσο και η «αμφίδρομη» (βιντεοπαιχνίδια) επηρεάζει σημαντικά τα συναισθήματα των παιδιών και αυξάνει την πιθανότητα να αναπτύξουν επιθετικότητα. Συνιστά στους γονείς να αντιμετωπίζουν τα μίντια με την ίδια προσοχή που προφυλάσσουν τα παιδιά τους από τα φάρμακα ή τα απορρυπαντικά που βρίσκονται μέσα στο σπίτι. Οι συγγραφείς της μελέτης υποστηρίζουν ότι οι γονείς που αφήνουν τα παιδιά τους εκτεθειμένα σε υπερβολική βία ή σε σεξουαλικού περιεχομένου εικόνες διαπράττουν ένα είδος «συναισθηματικής κακοποίησης».

Ο επικεφαλής της μελέτης, καθηγητής Κέβιν Μπράουν, δήλωσε ότι τα συμπεράσματα της έρευνας καθιστούν αναγκαία την παρέμβαση της πολιτείας. Μίλησε ακόμη και για τη βοήθεια-καθοδήγηση που πρέπει να δίνεται στους γονείς ώστε να προστατεύσουν τα παιδιά τους, αλλά και το καθοριστικό ρόλο που μπορεί να «παίξει» το σχολείο σε αυτή την προσπάθεια.

Η ταινία του Ολιβερ Στόουν με τον τίτλο «Natural Born Killers» (Γεννημένοι δολοφόνοι), αλλά και το ηλεκτρονικό παιχνίδι «Manhunt» (ανθρωποκνηγητό) που δίνει περισσότερους πόντους στους παίκτες όταν σκοτώνουν με τον πιο φρικτό τρόπο, κέρδισαν αμέσως πολλούς οπαδούς στη Βρετανία, αλλά συνδέθηκαν και με αρκετούς φόνους τους οποίους διέπραξαν έφηβοι.

Το ηλεκτρονικό παιχνίδι αποσύρθηκε πέρυσι από την αγορά, καθώς κατηγορήθηκε ότι ήταν η αφορμή για τη δολοφονία ενός 14χρονου από έναν φίλο του. Σύμφωνα με το δημοσίευμα των «Times» ένας έφηβος ομολόγησε ότι αφού είδε περίπου εκατό φορές την ταινία «Queen of the Damned» (Βασίλισσα των καταραμένων), σκότωσε τον καλύτερό του φίλο, ενώ ανέφερε ότι η πρωταγωνίστρια του έργου -που ήταν βρικόλακας- του είπε να τον σκοτώσει...

«Μερικά παιδιά επηρεάζονται πιο εύκολα και είναι πιο ευάλωτα από άλλα», εξηγεί μεταξύ άλλων ο επικεφαλής της έρευνας, προσθέτοντας ότι τα αγόρια φαίνεται να επηρεάζονται περισσότερο. «Η βία που προβάλλεται από τα μίντια απλά προσθέτει στο πρόβλημα και τους δίνει ιδέες για το πώς να εκδηλώσουν το θυμό τους». Ακόμη, σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας η οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον είναι οι παράγοντες με τον οποίο μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο που ανταποκρίνεται το παιδί στην τηλεοπτική ή στην ηλεκτρονική βία.

Ελευθεροτυπία, 21/02/2005

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συνταχθεί περίληψη εκατό (100) περίπου λέξεων.

A2. Να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

δ) τι είδος κειμένου είναι;

A3. Να γίνει σχεδιαγραμματική απόδοση του κειμένου.

B1. Να μετατραπούν σε παθητικά τα ενεργητικά ρήματα της δεύτερης παραγράφου. («Η έρευνα, που δημοσιεύεται... είδος 'συναισθηματικής κακοποίησης'.»)

Γ. «η οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον είναι οι παράγοντες με τον οποίο μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο που ανταποκρίνεται το παιδί στην τηλεοπτική ή στην ηλεκτρονική βία.» Πώς αντιλαμβάνεστε το περιεχόμενο της συγκεκριμένης φράσης; Αναπτύξτε τις σκέψεις σας σε δύο παραγράφους, μία για την οικογένεια και μία για το κοινωνικό περιβάλλον.

13. Με 550 λέξεις μόνο

Του Σπύρου Α. Μοσχονά, 18/02/2001

Μια συντονισμένη αλλαγή που μοιάζει να επιβλήθηκε σε όλα τα φύλλα, ιδιαίτερα τα κυριακάτικα, είναι ο πολλαπλασιασμός των επιφυλλιδιογραφικών κειμένων σε συνδυασμό με τον περιορισμό της έκτασης ενός εκάστου. Πολύ περισσότερος χώρος δίνεται πια στην επιφυλλιδιογραφία, κατανεμημένος όμως σε πολλά περισσότερα εκτάρια, θεματικές και επιφυλλιδιογράφους. Η επιφυλλιδιογραφία -ο σχολιασμός, η έκφραση γνώμης, το κείμενο επ' αφορμή- σε πολλές μικρές δόσεις των πεντακοσίων πενήντα δημιουργεί στους αναγνώστες περισσότερων της μίας εφημερίδων αυτό που αμέσως αισθάνονται ως κυριακάτικο βάρος.

Η ανακατάταξη σε σχέση με παραδοσιακές κατατάξεις των φύλλων είναι φαινομενικά ασήμαντη -ίσως και γι' αυτό διαδόθηκε αδιαμαρτύρητα. Ο περιορισμός προς τα κάτω - λίγες λέξεις: ευκολία - δεν ανέτρεψε τις σχέσεις προς τους δίπλα - περισσότεροι αρθρογράφοι: ίδια ιεραρχία. Υπάρχουν και σήμερα οι μόνιμοι συνεργάτες και οι άτακτοι, οι μισθωτοί και οι παροχείς υπηρεσιών, οι επικαιρικοί και οι ανεπίκαιροι, οι συνθετικοί και οι αναλυτικοί, οι περιορισμένης ευθύνης και οι επί λογοδοσία, οι μονοθεματικοί και οι ειδικοί των καθόλου, οι χαλκέντεροι κι οι ευκαιριακοί, οι έξω από τα δόντια και οι μα-μήπως-μη, οι παλαίμαχοι κι οι φερέλπιδες. Όμως τόσο πολλοί που οι αναμεταξύ τους διαφορές μοιάζουν να ακυρώνονται.

Ο ανταγωνισμός των Μέσων έχει πολλές φορές επισημανθεί ως αίτιο αυτής της ανακατάταξης. Πριν από την έκδοση του φύλλου, τα ραδιοτηλεοπτικά Μέσα έχουν ήδη γνωστοποιήσει, σχολιάσει, αξιολογήσει και διαχύσει την είδηση. Για να ξανακάνουν αναγνώστες τους θεατές, οι εφημερίδες υποχρεώνονται να αντιμετωπίσουν την είδηση με κάποια ψυχραιμία, από απόσταση. Να την ανακατασκευάσουν, όχι όπως βολεύει την παροδική στιγμή, αλλά σε βάθος και διάρκεια. Να βάλουν νέα θέματα στην ατζέντα. Να ξαναδημιουργήσουν τις αποκλειστικότητες που τους έχουν κλαπεί. Να κλέψουν από την ύλη των περιοδικών. Να αποταθούν σε ειδικούς, που γνωρίζουν σφαιρικότερα τα ζητήματα, κρίνουν από απόσταση, αναλύουν κι εξηγούν. Αυτές είναι κιόλας προϋποθέσεις του επιφυλλιδιογραφικού λόγου.

Προπάντων, τα φύλλα είναι αναγκασμένα τον ανταγωνισμό προς το αλλότριο Μέσο να τον μεταφέρουν μεταξύ τους και εντός τους, ως πλουραλισμό απόψεων και γνώμων, αν δεν θέλουν να δουν την κυκλοφορία τους να μειώνεται, όπως και η κυκλοφοριακή αξία της μίας και ενοποιούσας αρχής που άλλοτε κατ' αποκλειστικότητα εκπροσωπούσαν.

Μ' όλα τούτα, κανείς, νομίζω, δεν θα αμφισβητούσε πως: η γνώμη είναι συνθήκη της δημοκρατίας - ο πολλαπλασιασμός των γνώμων είναι, συνεπώς, πολλαπλασιασμός της ελευθερίας - η ελευθερία εμπλουτίζει τη συνομιλία - κι η συνομιλία κρατάει ζωντανή τη γλώσσα και ακμαίο τον δημοσιογραφικό λόγο. Δεν μπορούμε πια να φανταστούμε εφημερίδα χωρίς τον πλούτο των επιφυλλίδων της.

Βέβαια, ο διάλογος για να αναπτυχθεί χρειάζεται επιχειρήματα και τα επιχειρήματα δεν χωράνε εύκολα σε πεντακόσιες πενήντα λέξεις. Και ο πλουραλισμός δεν οδηγεί απαραίτητως σε ανταγωνισμό γνώμων και ιδεών. Τη γνώμη πια, όλο και περισσότερο, τη διατυπώνουν οι «ειδικοί», οι «επαγγελματίες» (όπως αποδεικνύει και η μοναδική σχεδόν υποσημείωση των επιφυλλίδων). Που μεταφέρουν τις ισορροπίες του συναφιού τους -αν υπάρχει κηρυγμένος πόλεμος, θα ακούσουμε απόηχο κλαγγών, αλλιώς δεν θ' ανοίξει μύτη. Πόσοι ειδικοί, πανεπιστημιακοί λ.χ., «συζητούν» στον επαγγελματικό τους χώρο, εκτός δημοσιογραφίας; Κάνουν τη δουλειά τους κι αφήνουν τους συναδέλφους τους να κάνουν τη δική τους. Όσο για την εφημερίδα, επιχείρημα για τη γνώμη του ειδικού είναι ο ίδιος.

Μένουν πενήντα λέξεις για τον βιαστικό αναγνώστη, του οποίου οι συνήθειες της ανάγνωσης διαμορφώνονται κάτω από τις νέες συνήθειες της γραφής. Που ξεφυλλίζει, ρίχνει ματιές στα μότο, κόβει κανένα μεγαλύτερο απόκομμα, κρατάει για λίγες μέρες στίβα τα φύλλα και στο τέλος τα πετάει όλα μαζί, μη έχοντας προλάβει να διαβάσει.

-Ο Σπ. Μοσχονάς διδάσκει γλωσσολογία στο Τμήμα ΕΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης του κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

14. Ο κόσμος εκτός σελίδας

Του Παντελή Μπουκαλα, Καθημερινή, 26 Νοεμβρίου 2005

Λευκές χθες οι σελίδες των εφημερίδων, δίχως ειδήσεις η οθόνη. Τέτοιες στιγμές αφήνεται κανείς ενθουσιωδώς στον ωφέλιμο πειρασμό να ξανασκεφτεί το τι και το πώς της δουλειάς του, του σιναφιού του, με το οποίο όσα τον συνδέουν, άλλα τόσα τον αποξενώνουν. Μέρες τώρα, τα Μέσα, αντί να καταγράφουν και να σχολιάζουν τις ειδήσεις που παράγει ο βίος στις τόσες μορφές του, είναι τα ίδια είδηση προς σχολιασμό (ενίοτε δε και προς χλευασμό, για να μην κρυβόμαστε πίσω από το στυλό μας): αντί να είναι καθρέφτης, είναι ένα είδωλο πάνω στον καθρέφτη που μάλλον λίγοι το βρίσκουν καλά σχηματισμένο και ελκυστικό.

Συμβαίνουν πολλά τα τελευταία χρόνια στον χώρο του Τύπου και των ερτζιανών, και συμβαίνουν με ρυθμούς ταχύτατους, που εμποδίζουν όχι μόνο την ερμηνεία αλλά ακόμα και την απλή παρακολούθηση. Αίφνης, ορισμένοι από τους «επώνυμους», με τους οποίους ένα τμήμα του αναγνωστικού και τηλεοπτικού κοινού ταυτίζει τον κλάδο ολόκληρο, είναι πλέον ιδιοκτήτες εταιρειών παραγωγής ειδήσεων ή θεάματος. Είναι δηλαδή εργοδότες συναδέλφων τους που συνήθως μένουν ανώνυμες σκιές ή ανώνυμες φωνές, έστω και αν αυτοί τραβούν το κουπί, προς δόξαν των σελεμπριτάδων. Πόσο εύκολο είναι να στρεβλωθούν οι εργασιακές σχέσεις μ' αυτήν τη φόρμουλα και να αλλοιωθούν οι αντιλήψεις για το τι σημαίνει είδηση, ενημέρωση, εργατικό δικαίωμα, δεοντολογία κ.λπ., εύκολα το βλέπει κανείς, αν θέλει να το δει.

Εν πάση περιπτώσει, χθες, ημέρα της δημοσιογραφικής απεργίας, ο κόσμος δεν έπαψε να υπάρχει· δεν έπαψε να αγωνιά για την καταιγίδα, να διαδηλώνει, να τρέχει στο γήπεδο για την ομάδα του, να ζαλίζεται από τις τιμές στα σούπερ μάρκετ, να θυμώνει με την επέκταση της λιτότητας μέχρι το 2015 και βλέπουμε. Αυτονόητο είναι βέβαια, αλλά ακόμα κι αυτό το αυτονόητο έχει κάποια παιδαγωγική σημασία. Θέλω να πω ότι πολλοί από μας τους δημοσιογράφους, είτε σε εφημερίδα δουλεύουμε είτε σε ηλεκτρονικό μέσο, παγιδευόμαστε κάποια στιγμή από τη ναρκισιστική πεποίθηση ότι ο κόσμος υπάρχει μόνο όταν τον καταγράφουμε εμείς, υπάρχει επειδή εμείς τον «ζωγραφίζουμε», εμείς τον διαφωτίζουμε, τον καθοδηγούμε (κάτι ανάλογο συμβαίνει με όσους συγγραφείς πιστεύουν ότι ο κόσμος υπάρχει για να τον εντάξουν οι ίδιοι στο βιβλίο τους, και για κανέναν άλλο λόγο). Ο κόσμος όμως συνεχίζει να πορεύεται ακόμα και όταν εμείς δεν τον τοποθετούμε στο χάρτινο ή γυάλινο σκηνικό που ετοιμάζουμε κάθε μέρα, για να το ζηλώσουμε την επομένη. Αν το αποδεχτούμε αυτό, αν το χωνέψουμε, ποιος ξέρει, ίσως γίνουμε σεμνότεροι ή, τέλος πάντων, προσεκτικότεροι με την εξουσιούλα μας.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να αποδώσετε το περιεχόμενο κάθε παραγράφου ξεχωριστά με 30 περίπου λέξεις για κάθε μία.

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Να αναπτύξετε μια παράγραφο 80 – 100 λέξεων με παραδείγματα. Ως θεματική περίοδο χρησιμοποιήστε την παρακάτω φράση του κειμένου: «τα Μέσα, αντί να καταγράφουν και να σχολιάζουν τις ειδήσεις που παράγει ο βίος στις τόσες μορφές του, είναι τα ίδια είδηση προς σχολιασμό».

B2. Να εξηγήσετε πως καταλαβαίνετε την παρακάτω φράση σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων: «χθες, ημέρα της δημοσιογραφικής απεργίας, ο κόσμος δεν έπαψε να υπάρχει».

B3. Πως φαίνεται ο δημοσιογραφικός χαρακτήρας του κειμένου; (δηλαδή, ότι δημοσιεύτηκε στον Τύπο).

B4. Ποια είναι η είδηση που γίνεται αφορμή σχολιασμού;

B5. Να βρείτε δύο σημεία στο κείμενο όπου το ύφος γίνεται εμφανώς ειρωνικό. Να εξηγήσετε πώς επιτυγχάνει το ύφος αυτό ο συγγραφέας.

B6. Να βρείτε συνώνυμα των παρακάτω λέξεων του κειμένου: ελκυστικό, Αίφνης, στρεβλωθούν, ναρκισσιστική. Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις που βρήκατε σε δικές σας φράσεις έτσι ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

B7. Να μετατρέψετε την παρακάτω σύνταξη σε ενεργητική (όχι την φράση ανάμεσα στα κόμματα):

«Πολλοί από μας τους δημοσιογράφους, είτε σε εφημερίδα δουλεύουμε είτε σε ηλεκτρονικό μέσο, παγιδευόμαστε κάποια στιγμή από τη ναρκισσιστική πεποίθηση».

B8. Να μετατρέψετε την παρακάτω σύνταξη σε παθητική (όχι την κύρια πρόταση):

«Ο κόσμος όμως συνεχίζει να πορεύεται ακόμα και όταν εμείς δεν τον τοποθετούμε στο χάρτινο ή γυάλινο σκηνικό».

Γ. Γράψτε ένα κείμενο για να εξηγήσετε πως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (μμε) αλλοιώνουν την πραγματικότητα. Ποια εικόνα για τον κόσμο παρουσιάζουν; Για ποιο λόγο τα μμε λειτουργούν παραπλανητικά; (Στο κείμενό σας μπορείτε να αξιοποιήσετε παραδείγματα από τη δική σας εμπειρία)

15. Η Ρόζα Παρκς στη Λάρισα

Της Μαριαννας Τζιαντζη, 30 Μαΐου 2004

«Ου παντός ανδρός ες Κόρινθον έσθ' ο πλους», έλεγαν οι αρχαίοι, όμως και η Λάρισα δεν είναι για τα δόντια του καθενός. Όχι όλη η Λάρισα, αλλά κάποιο καφέ σε μια κεντρική πλατεία, όπου, όπως διαβάσαμε στον Τύπο, ο σερβιτόρος, προφανώς εκτελώντας εντολές, απαγόρευσε ευγενικά την είσοδο στους πελάτες άνω των –ήντα. «Το μαγαζί αλλάζει στυλ», τους εξήγησε, και το «λουκ» των συνταξιούχων δεν δένει με το «ίματζ» της επιχείρησης, που επιδιώκει να προσελκύσει νεανικό κοινό. Απαγορεύεται, λοιπόν, η είσοδος σε σκύλους, μικροπωλητές και στους μη έχοντες νεανική εμφάνιση. Ασφαλώς το επεισόδιο είναι μεμονωμένο, όμως το άτυπο βιολογικό απαρτχάιντ ζει και βασιλεύει – και όχι μόνο στα θεσσαλικά καφέ.

Αναρωτιέται κανείς ποιο είναι το «λουκ», η όψη των καφέ που έχουν πλημμυρίσει όλη την Ελλάδα, εκτοπίζοντας τις κλασικές καφετέριες, που για πολλά χρόνια συνυπήρχαν με τα παραδοσιακά καφενεία. Μια ορατή διαχωριστική γραμμή είναι οι διαστάσεις του καταστήματος. Στα χρόνια της τρελής αντιπαροχής, οι καφετέριες στεγάζονταν σε ισόγεια πολυκατοικιών και το εμβαδόν τους συχνά ξεπερνούσε τα 100 τετραγωνικά. Οι καφετέριες, προϊόν της μεταπολεμικής ευημερίας, ήταν συνώνυμο του φραπέ, της ξάπλας, έστω της ημιξάπλας, με μπόλικο χώρο ανάμεσα στα τραπέζια. Και οι νεαροί θαμώνες τους ήξεραν ότι θα ζήσουν καλύτερα από τους γονείς τους.

Σήμερα, οι καφετέριες είναι επιχειρηματικά ασύμφορες λόγω μεγέθους. Στη θέση μιας καφετέριας μπορούν να στηθούν δύο ή τρία καφέ που μετά τη δύση του ηλίου μετατρέπονται σε ποτάδικα, μαπαράκια, γι' αυτό τα λένε και «πολυμορφικά», τρομάρα μας. Τι θέση έχει εκεί ο συνταξιούχος που κινδυνεύει να ξοδέψει όλο το επίδομα ΕΚΑΣ σε φρεντουτσίνους και γαλλικούς με άρωμα βατόμουρου, κολοκυθίου και μέντας; Το καφέ δεν προσφέρεται για ραχάτι* είναι ένα διάλειμμα, μια στάση πριν από κάτι άλλο, το φροντιστήριο, το σινεμά, το κλαμπάκι, το επόμενο καφέ. Είναι το ισοδύναμο του φαστφουντάδικου ή του SMS, του σύντομου γραπτού μηνύματος.

Οι ηλικιωμένοι δεν περιμένουν τον σερβιτόρο να τους πει ότι «το μαγαζί αλλάζει στυλ». Μονάχοι τους καταλαβαίνουν ότι το καφενείο που ήξεραν τελειώνει, συρρικνώνεται, μεταμορφώνεται. Ότι ο δικός τους φυσικός χώρος είναι μπροστά στην τηλεόραση, παντόφλες, κουτάκια με φάρμακα στο κομοδίνο, πιεσόμετρο, γιαούρτι με λίγα λιπαρά. Η Ελλάδα των Ρουβάδων και των νεορωμαϊκών θριάμβων, η Ελλάδα του «Shake it», του «Όλα καλά θα μας πάνε» δεν τους πάει, δεν τους χωράει.

Το 1955, η Ρόζα Παρκς, μια 42χρονη μοδίστρα από το Μοντγκόμερι της Αλαμπάμα έγραψε ιστορία όταν, μπαίνοντας κατάκοπη στο λεωφορείο μετά τη δουλειά, κάθισε στη ζώνη των εγχρώμων. Το λεωφορείο γέμισε, εκείνη αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση της σε έναν όρθιο λευκό επιβάτη, όπως απαιτούσε ο Κανονισμός, κι έτσι άρχισαν όλα –ένα μποϊκοτάζ 381 ημερών, που στάθηκε σταθμός στον αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα. Σήμερα ο μαύρος Έλληνας παππούς δεν τολμά, δεν μπορεί να καθήσει στη ζώνη της λευκής νεότητας, όμως συχνά η δική του σύνταξη πληρώνει τον φρέντο και το σφηνάκι του λευκού εγγονού που υποψιάζεται ότι θα ζήσει χειρότερα από τους γονείς του.

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης του κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

16. 9χρονος μαθητής εισέβαλε με 45άρι όπλο στο σχολείο του και τραυματίσε 8χρονη

Δεν έχει τέλος η παράνοια με την οπλοκατοχή στις ΗΠΑ, καθώς όπως φαίνεται ακόμα κι ένα εννιάχρονο παιδί μπορεί να βρει όπλο και να εισβάλλει στο σχολείο του σκορπώντας τον τρόμο.

Είναι απίστευτο αλλά αυτό ακριβώς το σκηνικό βίας διαδραματίστηκε την Τετάρτη σε σχολείο της πρωτεύουσας των ΗΠΑ, όταν ένας εννιάχρονος μαθητής του Δημοτικού μπήκε στο σχολείο του έχοντας ένα 45άρι όπλο μέσα στην τσάντα του.

Σύμφωνα με πληροφορίες, ο μικρός Jamie Lee Chaffin είχε πάρει το όπλο από το σπίτι της μητέρας του και το είχε μέσα στην τσάντα του. Δυστυχώς, για κάποιο λόγο το όπλο εκπυροκρότησε τραυματίζοντας πολύ σοβαρά ένα 8χρονο κοριτσάκι, την Amina Kocer-Bowman.

Οι δάσκαλοι κάλεσαν αμέσως την αστυνομία που αφόπλισε τον εννιάχρονο πιστολά ενώ το κοριτσάκι μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο, όπου υπέστη εγχείριση και νοσηλεύεται σε κρίσιμη κατάσταση.

Ο εννιάχρονος οδηγήθηκε αρχικά σε φυλακές ανηλίκων αλλά αργότερα αφέθηκε ελεύθερος με εγγύηση 50.000 δολαρίων. Αντιμετωπίζει κατηγορίες για τρία σοβαρά ποινικά αδικήματα (οπλοκατοχή, επικίνδυνη οπλοκατοχή, επίθεση τρίτου βαθμού), αλλά σύμφωνα με τη νομοθεσία των ΗΠΑ, το δικαστήριο θα αποφανθεί αν είναι σε θέση να καταλάβει τις κατηγορίες εναντίον του...

Οι γονείς του, που είχαν προβλήματα με το νόμο παλιότερα, ζήτησαν συγγνώμη από τους γονείς της οκτάχρονης. Όπως είπε ο πατέρας του, «το παιδί μου έκανε ένα λάθος».

<http://gr.news.yahoo.com/9-45-8-104900684.html>

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) έχει άποψη ο δημοσιογράφος; αν ναι σε ποια σημεία φαίνεται;
- γ) για ποιο λόγο το περιστατικό αποτελεί είδηση;

A2. α) Ποια είναι η στάση των δασκάλων; β) Νομίζεις ότι θα μπορούσαν να κάνουν κάτι διαφορετικό; Να εξηγήσεις την απάντησή σου σε μικρή παράγραφο 40 περίπου λέξεων.

A3. α) Πώς αντιμετωπίζεται ο μικρός μαθητής μετά την πράξη του; β) Νομίζεις ότι θα έπρεπε να υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση; Να εξηγήσεις την απάντησή σου σε μικρή παράγραφο 40 περίπου λέξεων.

A4. α) Ποια είναι η στάση των γονιών; β) Νομίζεις ότι θα μπορούσαν να κάνουν κάτι διαφορετικό; Να εξηγήσεις την απάντησή σου σε μικρή παράγραφο 40 περίπου λέξεων.

A5. Ερμήνευσε τη σημασία της παρακάτω φράσης: «είχαν προβλήματα με το νόμο παλιότερα».

B1. «Δεν έχει τέλος η παράνοια...» Για ποιον λόγο νομίζεις ότι ξεκινά έτσι η παρουσίαση της είδησης;

B2. Να εντοπίσεις στο κείμενο τρία σημεία – φράσεις ή λέξεις που αποτελούν σχόλιο.

B3. Να εντοπίσεις τον τρόπο που οργανώνεται η είδηση στη μορφή της ανάποδης πυραμίδας.

B4. Να μετατρέψεις τη σύνταξη της παρακάτω φράσης σε παθητική: «Οι δάσκαλοι κάλεσαν αμέσως την αστυνομία που αφόπλισε τον εννιάχρονο πιστολά».

B5. Να μετατρέψεις τη σύνταξη της παρακάτω φράσης σε ενεργητική (θα χρειαστεί να βάλεις δικό σου υποκείμενο): «Ο εννιάχρονος οδηγήθηκε αρχικά σε φυλακές ανηλίκων αλλά αργότερα αφέθηκε ελεύθερος με εγγύηση 50.000 δολαρίων».

Γ1. Η είδηση σχετίζεται με ένα ακραίο επεισόδιο βίας μέσα σε σχολικό χώρο. Ωστόσο καθημερινά συμβαίνουν γεγονότα σωματικής και ψυχολογικής βίας σε βάρος μαθητών με δράστες τους συμμαθητές τους. Να γράψετε μία είδηση που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας με θέμα ένα ή περισσότερα τέτοια περιστατικά. Αν έχετε υπόψη σας, μπορείτε να αξιοποιήσετε πραγματικά γεγονότα. (400 λέξεις).

Γ2. Η βία στους σχολικούς χώρους είναι φαινόμενο με πολλές διαστάσεις και καθημερινά συμβαίνουν μικροπεριστατικά. Ωστόσο, τα γεγονότα αυτά μένουν στα όρια του μαθητόκοσμου και δεν γνωστοποιούνται ούτε στους γονείς/ κηδεμόνες των θυμάτων, ούτε στους εκπαιδευτικούς των σχολείων. Να παρουσιάσετε το χαρακτήρα αυτών των περιστατικών και να τα σχολιάσετε. Στη συνέχεια να εξηγήσετε για ποιους λόγους δεν γνωστοποιούνται και δεν συζητιούνται ευρύτερα ώστε να γίνουν προσπάθειες για τον περιορισμό και την αντιμετώπισή τους. (Το κείμενο απευθύνεται σε γονείς και εκπαιδευτικούς).

17. Μια αιμορραγία κρυφή και ύπουλη

Καθημερινή, 2/9/2012, του Στάμου Ζούλα

Με αφορμή το νεαρό ζευγάρι που μέσω Διαδικτύου έβγαλε στο σφυρί όλα τα υπάρχοντά του, αναζητώντας «μια νέα ζωή» στο Εδιμβούργο, ήλθε ξανά στο προσκήνιο η νέα μετανάστευση. Πολλοί την παρομοιάζουν με το μεταναστευτικό κύμα της μεταπολεμικής περιόδου, όταν περίπου ένα εκατομμύριο Ελλήνων εγκατέλειπε την καθημαγμένη από την Κατοχή και την Εμφύλιο Ελλάδα για να βρει δουλειά στη Γερμανία και σ' άλλες χώρες του εξωτερικού. (...) ας επιχειρήσουμε μια σύγκριση των δύο μεταναστευτικών κυμάτων.

Στα μέσα της 10ετίας του '60 βρέθηκα με μια δημοσιογραφική ομάδα, συνοδευόμενος τον τότε υπουργό Εργασίας, στη Δυτική Γερμανία. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να εξετασθεί ο τρόπος ζωής των περίπου 500.000 μεταναστών μας. Η κατάσταση που βρήκαμε ήταν απερίγραπτη. Δεν ήταν μόνον οι συνθήκες στέγασης και εργασίας που «προσέφεραν» οι γερμανικές βιομηχανίες στους ξένους εργάτες. Εκείνο που κυρίως μας έκανε εντύπωση ήταν η αμάθεια, η άγνοια και ο πρωτογονισμός μιας μεγάλης μερίδας του έμψυχο υλικού που είχαμε στείλει. Οι περισσότεροι είχαν φθάσει στη Γερμανία, απ' ευθείας από τα ορεινά ή απομακρυσμένα χωριά τους, χωρίς να έχουν γνωρίσει καν βασικές «κατακτήσεις» του πολιτισμού. Όπως π.χ. η τουαλέτα, το λουτρό, η στοιχειώδης καθαριότητα. Κι όμως οι περισσότεροι από τους συμπολίτες μας αυτούς κατόρθωσαν όχι μόνον να προσαρμοσθούν σε μια ξένη χώρα, που στην αρχή τους φαινόταν εχθρική, αλλά συν τω χρόνω άρχισαν να προκόβουν, αναβαθμίζοντας την εργασιακή τους προσφορά ή και δημιουργώντας δικές τους μικροεπιχειρήσεις.

Σήμερα, το έμψυχο υλικό που εκπατρίζεται δεν το επιλέγουμε εμείς, αλλά έμμεσα ή άμεσα οι ξένοι. Και μόνον στον κύκλο των γνωστών μου υπάρχουν αρκετά άτομα, τα οποία έχουν ήδη μετεγκατασταθεί οικογενειακώς στην Ευρώπη, στην Αμερική και στην Αυστραλία. Πρόκειται για τεχνοκράτες και ειδικούς επιστήμονες, οι οποίοι θα μπορούσαν να προσφέρουν πολλά σε μια φάση καταπολέμησης της κρίσης και ανασυγκρότησης. Τους «έδιωξε» η απογοήτευση και η αηδία, γιατί ακόμη και τώρα οι φορείς της εξουσίας εξακολουθούν να δελεάζουν με τα κόκαλα (πλέον) του Δημοσίου κάθε λογής κομματικούς κοπρίτες. Μια δεύτερη κατηγορία νεομεταναστών απαρτίζεται επίσης από επιστήμονες, καθηγητές, γιατρούς, μηχανικούς, κ.λπ., οι οποίοι διαθέτουν διεθνούς κύρους βιογραφικό, βάσει του οποίου γίνονται ασμένως δεκτοί στις χώρες του εξωτερικού. Τέλος, μια μεγάλη μερίδα αποτελούν σπουδασμένοι αλλά άνεργοι νέοι μας, που μεταναστεύουν με την πεποίθηση πως στο εξωτερικό θα βρουν αυτό που τους στερήσε η πατρίδα τους. Δηλαδή δουλειά και προκοπή. Με άλλα λόγια, φίλες και φίλοι, φεύγει το πιο πολύτιμο και χρήσιμο δυναμικό μας. Χάνουμε «το ροκ του μέλλοντός μας», όπως θα 'λεγε και ο Διονύσης Σαββόπουλος...

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Δώστε έναν σύντομο δικό σας τίτλο (10-15 λέξεις) που να αποδίδει το περιεχόμενο του κειμένου.

A3. Ποια είναι η νοηματική σχέση που έχουν οι παράγραφοι μεταξύ τους;

A4. Ποιο είναι το “προφίλ” (τα χαρακτηριστικά) των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία της δεκαετίας 1960;

A5. Ποιο είναι το “προφίλ” (τα χαρακτηριστικά) των Ελλήνων μεταναστών σήμερα;

B1. Πώς φαίνεται μέσα από το κείμενο ο δημοσιογραφικός χαρακτήρας του;

B2. Ποιον ή ποιους τρόπους ανάπτυξης αναγνωρίζετε στην δεύτερη παράγραφο;

B3. Ποια είναι η δομή (δομικά στοιχεία) της τρίτης παραγράφου;

B4. Εντοπίστε κάθε περίπτωση χρήσης εισαγωγικών μέσα στο κείμενο και δικαιολογήστε την.

B5. Με ποιον τρόπο τελειώνει το κείμενο; Ερμηνεύστε την μεταφορική φράση. Πώς εξηγείτε την επιλογή του συγγραφέα;

B6. Στην τρίτη παράγραφο βρείτε δύο σύνθετες λέξεις στα συνθετικά των οποίων να μην περιλαμβάνονται άκλιτα μέρη του λόγου.

Γ. Γράψτε έκθεση για τον πανελλαδικό διαγωνισμό εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το θέμα σας είναι οι σπουδές που σκέφτεστε να κάνετε σε σχέση με τη δουλειά που θέλετε να κάνετε, πως σκέφτεστε τη φοίτησή σας και την αξιοποίηση των γνώσεων στον εργασιακό χώρο. Πόσο σας απασχολεί το ενδεχόμενο να αναγκαστείτε να μεταναστεύσετε σε κάποια άλλη χώρα για εργασιακούς λόγους;

18. Μαυραγορίτες εκμεταλλεύονται άγρια τους πρόσφυγες και μετανάστες

2 Σεπτεμβρίου 2015, 18:25

Θύματα άγριας οικονομικής εκμετάλλευσης πέφτουν οι πρόσφυγες και εδώ στη Χίο, καθώς – σύμφωνα με καταγγελίες του προέδρου της ΑΔΕΔΥ Χίου κ. Γιώργου Αμπαζή - γίνονται αντικείμενο άγριας εκμετάλλευσης από σύγχρονους μαυραγορίτες που πωλούν τα συνήθη προϊόντα σε τιμές πολλαπλάσιες από τις κανονικές.

«Υπάρχουν μαρτυρίες ότι επαγγελματίες στο λιμάνι και αλλού χρεώνουν έως και δύο ευρώ την φόρτιση του κινητού. Βάζουν ένα πολύπριζο και συνδέουν τα κινητά με αυτή τη χρέωση», περιέγραφε, θυμίζοντας αφηγήσεις, όταν κάποιος πρόγονός μας ζητούσαν μια λίρα από τους μικρασιάτες πρόσφυγες για ένα ποτήρι νερό... Υποχρεώνοντας τότε έναν πατέρα να φτύσει στο στόμα του παιδιού του που έκλαιγε διψασμένο, ώστε να το ανακουφίσει από το μαρτύριο, όπως περιέγραφε χρόνια αργότερα ο ίδιος ο πρωταγωνιστής.

Τις μαύρες αυτές σελίδες της τοπικής ιστορίας δείχνουν να θέλουν να αναβιώσουν κάποιοι συμπολίτες μας που δεν διστάζουν να πωλούν έως και πέντε ευρώ είδη, όπως ένα μπουκάλι νερό, ένα σάντουιτς με πατάτες ή ακόμα και μια κονσέρβα ψαριού.

Οι καταγγελίες αυτές έρχονται να επιβεβαιώσουν άλλες παλαιότερες, σύμφωνα με τις οποίες η τακτική αυτή έχει ξεκινήσει εδώ και πολύ καιρό, όταν άγνωστο με ποιο τρόπο συγκεκριμένοι επαγγελματίες βρίσκονται αμέσως με την αποβίβαση των προσφύγων σε ακτές ειδικά της βορειοανατολικής Χίου, ακόμα και ξημερώματα, πουλώντας το εμφιαλωμένο νερό δύο ευρώ το μπουκάλι.

«Είναι στο χέρι μας να τους απομονώσουμε και υποχρέωση των αρχών να παρέμβουν», τόνισε ο κ. Αμπαζής, φέρνοντας ως θετικό παράδειγμα τη στάση εκατοντάδων συμπολιτών μας, που από το υστέρημά τους προσφέρουν ό,τι μπορούν στους κατατρεγμένους πρόσφυγες.

Κείμενο από εδώ: <http://astraparis.gr/mauragorites-ekmetalleuontai-agria-tous-prosfiges-kai-metanastes/>

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Τι εξυπηρετεί η αναδρομή/αναλογία στην δεύτερη παράγραφο;

A3. Ποια είναι η νοηματική σχέση της δεύτερης και της τρίτης παραγράφου;

A4. Ποιος είναι ο ρόλος του κ. Γ. Αμπαζή; Με ποια ιδιότητά του μιλά για το θέμα;

A5. Πόσες διαφορετικές συμπεριφορές καταγράφονται στο κείμενο απέναντι στους πρόσφυγες;

B1. Κρίνετε τη σειρά των λεκτικών συνόλων στην πρώτη παράγραφο. Τι τονίζεται με την συγκεκριμένη επιλογή; Πώς αλλιώς θα μπορούσε να διατυπωθεί η ίδια παράγραφος;

B2. Με ποιον τρόπο ή τρόπους αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος;

B3. Αναγνωρίζετε την τυπική δομή του ειδησεογραφικού κειμένου;

B4. Μπορείτε να χρονολογήσετε το κείμενο με βάση το περιεχόμενό του; Μπορείτε να βρείτε σε ποια σύγχρονα γεγονότα αναφέρεται;

B5. Αναγνωρίστε το είδος της σύνταξης και μετατρέψτε το: “επαγγελματίες στο λιμάνι και αλλού χρεώνουν έως και δύο ευρώ την φόρτιση του κινητού”.

B6. Τι εξυπηρετεί η αναφορά συγκεκριμένου ονόματος στο κείμενο; Απαντήστε με βάση τις γνώσεις σας για την οπτική γωνία και για την θεωρία πειθούς.

Γ. Γράψτε κείμενο με το οποίο απευθύνεστε σε πρόσφυγα συνομήλικό σας. Θέμα σας είναι τα πράγματα που θα σας ενδιέφερε να μάθετε για τη ζωή του και όσα θα του λέγατε για τις συνθήκες ζωής που θα βρει στη χώρα μας, αν εγκατασταθεί εδώ.

19. Αθώα βλέμματα και εκμετάλλευση στο λιμάνι

Συντάκτης: Ντίνα Δασκαλοπούλου 28.08.2015, 15:19, <http://www.efsyn.gr>

Το «Ελευθέριος Βενιζέλος» μοιάζει γιγαντιαίο καθώς πλησιάζει την προβλήτα Ε1 του Πειραιά. Το φεγγάρι έχει μόλις βγει, αλλά η νύχτα δεν έχει πέσει ακόμα: είναι η ώρα που οι φωτορεπόρτερ λένε «χρυσή» κι ο ουρανός, η θάλασσα, τα καράβια παίρνουν τα πιο έντονα μπλε, κόκκινα και χρυσαφιά χρώματα. Πάνω στα καταστρώματα, εκατοντάδες άνθρωποι σηκώνουν τα χέρια ψηλά και σχηματίζουν το σήμα της νίκης. Σε λίγο η μπουκαπόρτα θα ανοίξει και θα κάνουν ένα βήμα πιο κοντά στην Ευρώπη των ονείρων τους.

Αγκαλιάζονται, φιλιούνται, ευχαριστούν τον Θεό, φωτογραφίζονται. Είναι χαρούμενοι κι ενθουσιασμένοι. Νιώθουν επιτέλους ασφαλείς, όπως λένε και ξαναλένε στις κάμερες που τους περικυκλώνουν. «Σε μια ώρα με το λεωφορείο θα έχουμε φτάσει στη Μακεδονία, έλα μαζί μας να περάσουμε τα σύνορα», με προσκαλεί η Μπουσρίν. Είναι μόλις 20 χρόνων, παντρεμένη εδώ και λίγο καιρό με τον Αλί. Στη Συρία, εκείνη ήταν νοσοκόμα κι εκείνος μηχανικός αυτοκινήτων.

Από όλη τους τη ζωή εκεί έχουν απομείνει τα κινητά τους τηλέφωνα, κάποια χρήματα και τα διαβατήριά τους. Το κορμί σου, τα ρούχα που φοράς κι ό,τι χωράει σε μια τόση δα τσαντούλα που κρατάς σφιχτά σημαίνει να είσαι πρόσφυγας. Τα υπόλοιπα πράγματά τους βούλιαξαν στο Αιγαίο μαζί με τη βάρκα που τους μετέφερε από την Τουρκία. Πλήρωσαν 1.100 δολάρια ο καθένας για να περάσουν στη Μυτιλήνη, άλλα 55 ευρώ για να φτάσουν στον Πειραιά και τώρα με 55 ευρώ τούς υπόσχονται ότι σε μία μόλις ώρα θα τους οδηγήσουν στα σύνορα.

Ο Χουσεϊν με τη χρυσή αλυσίδα, τα δαχτυλίδια και το μυτερό μουσάκι είναι ένας από τους πολλούς μάγκες που μαζεύονται στο λιμάνι. Δουλεύει σαν κράχτης για ταξιδιωτικό γραφείο του κέντρου της Αθήνας. Οι κράχτες συναγωνίζονται ο ένας τον άλλο για το ποιος θα προλάβει να μαζέψει περισσότερους από τους πρόσφυγες που βγαίνουν παραζαλισμένοι από το πλοίο. Πληρώνονται με το κεφάλι και τους ζητούν ό,τι τους παίρνει: από άλλον θα πάρουν 50, από άλλον 100 ευρώ, σε άλλον θα τάξουν πως τα Σκόπια απέχουν μία ώρα από την Αθήνα, σε άλλον ότι είναι τρεις ώρες, άλλους με το αζημίωτο θα τους οδηγήσουν σε φτηνά ξενοδοχεία γύρω από την Ομόνοια. Αλλά για τους πρόσφυγες που έχουν ήδη διανύσει χιλιάδες χιλιόμετρα κι έχουν δαπανήσει χιλιάδες ευρώ για να διασωθούν τέτοιες μικροαπατεωνιές μοιάζουν αστείες.

Τα αλάνια που πέφτουν πάνω στους πρόσφυγες κοιτάζουν να τους τραβήξουν χρήματα με όποιον τρόπο μπορούν: τους χρεώνουν δύο ευρώ για να τους πάνε σε καφενείο ώστε να φορτίσουν τα κινητά τους, τους πουλάνε γιαουρτάκια και γάλα για τα μωρά σε υπερδιπλάσιες τιμές, τους συστήνουν σε συγκεκριμένους οδηγούς ταξί που θα τους πάνε στην Ομόνοια με διπλή ταρίφα. Οι οδηγοί δίνουν μερτικό στον κράχτη κι εκείνοι με τη σειρά τους παίρνουν μερτικό από το ταξιδιωτικό γραφείο που θα τους πάει στα σύνορα.

Ο διευθύνων σύμβουλος των ΚΤΕΛ την Τετάρτη το βράδυ υπέβαλε μήνυση για «άγρα πελατών». «Αυτό που συμβαίνει είναι απολύτως παράνομο, τα κυκλώματα εκμεταλλεύονται τους ανθρώπους που με το κανονικό εισιτήριο θα μπορούσαν να φτάσουν στα σύνορα με το ΚΤΕΛ», μας λέει ο Γιάννης Παππάς. Όπως θα μπορούσαν να επιβιβαστούν όλοι δωρεάν στα λεωφορεία που διαθέτει το κράτος για να πάνε στον σταθμό του τρένου και να φτάσουν στον Ελαιώνα. Ωστόσο, όταν είσαι πια τόσο πολύ αποκαμωμένος κι έχεις να διασχίσεις τόσες πολλές χώρες για να φτάσεις στη Βόρεια Ευρώπη, όταν σε πλησιάζει κάποιος που μιλά τη γλώσσα σου μοιάζει με θαύμα η υπόσχεσή του να σου τα κάνει όλα εύκολα και γρήγορα κι ας είναι και υπερκοστολογημένα.

Ο κύριος Νίκος σπρώχνει το καροτσάκι με τηνπραμάτεια του επί 42 χρόνια στο λιμάνι. Πουλάει φιστίκια, νερά, καραμέλες και μπισκότα στους επιβάτες των караβιών. Κάθε μέρα υποδέχεται τα κύματα των ξεριζωμένων. «Είναι αδύνατον να μη συγκινηθείς όταν μικρά παιδιά έρχονται και κοιτάζουν με τόση λαχτάρα τα γλειφιτζούρια», μας διηγείται. «Ήρθε ένας πιτσιρίκος πριν από λίγες μέρες, του έδωσα ένα. Μετά από λίγο ήρθε ξανά κρατώντας τα αδερφάκια του. Με είπε μπάμπα! Μπάμπα! Κι έπειτα βλέπω στην τηλεόραση τους αστυνομικούς να τους δέρνουν σαν άγρια σκυλιά! Ποιον δέρνετε, ρε; Τα παιδιά σας; Είμαι φτωχός και λυπάμαι τόσο πολύ που δεν μπορώ να δίνω σε όλα τα παιδάκια – έχω δύο κόρες στην ηλικία τους».

[...]

ολόκληρο το κείμενο εδώ <http://www.efsyn.gr/arthro/athoa-vlemmata-kai-ekmetalleysi-sto-limani>

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Αναπτύξτε με αιτιολόγηση την φράση “Νιώθουν επιτέλους ασφαλείς”. (δεύτερη παράγραφος)

A3. Πώς εξηγείτε την συμπεριφορά των επιβατών, όταν φτάνουν στον Πειραιά;

A4. Για ποιον λόγο το κείμενο εστιάζει στο προφίλ δύο συγκεκριμένων επιβατών;

A5. Θα χαρακτηρίζατε τους επιβάτες πρόσφυγες ή μετανάστες; Γνωρίζετε ποια είναι η διαφορά;

A6. Ποια είναι η νοηματική σχέση ανάμεσα στην πέμπτη και την έκτη παράγραφο;

A7. Ποια είναι η νοηματική σχέση ανάμεσα στην τέταρτη και την πέμπτη παράγραφο;

A8. Ποιος είναι ο Χουσεΐν; Μπορείτε να δείτε την ιστορία μέσα από τα δικά του μάτια; Ποια πράγματα θα είχαν διαφορετική σημασία;

A9. Πόσες διαφορετικές οπτικές παρουσιάζει η συντάκτρια του κειμένου; Ταυτίζεται περισσότερο με κάποια ή κάποιες από αυτές;

B1. Πόσο πετυχημένη κρίνετε από δημοσιογραφική άποψη την εισαγωγική, πρώτη παράγραφο;

B2. Νομίζετε ότι το κείμενο ακολουθεί τη δομή των ειδησεογραφικών κειμένων; Εξηγήστε την απάντησή σας.

B3. Ποιον τρόπο πειθούς αναγνωρίζετε στο κείμενο; Με ποια μέσα επιτυγχάνεται; Πόσο αποτελεσματικός είναι;

B4. Εντοπίστε τα σημεία στα οποία η συντάκτρια του κειμένου επιλέγει να παραθέσει αυτούσια τα λόγια άλλων.

Πώς δικαιολογείτε την επιλογή της; Τι προσθέτει στο κείμενο;

B5. Βρείτε πέντε σύνθετες λέξεις στις οποίες πρώτο συνθετικό θα είναι πρόθεση και δεύτερο οποιαδήποτε λέξη.

Γ. Συντάσσεται κείμενο για το σχολικό ιστολόγιο. Θέμα σας είναι οι προσωπικές ιστορίες μαθητών του σχολείου που είναι παιδιά μεταναστών που ήρθαν στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '90. Πιο συγκεκριμένα, διερευνάτε τους λόγους που ανάγκασαν τους γονείς τους να φύγουν από την πατρίδα τους, τις συνθήκες με τις οποίες μεγάλωσαν τα παιδιά τους-συμμαθητές σας. Προσπαθήστε στο κείμενο που θα γράψετε να φαίνεται η διαφορά ανάμεσα στον τρόπο που τους έβλεπαν τότε οι περισσότεροι και στον τρόπο που τους βλέπουν τώρα.

20. Το ιερό βλέμμα του ικέτη

του Νίκου Παπαδογιάννη, 19/08/2015, 12:16, <http://www.rocking.gr/picknroll/To-iero-blemma-tou-iketi/25137/>

Ο Νίκος Παπαδογιάννης έμαθε με καθυστέρηση τριών ετών μία ιστορία που πέρασε στα φιλά των καναλιών. Και καταθέτει τον απέραντο σεβασμό του στον άνθρωπο που την έκανε ύμνο ανθρωπιάς.

Το τραγούδι είναι από εκείνα που σου κόβουν την ανάσα, ακόμα και την πρώτη φορά που το συναντάς. Εάν τύχει να το πρωτακούσεις σε κάποιο live, με το αίμα θολό από το αλκοόλ, πιάνεις σπαράγματα που σου ανοίγουν τα μάτια διάπλατα και σε κάνουν νηφάλιο αυτοστιγμή.

«Ελλάδα χώρα της ντροπής και γι' άλλους κρύο σπίτι, ξέχασες που 'ναι ιερό το βλέμμα του ικέτη». «Η ξενιτιά είναι βάσανο. Κι άμα δεν βγάξεις άκρη, για ρότα τα τραγούδια σου. Εκείνα της Καρπάθου και τ' άλλα τα ηπειρώτικα, που φέρνουνε το δάκρυ». «Η χώρα της ανάγκης απλώνει το βρωμόχερο, θέλει μπροστά το νοίκι».

Έπειτα, μαθαίνεις την ιστορία που κρύβεται πίσω από τους στίχους. Και τότε σου κόβεται στ' αλήθεια η ανάσα. Ανεπιστρεπτή. Ο Χομαγιούν Άνγουαρ και ο Βακάρ Αχμέτ, 19 χρονών ο πρώτος και λίγο μεγαλύτερος ο δεύτερος, ήταν δύο πάμπτωχοι μετανάστες από το Πακιστάν. «Της φτώχειας το σκουλήκι» τους έφερε στην Ελλάδα. Της ανάγκης και της ντροπής. Και η κακιά στιγμή τους έφερε στο Κρυονέρι, δίπλα σε μία σιδηροδρομική διάβαση, το μεσημέρι της 6ης Απριλίου 2012.

Παγιδευμένο πάνω στις ράγες, ένα παλιό αυτοκίνητο ετοιμαζόταν να γίνει φριχτός τάφος για ένα ηλικιωμένο ζευγάρι που είχε παγώσει από τον τρόμο. Οι δύο νεαροί Ασιάτες έτρεξαν να βοηθήσουν χωρίς δισταγμό. Πάλευαν με τα σίδερα μέχρι την τελευταία στιγμή, μολονότι άκουγαν το τρένο να έρχεται. Η αμαξοστοιχία πέρασε πάνω από τα κορμιά των τεσσάρων ανθρώπων και τα έλιωσε. Άγνωστοι μεταξύ αγνώστων, ο Χομαγιούν και ο Βακάρ έγιναν μάρτυρες σε έναν ξένο, αφιλόξενο τόπο, «όχθες και κυλά της ανθρωπιάς ποτάμι».

Η χώρα της ντροπής, και της ανάγκης, που «τόρα πια μισάνθρωποι τη σέρνουν απ' τη μύτη», ξεφορτώθηκε την υποχρέωση με ένα ματαθανάτιο βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Οι σοροί των δύο παιδιών μεταφέρθηκαν στο Ισλαμαμπάντ με πρωτοβουλία και έξοδα -όχι κρατικά, αλλά- ανωνύμων συνανθρώπων μας. Τρεις χιλιάδες ευρώ. Γιατί υπάρχουν και τέτοιοι Έλληνες, που έχουν κλάψει γοερά με το τραγούδι το πένθιμο, το προσφυγικό, το ηπειρώτικο. Πίσω έμειναν να παλεύουν για μια ανθρώπινη ζωή οι τρεις μικρές αδελφές του Χομαγιούν, ο θεός του, οι φίλοι και συνοδοιπόροι των δύο μαρτύρων. Η Ελλάδα θα μπορούσε τουλάχιστον να κηρύξει την 6η Απριλίου «μέρα συμπαράστασης στους πρόσφυγες». Έχει, όμως, άλλες δουλειές. Τη σέρνουν από τη μύτη οι μισάνθρωποι με τα φαιά ρούχα.

Ο Θανάσης Παπακωνσταντίνου, που τον ανακάλυψε αργά αλλά τείνω να τον θεωρήσω εθνικό θησαυρό, έκανε τη θυσία του Χομαγιούν και του Βακάρ συγκλονιστικό τραγούδι. Την έβαλε στον πρόσφατο δίσκο του "Πρόσκληση Σε Δείπνο Κυανίου" και τη διαδίδει όπου βρίσκει ευήκοον ους. Για να συνεχίσει να κυλά της ανθρωπιάς το ποτάμι, το κόκκινο από το αίμα των δύο παιδιών. Για να θυμόμαστε, όλοι, ότι οι μετανάστες δεν είναι ανθρώπινα σκουπίδια. Και ότι τον ίδιο αυτό ρόλο, του απελπισμένου πρόσφυγα, τον έπαιζαν κάποτε οι παππούδες μας. Αύριο θα τον παίζουμε και εμείς.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;

δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Τι εξυπηρετεί το σχόλιο για τον συγγραφέα του κειμένου;

A3. Με ποια αντίθεση στην εισαγωγική παράγραφο κερδίζεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη; (πρώτη παράγραφος)

A4. Πώς επιτυγχάνεται η παραστατικότητα στην πρώτη παράγραφο; (πρώτη παράγραφος)

A5. Προσπάθησε να ερμηνεύσεις το νόημα των στίχων που παρατίθενται στη δεύτερη παράγραφο. Θα ξαναπροσπαθήσεις και αφού διαβάσεις όλο το κείμενο.

A6. Ποια είναι η ιστορία των δύο νέων Πακιστανών; (τρίτη παράγραφος)

A7. Ποιο είναι το συγκεκριμένο περιστατικό που έγινε αφορμή για το τραγούδι; (τέταρτη παράγραφος)

A8. Ποια ήταν η στάση της πολιτείας σχετικά με το περιστατικό; Με ποιον τρόπο την κρίνει ο συγγραφέας; (πέμπτη παράγραφος)

A9. Νομίζει ότι όσα αναφέρονται στη συνέχεια της παραγράφου αιτιολογούν την κρίση του συγγραφέα; (πέμπτη παράγραφος)

A10. Ποιο αίτημα εκφράζει ο συγγραφέας σχετικά με την μνήμη του περιστατικού; (πέμπτη παράγραφος)

A11. Νομίζετε ότι όσα αναφέρονται στην έκτη (τελευταία) παράγραφο ικανοποιούν την οπτική του συγγραφέα;

A12. Μπορείς να εξηγήσεις τον τίτλο του κειμένου; Θα μπορούσες να δώσεις έναν δικό σου τίτλο που θα συμπυκνώνει το περιεχόμενο του κειμένου;

B1. Εντόπισε σε τι συνίσταται η μεταφορική χρήση της γλώσσας στους στίχους που παρατίθενται στη δεύτερη παράγραφο.

B2. Νομίζεις ότι τα ονόματα των δύο Πακιστανών έπρεπε να είναι γραμμένα με την γραφή της δικής τους γλώσσας; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου.

B3. Πώς εξηγούνται τα εισαγωγικά στην τρίτη, τέταρτη και πέμπτη παράγραφο;

B4. Νομίζεις ότι το κείμενο πείθει για κάτι; Χρησιμοποιεί κάποιον τρόπο πειθούς;

Γ. “Για να θυμόμαστε, όλοι, ότι οι μετανάστες δεν είναι ανθρώπινα σκουπίδια. Και ότι τον ίδιο αυτό ρόλο, του απελπισμένου πρόσφυγα, τον έπαιξαν κάποτε οι παππούδες μας. Αύριο θα τον παίξουμε και εμείς”. Με βάση την τελευταία κρίση του κειμένου, να σκεφτείς ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπατούνται συνήθως στην περίπτωση των προσφύγων. Προσπάθησε να δεις τα ζητήματα που ανακύπτουν τόσο από τη δική τους πλευρά, όσο και από την πλευρά των χωρών υποδοχής προσφύγων.

21. Όταν οι πολίτες αντικαθιστούν το κράτος

διασκευασμένα αποσπάσματα από κείμενο του Τακη Καμπυλη, Καθημερινή 16-02-08

Γεννήθηκε κοντά στο Ελμπασάν. Τα βήματά του αν και μικρά, ήταν δεν ήταν οκτώ χρόνων, άντεξαν το μεγάλο ταξίδι. Ο πατέρας του δεν του είχε πει πολλά πράγματα. Μόνο ότι η «μαμά έφυγε» (τους εγκατέλειψε) και ότι στον Πειραιά, «ένα ωραίο μεγάλο λιμάνι με καλούς ανθρώπους όλα θα είναι πιο εύκολα». Στον Πειραιά ζούσε η αδελφή του πατέρα. Τετραμελής οικογένεια μεροκαματιάρηδων με έναν στόχο: να ριζώσουν και να μείνουν μόνιμα σ' αυτή την κοινωνία. Όταν ο Ναζί και ο πατέρας του εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά τα πράγματα δυσκόλεψαν κι άλλο. Ο πατέρας κατέρρευσε. Η ανεργία έφερε το ποτό. Ο Ναζί μετακόμισε στη θεία του, ενώ ο πατέρας χάθηκε -εξαφανίστηκε- κάπου ανάμεσα στο λιμάνι και στα αποτελέσματα του αλκοόλ.

Ο Ναζί ξεκίνησε στα 10 του από τη Β' Δημοτικού λόγω της δυσκολίας του με τα ελληνικά. Τελειώνοντας την Ε' Δημοτικού έδωσε ειδικές εξετάσεις και γράφτηκε στην Α' Γυμνασίου, σημάδι της προόδου που είχε κάνει ο μικρός. Στο σχολείο αποδείχτηκε ότι ήταν ιδιαίτερα αγαπητός. Η δασκάλα του στο δημοτικό είχε ξεχωρίσει τον Ναζί και διατήρησε την επαφή τα επόμενα χρόνια. Θα αποδεικνυόταν πολύτιμη η παρουσία της για τον μικρό Αλβανό.

Ο Ναζί τα κατάφερε καλά στο γυμνάσιο. Ήδη, βέβαια, τα οικονομικά προβλήματα δυσκόλευαν την πορεία του. Τα καλοκαίρια εργαζόταν όπου έβρισκε, αλλά και το χειμώνα βοηθούσε σε μία κάβα της γειτονιάς ή μοίραζε στους δρόμους διαφημιστικά φυλλάδια. Είχε ήδη αναπτύξει γερές φιλίες με μία ελληνική οικογένεια. Το σπίτι τους ήταν πάντα ανοιχτό για τον Ναζί και ο γιος τους ένας καλός συνομήλικος φίλος. Μουσική, βόλτες, αθλητισμός και διάβασμα βρήκαν την ισορροπία τους στη ζωή των νεαρών για περίπου δύο χρόνια.

Ο χειμώνας τον βρήκε στο τέλος της Α' Λυκείου. Ο Ναζί τότε αποφάσισε να σταματήσει το σχολείο. Δεν μπορούσε πια να φιλοξενηθεί στο σπίτι της θείας του. Ο πατέρας του δεν είχε δώσει σημεία ζωής για χρόνια και ο Ναζί κατάλαβε ότι δεν μπορούσε να τα βγάλει πέρα. Η φιλική οικογένεια προσπάθησε να τον μεταπεισει. Ή έστω να συνεχίσει σε νυχτερινό σχολείο, μια τέχνη βρε αδελφέ. Το δοκίμασε ο Ναζί, αλλά δεν άντεξε. Να τελειώνεις τη δουλειά στις έξι το απόγευμα, να κάνεις ένα βιαστικό μπάνιο και να ανοίγεις μια κονσέρβα προτού πας στο νυχτερινό, ήταν βαρύ για έναν 17άρη. Σταμάτησε και το νυχτερινό.

Όμως η ελληνική οικογένεια παρέμεινε δίπλα του. Άλλοτε για ένα πιάτο φαΐ, για μια φιλική παρέα και συνήθως για αγγλικά. Του τα μάθαινε δύο φορές τη βδομάδα η μητέρα του φίλου του. Έτσι διατήρησε την επαφή. Στον Πειραιά ο Ναζί γνώρισε μερικούς ακόμη φίλους. Στο «σπίτι», έτσι το 'λέγαν. Ένας Πειραιώτης έμπορος είχε νοικιάσει έναν χώρο για παιδιά σαν τον Ναζί. Μερικά επιτραπέζια παιχνίδια, τηλεόραση, ένα τραπέζι για πιγκ πογκ και δυο - τρία κρεβάτια για ώρα ανάγκης. Ο έμπορος το έκανε από την καρδιά του.

Τον περασμένο Δεκέμβρη ο Ναζί ενηλικιώθηκε και κατάλαβε ότι αυτό τιμωρείται σ' αυτήν τη χώρα. Ήταν μία από τις επιχειρήσεις ρουτίνας για την αστυνομία. Ο Ναζί έβγαινε από τον κινηματογράφο μαζί με κάποιους φίλους του «Ϊμο». Ένας αστυνομικός τους πλησίασε και ζήτησε ταυτότητες (στη συνέχεια εκμυστηρεύτηκε στη φιλική οικογένεια που έσπευσε στο τμήμα ότι και η κόρη του είναι «Ϊμο» αλλά καλή μαθήτριά)! Ο Ναζί στο κρατητήριο έμεινε πέντε μέρες. Ο νόμος είναι σαφής. Εφόσον έχει κλείσει τα 18 του χρόνια και δεν πηγαίνει σχολείο, «απέλαση» εδώ και τώρα.

Η φιλική οικογένεια έφθασε μέχρι τον «Συνήγορο του Πολίτη», ενώ η δασκάλα του έτρεξε να μαζέψει όσα χαρτιά μπορούσε από το δημοτικό και το γυμνάσιο. Ο Ναζί μία απορία είχε: «Γιατί θεωρούν ότι η Αλβανία θα είναι λύση για μένα; Δεν έχω κανέναν εκεί και τα ελληνικά μου είναι καλύτερα από τα αλβανικά μου».

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε εκατό (100) περίπου λέξεις.

Πριν γράψετε την περίληψη φροντίστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Πώς εξηγείται ο τίτλος του κειμένου; Απαντήστε με σαφείς αναφορές στο κείμενο.

B2. Σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων προσπαθήστε να περιγράψετε την ψυχολογία του Ναζί, όπως φαίνεται από τα λόγια του που παρατίθενται στο τέλος του κειμένου.

B3. Χαρακτηρίστε τη γλώσσα του κειμένου. Προσέξτε και το ρόλο της στίξης.

B4. Βρείτε πέντε (5) σύνθετες λέξεις – όποιες θέλετε – και από το δεύτερο συνθετικό της καθεμιάς σχηματίστε μια νέα λέξη (απλή ή σύνθετη). Χρησιμοποιήστε την σε μια σύντομη πρόταση με τρόπο ώστε να φαίνεται η σημασία της.

B5. Βρείτε στο κείμενο πέντε (5) λέξεις ή φράσεις που να έχουν διαρθρωτικό ρόλο. Εξηγήστε το ρόλο τους.

Γ. Υποθέστε ότι είστε ο συνομήλικος φίλος του Ναζί, που αναφέρεται στην τρίτη παράγραφο. Θέλετε να του συμπαρασταθείτε και γράψετε τις σκέψεις σας σε κείμενο 500 περίπου λέξεων που θα του δώσετε.

22. Τα σύνορα άνοιξαν τις κλειστές πόρτες

Του Τακη Καμπυλη, Καθημερινή 16-02-08

Ο Αλμπάν Περγάλα είναι σήμερα 25 χρόνων. Στα 16 του γνώρισε τις ελληνικές φυλακές. Στις μαθητικές κινητοποιήσεις συνελήφθη με άλλους επτά Έλληνες συμμαθητές του. Οι επτά αφέθηκαν ελεύθεροι όχι όμως και ο Αλμπάν. Τότε κινητοποιήθηκε η ΕΛΜΕ Νίκαιας και οι καθηγητές συγκέντρωσαν την εγγύηση που απαιτήθηκε για την αποφυλάκισή του. Το δικαστήριο στο πρόσωπο του 16άρη είδε ενοχή. Ο Αλμπάν σταμάτησε το σχολείο αλλά δεν χάθηκε. Το πάθος του για τη χιπ χοπ μουσική ήταν η βάση για τη δημιουργία ενός συγκροτήματος, αποκλειστικά από μετανάστες. Ουκρανοί, Αλβανοί και Πολωνοί. Το συγκρότημα πήγαινε καλά, όχι όμως και ο Αλμπάν. Η εμπειρία του ήταν αυτό που περιέγραφε ο Καμύ: Μια ήττα.

Προσπάθησε για τελευταία φορά στα 20 του να τελειώσει το νυχτερινό σχολείο. Δεν τα κατάφερε. Το ρήγμα με την κοινωνία μας έγινε αδιέξοδο για τον Αλμπάν όταν του έγινε σαφές πως έτσι και περνούσε τα σύνορα για να συμμετάσχει σε μουσικό διαγωνισμό, στην επιστροφή θα τα έβρισκε κλειστά.

Τότε το αποφάσισε... Πριν από δύο χρόνια γνώρισε στην Αθήνα μια κοπέλα από τη Σουηδία. Αποφάσισε να γίνει μετανάστης για δεύτερη φορά στη ζωή του. Και δικαιώθηκε. Στη Σουηδία βρήκε ένα άλλο κράτος. Με επίδομα για τους πρώτους δύσκολους μήνες, με μάθημα σουηδικών και με μια κρατική υπηρεσία που παρακολουθούσε προσεκτικά την πορεία του στη σουηδική κοινωνία.

Ο Αλμπάν είναι σήμερα ευτυχισμένος. Παρακολουθεί στενά τα ελληνικά πράγματα μέσω Internet, μερικές φορές σχολιάζει σε blog και ετοιμάζει πυρετωδώς δίσκο. Η οικογένειά του έχει μείνει στην Αθήνα, αλλά ο Αλμπάν ούτε να το ακούσει να επιστρέψει. Είναι τόσο βέβαιος ότι αδικήθηκε, κυρίως επειδή ουδείς εδώ ασχολήθηκε να τον πείσει για το αντίθετο. Και επειδή ήδη νιώθει ότι χρωστάει στη Σουηδία. Ο Αλμπάν έζησε τη σύγκριση...

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε εξήντα (60) περίπου λέξεις.

A2. Πριν γράψετε την περίληψη φροντίστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα; Πώς φαίνεται από τον τρόπο που εκφράζεται;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Εξηγήστε τη χρήση των αποσιωπητικών στην τρίτη και στην τέταρτη παράγραφο.

B2. Πώς καταλαβαίνετε την παρακάτω φράση του κειμένου: «Το ρήγμα με την κοινωνία μας έγινε αδιέξοδο για τον Αλμπάν». Τι πετυχαίνεται με τη μεταφορική χρήση της γλώσσας;

B2. Πώς εξηγείτε την ενασχόληση του Αλμπάν με την κατάσταση στην Ελλάδα;

B3. Ποια είναι η στάση της Σουηδικής πολιτείας απέναντι στους ξένους; Πώς την εξηγείτε;

B4. Πώς εξηγείτε την απόφαση των καθηγητών να συγκεντρώσουν χρήματα για την αποφυλάκιση του Αλμπάν;

B5. Εξηγήστε την παρακάτω φράση του κειμένου: «να γίνει μετανάστης για δεύτερη φορά στη ζωή του».

B6. Διαβάστε ξανά το απόσπασμα και απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν: «Με επίδομα για τους πρώτους δύσκολους μήνες, με μάθημα σουηδικών και με μια κρατική υπηρεσία που παρακολουθούσε προσεκτικά την πορεία του στη σουηδική κοινωνία».

α. Γιατί το σουηδικό κράτος δίνει επίδομα (προφανώς χρηματικό) σ' έναν μετανάστη;

β. Για ποιο λόγο φροντίζει το σουηδικό κράτος να μάθει ο Αλμπάν τη σουηδική γλώσσα;

γ. Τι είδους κρατική υπηρεσία παρακολουθεί τον Αλμπάν; για ποιο λόγο;

B7. Πώς φαντάζεστε την επαφή του Αλμπάν με Έλληνες μετανάστες στη Σουηδία;

B8. «επειδή ουδείς εδώ ασχολήθηκε να τον πείσει για το αντίθετο» δηλαδή;

B9. Οι δύο πρώτες παράγραφοι δεν έχουν κόμματα (.). Συμπληρώστε τα.

Γ. Σ' ένα κείμενο για τη μαθητική εφημερίδα γράφετε τις σκέψεις σας για τους αλλοδαπούς που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία. Από ποιους παράγοντες καθορίζεται η στάση των ελληνόπουλων απέναντί τους; (350 λέξεις)

23. «Δύο γυφτοπούλες στο βουνό»

Μαριαννα Τζιαντζη 13 Ιουνίου 2004

«Το ονειρεύτηκε η Αριστερά και έρχεται να το υλοποιήσει η Δεξιά», διαβάζουμε στον γαλλικό Τύπο. Το «Μουσείο της Ιστορίας και των Πολιτισμών της Μετανάστευσης» βρίσκεται στο στάδιο της εντατικής προετοιμασίας και υπολογίζεται να εγκαινιαστεί το 2007 στο Παρίσι. Ένα δημόσιο μέγαρο στο οποίο θα τιμάται ο Βορειοαφρικανός εργάτης της Ρενό, αλλά και ο πολιτικός πρόσφυγας και ο αυτοεξόριστος καλλιτέχνης.

Σκοπός του εγχειρήματος δεν είναι η καταγραφή μιας ιστορίας πόνου και δακρύων, με εικόνες από τενεκεδουπόλεις, υποβαθμισμένα προάστια και ρατσιστικές εξάρσεις. Οι σκοτεινές κηλίδες δεν θα αποσιωπηθούν, αλλά δεν θα δίνουν τον γενικό τόνο. «Το μουσείο, καθεαυτό, δεν είναι πολιτικό», λέει ο Ζακ Τουμπόν, επικεφαλής αυτού του προγράμματος, «είναι ένα μέσο εκπαίδευσης και πολιτισμού. Όμως η προσπάθεια εγγράφεται σε ένα πολιτικό όραμα».

Κατά την προ-ευρωεκλογική περίοδο, το θέμα των μεταναστών στην Ελλάδα έλαμψε διά της απουσίας του, με εξαίρεση τις ξενοφοβικές κραυγές της Άκρας Δεξιάς, ενώ υποτονικές έως ανύπαρκτες ήταν και οι αναφορές στον κοινό ευρωπαϊκό πολιτισμό. Ούτε μία από τις 40 ερωτήσεις που έπεσαν στο ντιμπέιτ δεν αφορούσε τον πολιτισμό, παρ' όλο που ο υπουργός Πολιτισμού ήταν παρών! Το δικαίωμα σε μια Ιστορία, έστω σε μια «μικρή» ιστορία, το έχουν και οι μετανάστες που ζουν σήμερα στη χώρα μας και, προς το παρόν, μόνο μερικοί ευαίσθητοι καλλιτέχνες ή στοχαστές έχουν ασχοληθεί με κάποιες όψεις αυτής της σύντομης ιστορίας, που ωστόσο έχει σημαδέψει το σύγχρονο ελληνικό τοπίο.

Στη Γαλλία υπάρχουν 22 μουσεία για τα “σαμπό” (τα ξυλοπάπουτσα), αλλά ούτε ένα για τη μετανάστευση», λέει ένας ιστορικός που φέρνει το παράδειγμα του μουσείου του Ελις Αϊλαντ, στην είσοδο του λιμανιού της Νέας Υόρκης. Ασφαλώς, η Ελλάδα και η Γαλλία δεν είναι συγκρίσιμα μεγέθη, αφού στον τόπο μας η εισροή μεταναστών είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο, ενώ στη Γαλλία ο ένας στους πέντε πολίτες είναι απόγονος κάποιου μετανάστη πρώτης ή δεύτερης γενιάς.

Προς το παρόν, οι μετανάστες βρίσκονται στο οικονομικό, στο πολιτιστικό, στο εκπαιδευτικό, στο κοινωνικό, στο χωροταξικό περιθώριο. Πολλοί, που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ρατσιστές, θυμούνται τις «δύο γυφτοπούλες στο βουνό» και τραγουδούν «εμείς ψωμί δεν έχουμε, τον ξένο τι τον θέλουμε». Εδώ δύσκολα μπορούν να νομιμοποιηθούν οι 250.000 Έλληνες συμβασιούχοι, είναι δυνατόν να «τακτοποιηθούν» οι εκατοντάδες χιλιάδες ξένοι;

Η Γαλλία είναι μια χώρα με ισχυρή και μακρόχρονη παράδοση στην άσκηση μιας πολιτικής ενσωμάτωσης. Ταυτόχρονα, είναι μια χώρα με αρκετή αυτοπεποίθηση ώστε να συνδέσει δύο κατηγορίες που σε πολλούς φαίνονται ασύμβατες: τη μετανάστευση και τον πολιτισμό. Μια χώρα με αρκετή οξυδέρκεια ώστε να κατανοήσει ότι ο ξένος δεν είναι συνώνυμο της απειλής. Η Ελλάδα έζησε τον καημό της ξενιτιάς, αλλά και ωφελήθηκε από την ύπαρξη ενός Ελληνισμού της διασποράς. Μένει να δούμε αν είναι αρκετά ακομπλεξάριστη, ώστε κάποτε να γνωρίσει, να κρίνει, να αφομοιώσει και να μετασχηματίσει γόνιμα τους «πολιτισμούς» που κουβαλούν οι ξένοι οι οποίοι βρέθηκαν στον τόπο μας ή, αντίθετα, σαν την τσαπατσούλα νοικοκυρά, θα κρύψει τα σκουπίδια, θα κουκουλώσει το «πρόβλημα» κάτω από το χαλί.

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης του κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

24. Μία έρευνα του για την ξενοφοβία και το ρατσισμό στη νεοελληνική κοινωνία.

(Το ντοκιμαντέρ μετά τη συμμετοχή του στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Θεσσαλονίκης έγινε διεθνώς δεκτό με πολύ ευνοϊκά σχόλια και παρουσιάστηκε από το Στέλιο Κούλογλου στη Βαρκελώνη.)

Το Μάρτιο του 1998 η κοινοτική αρχή στο Παλαιό Κεραμίδι, ένα χωριό στο νομό Πιερίας, απαγόρευσε την κυκλοφορία των Αλβανών μεταναστών μετά τη δύση του ηλίου. Το μέτρο αυτό, που επιβλήθηκε για να περιορίσει την αυξανόμενη εγκληματικότητα, προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις.

Σχεδόν ένα χρόνο μετά, το "Ρεπορτάζ Χωρίς Σύνορα" επισκέφτηκε το Παλιό Κεραμίδι και κάλεσε τους κατοίκους σε δύο δημόσιες συζητήσεις. Στην αρχή, σχεδόν όλοι οι κάτοικοι υπερασπίστηκαν την απόφαση. Προβλήθηκε τότε στους παριστάμενους ένα ντοκιμαντέρ που είχε γυριστεί στις Η.Π.Α. με θέμα την αντιμετώπιση των ελλήνων μεταναστών στην Αμερική στην αρχή του αιώνα.

Όπως αφηγούνται επιζώντες εκείνης της εποχής και ιστορικοί, οι Έλληνες είχαν πέσει θύματα ρατσιστικών διακρίσεων και προκαταλήψεων εναντίον των μεταναστών. Όταν έφταναν στην Αμερική τους έβαζαν σε καραντίνα και τους υπέβαλαν σε εξονυχιστικές ιατρικές εξετάσεις και ανακρίσεις. Όσοι κατάφερναν να περάσουν τις εξετάσεις προσλαμβάνονταν με χαμηλότερους μισθούς στις ανθυγιεινές δουλειές που δεν έκαναν οι Αμερικανοί. Στο Νότο σημειώνονταν συχνά συγκρούσεις μεταξύ των μελών της Κου-Κλουξ-Κλαν και των Ελλήνων.

Στη συνέχεια της συζήτησης με τους κατοίκους στο Παλαιό Κεραμίδι αποκαλύφθηκε ότι στο χωριό τους δεν είχε συμβεί κανένα σοβαρό επεισόδιο από τους Αλβανούς. Ορισμένοι παραδέχτηκαν ότι η συμπεριφορά τους απέναντι τους ήταν ίδια με αυτή των Αμερικανών απέναντι στους Έλληνες μετανάστες. Άλλοι όμως είπαν ότι αυτά συνέβαιναν παλαιότερα. Τότε στους παρευρισκόμενους προβλήθηκε ένα δεύτερο ντοκιμαντέρ για ένα πρόσφατο επεισόδιο εναντίον ενός Έλληνα μετανάστη στη Γερμανία.

Ένας Έλληνας εστιάτορας γίνεται στόχος νεαρών ακροδεξιών.

Θύμα της προκατάληψης και του μίσους για τους ξένους έπεσε το Νοέμβριο του 1997 ο Έλληνας εστιάτορας Τάσος Δ. στο Χένινγκστορφ της ανατολικής Γερμανίας. Έξω από το μαγαζί του είχε συγκεντρωθεί ομάδα νεαρών ακροδεξιών που φώναζε ρατσιστικά συνθήματα. Όταν του έσπασαν την προθήκη στην είσοδο του καταστήματος βγήκε έξω να ζητήσει το λόγο.

Το ντοκιμαντέρ καταγράφει λεπτό προς λεπτό τη δραματική βραδιά που θα καταλήξει στο σοβαρό τραυματισμό του Δ. και τη μυθιστορηματική σύλληψη του δράστη. Ο δράστης καταδικάζεται σε ελαφριά ποινή, γεγονός που αντανάκλα τη μεροληψία εναντίον των ξένων καθώς και την ανοχή της ανατολικογερμανικής κοινωνίας απέναντι στους νεοναζί.

Στην ανατολική Γερμανία, όπου οι κάτοικοι δεν ήταν συνηθισμένοι να ζουν μαζί με ξένους, το έδαφος για το ρατσισμό και την ξενοφοβία ήταν πρόσφορο.

"Οι Ανατολικογερμανοί αισθάνθηκαν αδύναμοι μετά την ενοποίηση των δύο Γερμανιών" εξηγεί ο Δημήτρης Δ., γιος του εστιάτορα, "έτσι ψάχνουν να βρουν κάποιον πιο αδύναμο για να ξεσπάσουν. Και βρίσκουν τους ξένους".

Στο Παλαιό Κεραμίδι οι παρευρισκόμενοι έχουν διαφορετικές αντιδράσεις μετά την προβολή και του δεύτερου ντοκιμαντέρ. Άλλοι δηλώνουν ότι δεν είναι ρατσιστές και ότι οι Αλβανοί στο χωριό τους περνούν θαυμάσια ενώ άλλοι παραδέχονται ότι "χρησιμοποιούμε τους Αλβανούς για να ξεσπάσουμε χωρίς να μας έχουν κάνει τίποτα".

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης των κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

25. Απαντήσεις σ ένα υποθετικό ερώτημα

Ένα κοτόπουλο διασχίζει το δρόμο. ΕΡΩΤΗΜΑ: Γιατί διέσχισε το δρόμο;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Πλάτων: Για το καλό του. Στην άλλη πλευρά του δρόμου βρίσκεται η αλήθεια.

Αριστοτέλης: Είναι στη φύση του κοτόπουλου να διασχίζει τους δρόμους.

Γαλιλαίος: Κι όμως τον διέσχισε

Μακιαβέλι: Ο σκοπός, να περάσει το κοτόπουλο το δρόμο, αγιάζει τα μέσα –όποια κι αν είναι αυτά.

Καρλ Μαρξ: Ήταν ιστορικά αναπόφευκτο.

Δαρβίνος: Τα κοτόπουλα στο πέρασμα των αιώνων επιλέχθηκαν από τη φύση με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σήμερα γενετικά ικανά να διασχίζουν δρόμους.

Σίγκμουντ Φρόιντ: Το γεγονός ότι ασχολείστε με το εάν το κοτόπουλο διέσχισε το δρόμο αποδεικνύει ότι διακατέχετε από σύνδρομο ανασφάλειας και ότι η σεξουαλικότητά σας είναι καταπιεσμένη.

Μάρτιν Λούθερ Κινγκ: Ονειρεύομαι έναν κόσμο όπου κάθε κοτόπουλο θα είναι ελεύθερο να διασχίζει το δρόμο χωρίς να δίνει λογαριασμό για την πράξη του.

Γιούρι Γκαγκάριν: Για να πάει εκεί όπου κανένα άλλο κοτόπουλο δεν έχει πάει πριν.

Κώστας Καραμανλής: Εμείς με σεμνότητα και ταπεινότητα εξασφάλισαμε τις προϋποθέσεις σε όλα τα κοτόπουλα της Ελλάδος να διασχίζουν ανεμπόδιστα τους δρόμους.

Μπιλ Γκέιτς: Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας αναγγείλουμε ότι μόλις κυκλοφόρησε το νέο Chicken Office 2.005 που δεν διασχίζει μόνο το δρόμο, αλλά εκκολάπτει, αρχειοθετεί, σχεδιάζει και άλλα ενδιαφέροντα.

Κώστας Πρέκας: Αξιοσέβαστο κοτόπουλο, χαίρομαι που η ελληνική σου παιδεία, σου επιτρέπει να περνάς το δρόμο με το ήθος και το κάλλος των αρχαίων μας προγόνων... Να προσθέσω επίσης, ότι είναι ντροπή και διασυρμός να χαρακτηρίζεται η Επανάσταση, Χούντα και το κοτόπουλο το γνωρίζει καλώς.

Γιώργος Καρατζαφέρης: Μόνο εγώ, εδώ στο Τηλεάστυ, τόλμησα να πω και να αποκαλύψω ότι το κοτόπουλο προήλθε από ισραηλίτικο αβγό...

Κώστας Ζουράρις: Ω υπερφίαλη όρνις, ω πουλοκλαίουσα, περιπεσούσα στις υποανθρωπιστικοαναλυτικές σου διακυμάνσεις, πώς θα διασχίσεις τον σπαρμένο με οιοφαινάκες υποσχέσεις δρόμο, ω κνώδαλο;

Ένας Ινδός: Εμείς έχουμε αγελάδες που κάνουν το ίδιο.

Αμερικανοί επιστήμονες της ΝΑΣΑ: Στείλαμε πρώτα το κοτόπουλο για να μελετήσουμε τις συνθήκες διάβασης, πριν στείλουμε κάποιον άνθρωπο.

Ένας Αλβανός: Πιάσ' το γρήγορα πριν περάσει απέναντι!!!

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αφηγηθείτε το «ανέκδοτο» σε πλάγιο λόγο προσπαθώντας παράλληλα να είστε σύντομοι. (100 λέξεις)
2. Πώς η οπτική γωνία παίζει καθοριστικό ρόλο στο «ανέκδοτο»; Ποια χαρακτηριστικά όσων απαντούν προβάλλονται; (Σε ποιο στοιχείο βασίζεται το «ανέκδοτο», ώστε να προκαλέσει γέλιο;)

3. Ποιες από τις απαντήσεις που δίνονται σας προκαλούν τάση για γέλιο; Διαλέξτε δύο και εξηγήστε γιατί σας άρεσαν.

4. Στις δύο παρακάτω φράσεις να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης και μετά να τραπεί από ενεργητική σε παθητική και το αντίστροφο.

A. Τα κοτόπουλα στο πέρασμα των αιώνων επιλέχτηκαν από τη φύση με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σήμερα γενετικά ικανά να διασχίζουν δρόμους.

B. Στείλαμε πρώτα το κοτόπουλο για να μελετήσουμε τις συνθήκες διάβασης, πριν στείλουμε κάποιον άνθρωπο.

Ποια από τα ονόματα που απαντούν στο υποθετικό ερώτημα σας είναι άγνωστα; Μπορείτε να υποθέσετε την ιδιότητά τους από την απάντηση που δίνουν; (Διαλέξτε δύο περιπτώσεις)

Γ1. Μέσα από τα ανέκδοτα σε πολλές περιπτώσεις αναπαράγονται με «αθώο» τρόπο στερεότυπα και αντιλήψεις που είναι προσβλητικές για κάποιους ανθρώπους. Μπορείτε να σκεφτείτε εναντίον παραδείγματα ομάδων οι οποίες γίνονται «θύματα» προσβλητικών ανέκδοτων; Τι κοινά χαρακτηριστικά έχουν αυτές;

Γ2. Στο διάλεμμα βρίσκεστε σε μια παρέα συμμαθητών σας που δε γνωρίζετε καλά. Σε κάποια στιγμή λέγονται ανέκδοτα και ένα από αυτά σας προσβάλλει ιδιαίτερα. Αφηγηθείτε σύντομα το περιστατικό και στη συνέχεια σχολιάστε α) κατά πόσο μπορεί να επηρεάσει αυτό το γεγονός τη διάθεσή σας και β) ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αντίδρασης. (Μπορείτε να γράψετε υποθετικά ή και με βάση περιστατικά που έχουν συμβεί).

26. Ποιοι καλούνται, λοιπόν, Έλληνες;

(από τις οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο γυμνάσιο)

Παντελής Μπουκάλας

Τι θα μπορούσε άραγε να σημαίνει το σύνθημα «Πομάκια θα πεθάνετε», γραμμένο με μαύρα γράμματα από Έλληνες (τους οπαδούς ποδοσφαιρικού σωματείου της Θεσσαλονίκης, όπως υποδήλωνε η υπογραφή) πάνω στο λεωφορείο άλλων Ελλήνων, των φιλάθλων ποδοσφαιρικής επίσης ομάδας της Ξάνθης, που είχαν πάει ως τη συμπρωτεύουσα την περασμένη Κυριακή, για να παρακολουθήσουν τον αγώνα της ομάδας τους; Τι άλλο από το γεγονός ότι εκτός από το μέτωπο όπου συγκρούονται με απίστευτη φραστική βαναυσότητα, στα πεδία των ποδοσφαιρικών και καλαθοσφαιρικών μαχών, οι Νότιοι και οι Βόρειοι, οι Παλιοελλαδίτες (όπου το «παλιός» προσδιορίζει την κατώτερη ποιότητα και δεν συναρτάται με το χρόνο) με τους «Βούλγαρους» εκτός από το χωρισμό μεταξύ Βλάχων και Γκαγκαραίων, που αυτός δεν αποθεώνεται μόνο στα γήπεδα, αλλά γράφει και συνθήματα στους τοίχους και επιπλέον διευκολύνει τα μάλα την πάγια αμηχανία των επιθεωρησιογράφων και των σιριαλοκατασκευαστών" εκτός από τη διαίρεση ανάμεσα στους καθαρούς και στους «γύφτους», η οποία αναπαράγεται συνεχώς από τα αεράτα και σιλάτα περιοδικά μας καθώς και από τους πιο προχωρημένους θεράποντες του τάχα μεταμοντέρνου δημοσιογραφικού και τηλεοπτικού κυνισμού" εκτός, τέλος, από το διχασμό ανάμεσα στους «Τούρκους» (όπως ονειδιστικά αποκαλούνται οι οπαδοί της ΑΕΚ) και τους λοιπούς Αθηναίους, αυθεντικά Έλληνες υποτίθεται" εκτός από την ελάχιστη αγαπητική σχέση των (περισσότερων) «καλαμαράδων» Ελλαδιτών με τους (περισσότερους) Κυπρίους, υπάρχει και δρα άλλος ένας χωρισμός: εδώθε οι αυθεντικοί, οι Ελληνοέλληνες, εκείθε οι Πομάκοι.

Εύκολο θα 'ταν, μα καθόλου αποτελεσματικό και καθόλου γενναίο, να υποθέσουμε ότι όλοι αυτοί οι διχασμοί, πρώτον, εξαντλούνται στη φλούδα του φραστικού πολέμου και της συνθηματολογικής αντιδικίας, δεύτερον, λήγουν αμέσως μόλις οι φίλαθλοι εξέλθουν από τα γήπεδα, δίχως να κληροδοτήσουν την παραμικρή πικρή μνήμη, και τρίτον, αφορούν ασήμαντες μειονότητες που σε καμιά περίπτωση δε δίνουν τον γενικό τόνο. Κι όμως, δεν έχει παρά να παρακολουθήσει κανείς με προσοχή έναν οποιοδήποτε αγώνα, του ποδοσφαίρου ή του μπάσκετ, για να διαπιστώσει ότι ακόμη κι αν αντίπαλο ς της όποιας ελληνικής ομάδας είναι κάποιο γαλλικό ή ιταλικό σωματείο, το σύνθημα που κυριαρχεί, και το οποίο απροκλήτως εκτοξεύεται, στρέφεται εναντίον των απόντων Παοκτζήδων ή των απόντων Ολυμπιακών και των γενεθλίων τόπων τους, δηλαδή εναντίον του συμβολικού φορτίου τους.

Και τις απαίσιες κραυγές δεν τις εκστομίζει αποκλειστικά κάποια άμυαλη πιτσιρικάρια παρά και πάμπολλοι καθωσπρέπει κύριοι που κάθονται στα «διαρκειάς» ή απολαμβάνουν την αίγλη της προσκλήσεως, και φυσικά και οι προθυμότατοι παράγοντες, πιστοί στο ρητό «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα», ακόμη κι αν ο σκοπός είναι τόσο ευτελής όσο ένα γκολ, και τα μέσα τόσο αλγεινά όσο η βάνουση παρὰδηση του εθνικού ύμνου. Έχει τύχει μάλιστα, κι όχι λίγες φορές, υπουργοί ή κομματικά στελέχη να ακούνε να συνθηματολογείται ή να τραγουδιέται ο διχασμός και να μη συγκινούνται μέχρι παραδειγματικής αποχωρήσεως, αγκιστρωμένοι όπως είναι από τον ψηφοαποδοτικό τοπικισμό.

Μπορεί βέβαια να διακινείται ευρέως ο βαυκαλιστικός μύθος ότι ως Έλληνες τυγχάνουμε πατροπαράδοτως υπεράνω πάσης ρατσιστικής ς μικρότητας ή σοβινιστικής ακρότητας, ωστόσο άλλα δηλοί η σφόδρα απαξιωτική χρήση των προσδιορισμών «Τούρκος» ή «Γύφτος» ή «Βούλγαρος» ή «Πομάκος». Ως προς δε τον άλλο μύθο, ότι θεωρούμε Έλληνες όσους μετέχουν της ημετέρας παιδείας, κι ότι καμιά σημασία δε δίνουμε στις γλωσσικές ή θρησκευτικές διαφορές, απλώς φαίνεται πως το πήραμε απόφαση ότι πλέον η παιδεία μας έχει παραχωρήσει τη θέση της σ' ένα αδηφάγο κενό. και στο κενό μετέχει κανείς βυθιζόμενος και με κανέναν άλλο τρόπο.

Εις πείσμα, πάντως, των φραστικών διαξιφισμών, στην (ευτυχώς ανέκαθεν συμμιγή) Ελλάδα ζουν από παλιά και Αρβανίτες και Πομάκοι και Σλάβοι και Βλάχοι και μουσουλμάνοι και καθολικοί και λιγιστοί πια Εβραίοι, με τη δική τους διάλεκτο ή γλώσσα, με τα τραγούδια τους και τον καημό τους, με τους χορούς, τα παραμύθια, την πίστη και τις ντυμασιές τους κι ότι γίναμε όλοι μαζί σαν Έλληνες, γίναμε ακριβώς όλοι μαζί.

Γίναμε χάρη και σ' αυτούς, τους «άλλους», και όχι εναντίον τους. Κι αν τη διαφορά, που κάποτε τη ζούσαμε σαν στοιχείο που ενώνει και πολλαπλασιάζει, σήμερα δεν μπορούμε να τη βλέπουμε παρά μονάχα σαν στοιχείο που υποχρεωτικά χωρίζει, τότε απλώς ετοιμάζουμε ένα μέλλον στενότερο και απελπιστικά ξηρό.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Τι νομίζεις ότι εκφράζουν οι διακρίσεις: Νότιοι/ Βόρειοι, Βλάχοι/ Γκαγκαραίοι, Νεοελλαδίτες/ Παλιοελλαδίτες, Τούρκοι, Γύφτοι, Βούλγαροι/ Έλληνες;

A2. Να περιγράψεις πώς θα ένιωθες αν βρισκόσουν σε μια συγκέντρωση ανάμεσα σε ξένους, οι οποίοι θα απέφευγαν να σε κάνουν παρέα, επειδή δεν είσαι «δικός τους».

B1. Ποια είναι η δομή της β' παραγράφου του κειμένου;

B2. Να δώσεις τους πλαγιότιτλους όλων των παραγράφων.

B3. Να εντοπίσεις τις αναφορικές προτάσεις της α' παραγράφου και να τις διαχωρίσεις σε προσδιοριστικές και σε παραθετικές.

B4. «Σε εστιατόριο της Πλάκας όπου είχα πάει να φάω με τη γυναίκα μου μου είπαν ότι δε μας σερβίρουν δε θέλησαν να μου εξηγήσουν το λόγο μας στραβοκοίταζαν από τα διπλανά τραπέζια και έτσι σηκωθήκαμε και φύγαμε τα λόγια ανήκουν στο γραμματέα της Αφρικανικής Κοινότητας στην Αθήνα κ. Στέφανο Τοχίμπο η περίπτωση δεν είναι μοναδική». Να σημειώσεις τα σημεία στίξης που απουσιάζουν από το παραπάνω κείμενο, φροντίζοντας να διατηρήσεις τη νοηματική συνοχή.

B5. Τι σημαίνουν οι φράσεις: φραστική βαναυσότητα, πάγια αμηχανία, τηλεοπτικός κυνισμός, πικρή μνήμη, ψηφοαποδοτικός τοπικισμός; Χρησιμοποίησε δύο απ' αυτές για να συνθέσεις μία δική σου ενιαία πρόταση.

Γ. «... ως Έλληνες τυγχάνουμε πατροπαραδότως υπεράνω πάσης ρατσιστικής μικρότητας ...». Να γράψεις, σε τρεις παραγράφους, ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί σε μαθητική εφημερίδα, για να υποστηρίξεις ή να ανατρέψεις την παραπάνω άποψη με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.

27. Τ. Χάμαρμπεργκ: Αφήστε κατά μέρος τις «εθνικές ταυτότητες»

Του Ν. Ρούσση, *Ελευθεροτυπία* - 01/12/2009, <http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=01/12/2009&id=107396>

Οι συζητήσεις που γίνονται στη Γαλλία και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες για τον καθορισμό «εθνικής ταυτότητας» μπορούν να οδηγήσουν μόνο στον αποκλεισμό των μειονοτήτων, που ζουν και εργάζονται σ' αυτές τις χώρες, υποστήριξε, χθες, σε δημόσια διακήρυξή του, ο επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης Τόμας Χάμαρμπεργκ.

Σημειώνοντας ότι η Ευρώπη εξακολουθεί να μην είναι απαλλαγμένη από τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις και οι μειονότητες εξακολουθούν να αποτελούν στόχο, στα κηρύγματα μίσους, της βίας και των συστηματικών διακρίσεων, κυρίως στην αγορά εργασίας, ο κ. Χάμαρμπεργκ απευθύνει έκκληση προς τους Ευρωπαίους ηγέτες να αγκαλιάσουν την πολυπολιτισμικότητα και να αποφύγουν τους στενούς ορισμούς των εθνικών ταυτοτήτων. «Όλοι ανήκουμε σε πολλές διαφορετικές κατηγορίες, οι οποίες δεν εξαρτώνται μόνον από εθνική καταγωγή, την εθνικότητα ή την πίστη. Η επιβολή μιας δήθεν μοναδικής ταυτότητας δημιουργεί μια βάση για θρησκευτική αντιπαράθεση και όχι μόνο».

Φαίνεται, συμπεραίνει ο κ. Χάμαρμπεργκ, ότι η μισαλλοδοξία έχει εξαπλωθεί κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και οι εξτρεμιστικές ομάδες και τα ακραία κόμματα έχουν γίνει πιο ενεργά και πιο απειλητικά, πετυχαίνοντας να εξασφαλίσουν τη συναίνεση, στις πράξεις τους, των νέων και των άνεργων ανδρών. Ο αντίκτυπος της «παγκοσμιοποίησης» θεωρείται μία εξήγηση γι' αυτά τα προβλήματα, υποστηρίζει ο επίτροπος και σημειώνει ότι η αυξημένη μετανάστευση στο εσωτερικό και μεταξύ των χωρών και η συνεχιζόμενη ηλεκτρονική επανάσταση δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών.

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι φαίνεται να αισθάνονται την ανάγκη να καθορίσουν τη δική τους ταυτότητα σε έναν κόσμο που αλλάζει τόσο γρήγορα, καταλήγει, σ' αυτό το σημείο, ο επίτροπος. Ωστόσο, συμπεραίνει ο επίτροπος, παρά τη θλιβερή ιστορία των διακρίσεων και της καταπίεσης των μειονοτήτων και των ευάλωτων ομάδων, η Ευρώπη έχει μόνον ωφέλειες από το να εξελεχθεί σε μια εγγενώς πλουραλιστική και πολύπλευρη ήπειρο. Η πολυπολιτισμικότητα είναι μία αξία, που πρέπει να προστατευθεί στην Ευρώπη.

ΘΕΜΑΤΑ

- A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε ογδόντα (80) περίπου λέξεις.
- A2. Το κείμενο παρουσιάζει εκτενέστερη «δημόσια διακήρυξη», δηλαδή αποτελεί περίληψη ενός μεγαλύτερου κειμένου. Ποια χαρακτηριστικά της περίληψης διακρίνετε; (αναφορικός λόγος, αποφυγή προσωπικών σχολίων, κλπ)
- B1. Το κείμενο έχει ειδησεογραφικό χαρακτήρα. Πώς μπορεί να τεκμηριωθεί αυτό με βάση τη δομή του; (ανεστραμμένη πυραμίδα)
- B2. Να εντοπίσετε το ξένο σχόλιο στην είδηση και να εξηγήσετε για πιο λόγο χρησιμοποιείται.
- B3. Στο κείμενο γίνεται συχνή αναφορά στον «επίτροπο για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Τι εξυπηρετεί αυτό για την τεκμηρίωση των απόψεων και για την οπτική γωνία του συντάκτη;

B4. Να μετατραπεί η σύνταξη των ακόλουθων φράσεων σε παθητική: α) «Η επιβολή μιας δήθεν μοναδικής ταυτότητας δημιουργεί μια βάση για θρησκευτική αντιπαράθεση», β) «η αυξημένη μετανάστευση στο εσωτερικό και μεταξύ των χωρών δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας».

B5. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου; (να πείσει, να πληροφορήσει, να εκθέσει απόψεις και προβληματισμούς)

Παραγωγή λόγου (με συγκεκριμένους ζητούμενους τρόπους ανάπτυξης παραγράφου).

Γ1. «Όλοι ανήκουμε σε πολλές διαφορετικές κατηγορίες, οι οποίες δεν εξαρτώνται μόνον από εθνική καταγωγή, την εθνικότητα ή την πίστη». Σε ποιες άλλες «κατηγορίες» μπορεί να ανήκει κάποιος Ευρωπαίος; Σκεφτείτε και αναπτύξτε σύντομα δύο τέτοιες κατηγορίες. (παράγραφος με διαίρεση 80-90 λέξεων)

Γ2. Πώς καταλαβαίνετε το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης: «Η επιβολή μιας δήθεν μοναδικής ταυτότητας δημιουργεί μια βάση για θρησκευτική αντιπαράθεση και όχι μόνο». (παράγραφος με αίτιο - αποτέλεσμα 80-90 λέξεων)

Γ3. Πώς καταλαβαίνετε το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης: «η μισαλλοδοξία έχει εξαπλωθεί και οι εξτρεμιστικές ομάδες και τα ακραία κόμματα έχουν γίνει πιο ενεργά και πιο απειλητικά, πετυχαίνοντας να εξασφαλίσουν τη συναίνεση των νέων και των άνεργων ανδρών». (παράγραφος με αίτιο - αποτέλεσμα 80-90 λέξεων)

Γ4. Αναπτύξτε την παρακάτω φράση: «η αυξημένη μετανάστευση στο εσωτερικό και μεταξύ των χωρών και η συνεχιζόμενη ηλεκτρονική επανάσταση δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών». (παράγραφος με αίτιο - αποτέλεσμα 80-90 λέξεων)

Γ5. Αναπτύξτε την παρακάτω φράση: «θλιβερή ιστορία των διακρίσεων και της καταπίεσης των μειονοτήτων και των ευάλωτων ομάδων». (παράγραφος με παραδείγματα 80-90 λέξεων)

Γ6. Πώς καταλαβαίνετε το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης: «η Ευρώπη έχει μόνον ωφέλειες από το να εξελιχθεί σε μια εγγενώς πλουραλιστική και πολύπλευρη ήπειρο». (παράγραφος με αιτιολόγηση 80-90 λέξεων)

Γ7. Αναπτύξτε την παρακάτω φράση: «Η πολυπολιτισμικότητα είναι μία αξία, που πρέπει να προστατευθεί στην Ευρώπη». (παράγραφος με ορισμό και αιτιολόγηση 80-90 λέξεων)

28. Τι τραβάμε κι εμείς οι πωλήτριες!

της Μαριάννας Τζιαντζή, Καθημερινή 06-06-09

«Θα ψηφίσετε στις ευρωεκλογές;» Στην ερώτηση καλείται να απαντήσει μία από τις κοπέλες που συμμετέχουν στα καλλιστεία Playmate (Star) κι εκείνη απαντάει: «Σαν Ελληνίδα πολίτρια, θα ψηφίσω!»

Τι να σου κάνουν οι κοπελίτσες που τα δίνουν όλα για μια θέση στον ήλιο του μόντελινγκ και της σόου μιτζ; Μια ολόκληρη βιομηχανία τούς παίρνει τα μυαλά και οι γονείς από κοντά. Όμως, η αλήθεια είναι ότι πολλά αρσενικά ουσιαστικά δεν μπορούν να αποκτήσουν εύκολα «αθλητική» κατάληξη. Λέμε Πολίτισσα για την κάτοικο της Κωνσταντινούπολης, όμως η «πολίτισσα» με μικρό «π» δεν έχει περάσει στα λεξικά. Έτσι, η υποψήφια Playmate αυτοχαρακτηρίστηκε «πολίτρια» κατά το συντάκτης / συντάκτρια ή μάλλον κατά το τηλεθεατής / τηλεθέατρια.

Η λέξη «τηλεθέατρια» έχει καθιερωθεί στο τηλεοπτικό σύμπαν και, από τις πολλές φορές που την ακούμε, σχεδόν την έχουμε συνηθίσει. Τι να πούμε; «Μια κυρία τηλεθεατής μάς τηλεφώνησε;» Μέχρι στιγμής δεν έχω ακούσει μια γυναίκα να υποστηρίζει «τα γεγονότα εξελίσσονται ερήμην μου, είμαι θεάτρια της ζωής μου», όμως οι κυρίες τηλεθέατριες είναι πια μια πραγματικότητα.

Τις τελευταίες εβδομάδες, βλέπαμε στην τηλεόραση υποψήφιας «κυρίες ευρωβουλευτές» και όχι ευρωβουλευτίνες. Στις καθημερινές συζητήσεις μας λέμε η «βουλευτίνα», **αλλά** στις δημόσιες, τις τηλεοπτικές, συνήθως λέμε η κυρία βουλευτής και όχι «βουλευτίνα».

«Να το πω χοντρά, να το πω λαϊκά», μας προειδοποιεί ένας γνωστός τηλεστάρ όταν πρόκειται να χρησιμοποιήσει μια λαϊκή έκφραση, π. χ., «ξέρετε τι λέει ο λαός μας, κύριε υπουργέ; Κάτι τρέχει στα γύφτικα!». **Σαν** να βλέπουμε μια ταινία και στην οθόνη να εμφανίζεται το προειδοποιητικό σήμα «X», δηλαδή η επόμενη σκηνή είναι αυστηρώς ακατάλληλη για ανηλίκους.

Πριν από 30 χρόνια, ένας μεγάλος δάσκαλος και αγωνιστής της δημοτικής, ο Εμμ. Κριαράς έγραφε ότι «εμείς οι μορφωμένοι» κερδίζουμε όταν προσέχουμε πώς εκφράζεται ο λαός. Ο ίδιος έχει παραθέσει μια χαριτωμένη στιχομυθία με έναν χωρικό που μπαίνει στο γραφείο των καθηγητών, σε ένα γυμνάσιο κάπου στη Βόρεια Ελλάδα και ζητάει «την κυρία γυμνασιάρχισσα». Κι εκείνη του απαντάει: «Δεν έχουμε γυμνασιάρχισσα, κύριε».

«Ε, τότε την κυρία γυμνασιάρχίνα».

Και εκείνη απαντάει: «Όχι, θα πείτε την κυρία γυμνασιάρχη».

Η γλώσσα είναι απρόβλεπτη. Άλλοτε φοράει τη σκοροφαγωμένη καπελαδούρα της Μαντάμ Σουσου με τα ψόφια πουλιά και άλλοτε μας εκπλήττει με την εκθαμβωτική της νεότητα. Κάποια λάθη βγάζουν μάτι, **όμως** υπάρχουν και λάθη ηθελημένα και χαριτωμένα, όπως το «εγώ δεν είμαι διακοψιάς», που είπε ο Νίκος Χουντής στις «Αποδείξεις» (ANT1) του Νίκου Ευαγγελάτου, όταν οι συνομιλητές του διέκοπταν συστηματικά ο ένας τον άλλον.

Από μια άποψη, η κοπέλα των καλλιστείων εκφράστηκε σωστά. Για πωλήτρια την προορίζουν, αφού εκπαιδεύουν να συσκευάζει σωστά και να πουλάει τα νιάτα και την ομορφιά της. Μόνο που η αγορά έχει αρχίσει να πληρώνει όλο και λιγότερα χρήματα γι' αυτά τα προϊόντα.

Προφορική και ουσιαστική άσκηση: να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, συντακτικό, σχήματα λόγου, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε στοιχεία που σας αρέσουν και στοιχεία που δε σας αρέσουν.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100 περίπου λέξεις.

B.1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «ο Εμμ. Κριαράς έγραφε ότι “εμείς οι μορφωμένοι” κερδίζουμε όταν προσέχουμε πώς εκφράζεται ο λαός».

B.2. Να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στις παρακάτω προτάσεις και να μετατραπεί η καθεμιά σύνταξη στην αντίθετή της:

α. «Η λέξη “τηλεθέατρια” έχει καθιερωθεί στο τηλεοπτικό σύμπαν και, από τις πολλές φορές που την ακούμε»

β. «Ο ίδιος έχει παραθέσει μια χαριτωμένη στιχομυθία με έναν χωρικό που μπαίνει στο γραφείο των καθηγητών»

B.3. Να βρείτε το ρόλο των παρακάτω διαρθρωτικών λέξεων (αντίθεση, ομοιότητα, συμπέρασμα, χρόνο) και να τον αιτιολογήσετε σύντομα: Έτσι, αλλά, Σαν, Πριν από, όμως.

B.4. Να βρείτε τα δεύτερα συνθετικά των παρακάτω λέξεων. Στη συνέχεια να δώσετε μια καινούρια λέξη (απλή ή σύνθετη) της νεοελληνικής: συμμετέχουν, κατάληξη, υπουργέ, στιχομυθία, διέκοπταν.

B.5. Ποιο είναι το λογοπαίγνιο που αξιοποιεί η συγγραφέας για να ασκήσει κριτική στο θεσμό των καλλιστείων; Ποια είναι η άποψή της για τα καλλιστεία;

Γ. (α΄ λυκείου) Πολλές φορές στην καθημερινότητά μας υπάρχουν παρεξηγήσεις ή έλλειψη συνεννόησης εξαιτίας της απροσεξίας μας στην έκφραση. Αυτό άλλες φορές μπορεί να είναι διασκεδαστικό ή χωρίς σημαντικές συνέπειες και άλλες μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα. Γράψτε ένα κείμενο, το οποίο θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, με τις σκέψεις σας για αυτό το θέμα. (Μπορείτε, αν θέλετε, να αφηγηθείτε τέτοια περιστατικά). (400 λέξεις)

Γ. (β΄ λυκείου) Συχνά ο τρόπος που χρησιμοποιούμε τη γλώσσα, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο, είναι καθοριστικός για και για τον τρόπο που μας βλέπουν οι άλλοι. Κατά πόσο αυτό μπορεί να δημιουργήσει μία θετική ή αρνητική εικόνα για το πρόσωπο μας; Γράψτε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στο προσωπικό σας ιστολόγιο και στο δικτυακό τόπο του σχολείου σας. (400 λέξεις)

Γ. (γ΄ λυκείου) Σχετικά με τα γλωσσικά θέματα γίνονται συχνά συζητήσεις και συμβαίνουν διάφορα περιστατικά όπως αυτό με το χωρικό στο γραφείο καθηγητών. Γράψτε ένα κείμενο στο οποίο εκφράζετε τις απόψεις σας στο ερώτημα σε ποιο βαθμό και με ποιο κριτήριο θα πρέπει η εκπαίδευση να ρυθμίζει και να διδάσκει τη γλώσσα και σε ποιο βαθμό να δέχεται τη γλώσσα έτσι όπως διαμορφώνεται από τους ομιλητές της. (400-500 λέξεις)

μονάδες ___

επιπλέον ερωτήσεις για την α΄, β΄ και γ΄ λυκείου

1. Ποιο είναι το κύριο θέμα του κειμένου; Ποια είναι η οπτική/άποψη που έχει η συγγραφέας;

2. Γιατί η συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλά παραδείγματα;

3. Playmate (Star), μόντελινγκ, σόου μιτζ. Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι σε άλλες περιπτώσεις γράφουμε τις ξένες λέξεις με λατινικούς χαρακτήρες και σε άλλες με ελληνικούς;

4. Εξηγήστε τη χρήση των εισαγωγικών στις λέξεις της δεύτερης παραγράφου: «θηλυκή», «πολίτισσα», «π», «πολίτρια».

5. «Σαν Ελληνίδα πολίτρια, θα ψηφίσω!». Τι μπορεί να σημαίνει το «σαν» στην συγκεκριμένη φράση; Με ποιους τρόπους μπορεί να ερμηνευτεί;

6. Να βρείτε μία συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της προτελευταίας παραγράφου: απρόβλεπτη, εκθαμβωτική, ηθελημένα.

7. Τι ύφος διαμορφώνουν οι παρακάτω δύο λέξεις της προτελευταίας παραγράφου: εκπλήττει, ηθελημένα.

8. Τι ύφος διαμορφώνουν οι παρακάτω δύο φράσεις της προτελευταίας παραγράφου: ψόφια πουλιά, βγάζουν μάτι.

9. Καταγράψτε αδόκιμες λέξεις που δημιουργούν τα μικρά παιδιά, οι έφηβοι ή και οι μεγαλύτεροι σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιπτώσεις.

10. Να γράψετε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων που θα αναπτύσσεται με αιτιολόγηση. Θεματική περίοδος θα είναι «Ο θεσμός των καλλιστείων είναι απαξιοτικός/ πολύ σημαντικός (διαλέξτε) για τις κοπέλες που συμμετέχουν».

για τη β' και γ' λυκείου

11. Να βρείτε στο κείμενο δύο σημεία που αποτελούν είδηση και δύο σχόλιο.

12. Νομίζετε ότι στο κείμενο διαφαίνεται αρνητική στερεότυπη στάση απέναντι στην κοπέλα των καλλιστείων; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές.

13. Να γράψετε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων που θα αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση. Θεματική περίοδος θα είναι: «Οι απλοί άνθρωποι χρησιμοποιούν συνηθισμένο και καθημερινό λεξιλόγιο, ενώ οι πιο εγγράμματοι μιλούν με περισσότερες λόγιες λέξεις».

29. Σε ελληνικά χέρια η σημαία

(Δημοσίευμα στον ημερήσιο τύπο, Κυριακή, 26 Οκτωβρίου 2003)

Πιο γενναιόδωρος από τους συμπολίτες του φάνηκε τελικά ο νεαρός Αλβανός μαθητής της Γ' Λυκείου Οδυσσέας Τσενάι. Την Τετάρτη, σε μια προσπάθεια να κατευθύνει τα πνεύματα στη μικρή κοινωνία της Νέας Μηχανιώνας της Θεσσαλονίκης, όπου ζει πολλά χρόνια με τους γονείς του, ο μαθητής παραιτήθηκε του δικαιώματος που του δίνει ο νόμος να παρελάσει την 28η Οκτωβρίου κρατώντας την ελληνική σημαία ως αριστούχος του σχολείου του.

Είναι η δεύτερη φορά που ο Οδυσσέας Τσενάι προχωρεί σε μια τέτοια κίνηση. Πριν από τρία χρόνια, αριστούχος και πάλι της τάξης του, δεν δέχθηκε να παρελάσει με την ελληνική σημαία υπό το βάρος των πιέσεων των κατοίκων της Νέας Μηχανιώνας που αντιδρούσαν να σηκώσει το «σύμβολο του έθνους» ένας μαθητής αλβανικής καταγωγής. Τότε, στο θέμα είχε παρέμβει ακόμα και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωστής Στεφανόπουλος, τονίζοντας ότι «Έλληνες είναι οι μετέχοντες της ελληνικής παιδείας».

Η ιστορία όμως επαναλήφθηκε φέτος. Υποκινούμενοι πιθανώς από τους γονείς τους, η πλειονότητα των συμμαθητών του Οδυσσέα Τσενάι συμφώνησαν να προχωρήσουν στην κατάληψη του σχολείου εάν ο αριστούχος μαθητής επέμενε να παρελάσει ως σημαιοφόρος. «Εάν γίνει πόλεμος, ποιανού το μέρος θα πάρει;», έλεγαν. Για να μη στενοχωρήσει τους συμμαθητές του, λοιπόν, ο Οδυσσέας δήλωσε ότι δεν επιθυμεί να κρατήσει τη σημαία. Τα πανό της κατάληψης έφυγαν από τους τοίχους του σχολείου και η μικρή κοινωνία της Νέας Μηχανιώνας άρχισε τις προετοιμασίες για τις εκδηλώσεις της 28ης Οκτωβρίου...

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε εξήντα (60) περίπου λέξεις.

A2. Πριν γράψετε την περίληψη φροντίστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα; Πώς φαίνεται από τον τρόπο που εκφράζεται;

γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

δ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Να βρεθούν σημεία του κειμένου που αποτελούν σχόλια.

B2. Να εντοπιστεί το ξένο σχόλιο.

B3. Γιατί ο δημοσιογράφος στην αρχή δεν επιλέγει την «κανονική» συντακτική σειρά Υποκείμενο – Ρήμα – Κατηγορούμενο;

(Πιο γενναιόδωρος από τους συμπολίτες του φάνηκε τελικά ο νεαρός Αλβανός μαθητής της Γ' Λυκείου Οδυσσέας Τσενάι.)

B4. Να αναλυθούν στα συνθετικά τους οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: συμπολίτες, παρελάσει, αριστούχος, σημαιοφόρος, στενοχωρήσει

B5. Φαίνεται στο κείμενο η οπτική γωνία και η γνώμη του δημοσιογράφου για το γεγονός;

B6. Να ξαναγράψετε την είδηση χωρίς καθόλου σχόλια

30. Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;

κείμενο χωρίς ταυτότητα δημοσιευμένο σε πολλές σελίδες στο *Ιντερνέτ*

Θα πρέπει να δοθεί βραβείο στην υπάλληλο που ήταν στο γκισέ της αεροπορικής εταιρίας Virgin, στο Σύδνεϋ, πριν από μερικούς μήνες για την εξυπνάδα, την ετοιμότητα και το χιούμορ, που αντιμετώπισε ένα επιβάτη που μάλλον θα του άξιζε να μεταφερθεί με τις αποσκευές.

Μια πτήση με 767 της Virgin με πολλούς επιβάτες ακυρώθηκε λόγω βλάβης του αεροσκάφους. Έτσι η υπάλληλος στο γκισέ προσπαθούσε να εξυπηρετήσει, τοποθετώντας σε κάποια άλλη πτήση, μια μακριά ουρά από ενοχλημένους από την ταλαιπωρία επιβάτες. Ξαφνικά, ένας εξαργιωμένος επιβάτης έσπρωξε τους άλλους, έφτασε στο γκισέ και χτυπώντας το εισιτήριο του επάνω σε αυτό, δήλωσε φωνάζοντας πώς πρέπει να είναι στην επόμενη πτήση και ότι πρέπει να είναι και στην πρώτη θέση.

Η υπάλληλος του είπε:

-Λυπάμαι κύριε, θα είναι χαρά μου να σας εξυπηρετήσω αλλά θα πρέπει, να εξυπηρετήσω πρώτα όλους αυτούς που περιμένουν στην σειρά, αλλά είμαι σίγουρη πως δεν θα υπάρξει πρόβλημα σε αυτό που ζητάτε.

Ο επιβάτης όμως ήταν ανυποχώρητος και φωνάζοντας δυνατά για να τον ακούσουν όλοι είπε:

- Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;

Χωρίς να διστάσει η υπάλληλος, χαμογελώντας, πήρε το μικρόφωνο που είχε μπροστά της και είπε ακουόμενη σε όλο τον χώρο του αεροδρομίου:

- Μπορώ να έχω την προσοχή σας παρακαλώ, μπορώ να έχω την προσοχή σας... Είναι εδώ ένας επιβάτης που δεν γνωρίζει ποιος είναι. Παρακαλώ πολύ, όποιος τον γνωρίζει να προσέλθει στο deck της Virgin !

Με όλη την ουρά που περίμενε να έχει ξεκαρδιστεί στα γέλια ο αγροίκος έτριξε τα δόντια του και είπε στην υπάλληλο:

-Θα σε σκοτώσω!

Χωρίς αυτή να χάσει το χαμόγελο της του απάντησε:

-Λυπάμαι κύριε, και γι' αυτό θα πρέπει να περιμένετε στην ίδια ουρά. Προηγούνται άλλοι!

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Περίληψη

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Το κείμενο έχει τα χαρακτηριστικά της είδησης. Μπορείτε να διακρίνετε το γεγονός από το σχόλιο; Εντοπίστε τρεις λέξεις ή σύντομες φράσεις που αποτελούν σχόλιο.

B2. Για ποιο λόγο ο συντάκτης επιλέγει τη μορφή του διαλόγου για να αφηγηθεί το περιστατικό;

B3. Για ποιο λόγο το κείμενο αρχίζει με παθητική σύνταξη; Δοκίμασε να την μετατρέψεις σε ενεργητική. Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίζεις; «Θα πρέπει να δοθεί βραβείο στην υπάλληλο...».

B4. Να μετατρέψεις τη σύνταξη της παρακάτω φράσης σε ενεργητική: «Μια πτήση με 767 της Virgin με πολλούς επιβάτες ακυρώθηκε λόγω βλάβης του αεροσκάφους».

B5. Να μετατρέψεις τη σύνταξη των παρακάτω φράσεων σε παθητική:

α. «Ξαφνικά, ένας εξαγριωμένος επιβάτης έσπρωξε τους άλλους»

β. «... να σας εξυπηρετήσω...»

B6. Σε ποια σημεία του κειμένου προκαλείται γέλιο; Προσπαθήστε να εξηγήσετε που οφείλεται (απρόοπτη εξέλιξη; οξύμωρο σχήμα; παράξενο συμβάν; κλπ).

B7. Να κάνεις δικές σου φράσεις με τις λέξεις που σου δίνονται. Πρόσεξε ώστε να φαίνεται η σημασία των λέξεων: ακυρώθηκε, εξυπηρετήσει, ενοχλημένους, ανυποχώρητος.

B8. Να διαβάσεις το κείμενο και να βρεις πέντε λέξεις που χαρακτηρίζουν τον επιβάτη που προκάλεσε το επεισόδιο. Στη συνέχεια να φτιάξεις νέες προτάσεις με τις λέξεις που βρήκες.

B9. Να εξηγήσετε σύντομα τη σημασία των μεταφορικών φράσεων:

α. «έχει ξεκαρδιστεί στα γέλια»

β. «έτριξε τα δόντια του»

Γ1. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις συναντήσει ανθρώπους που έχουν μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους. Προσπάθησε να σκιαγραφήσεις τα χαρακτηριστικά τους. Μπορείς να αναφέρεις και παραδείγματα περιστατικών που δείχνουν την έπαρση ή την εγωπάθειά τους.

Γ2. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις γνωρίσει ανθρώπους που συνηθίζουν να μιλούν για τον εαυτό τους τονίζοντας συνεχώς ό,τι κάνουν. Νομίζεις ότι η περιαντολογία είναι απόδειξη για την αξία τους; Με ποια κριτήρια αποδεχόμαστε και αναγνωρίζουμε την αξία του άλλου;

Γ3. Στο περιβάλλον που ζεις θα έχεις γνωρίσει ανθρώπους που χαρακτηρίζονται από αίσθηση του χιούμορ ή το αντίθετο, δηλαδή χωρίς καμία αίσθηση του χιούμορ. Να περιγράψεις σχηματικά τους χαρακτήρες των δύο τύπων. Πώς αυτό το χαρακτηριστικό που έχουν σε σχέση με το χιούμορ επηρεάζει τη σχέση τους με τους υπόλοιπους ανθρώπους;

31. Εμμανουήλ Κριαράς: «Βαδίζουμε σε γλωσσική Βαβέλ»

Το θέμα της Παιδείας και της διδασκαλίας των Αρχαίων έθεσε ο καθηγητής Εμμανουήλ Κριαράς στον Πρωθυπουργό
(διασκευασμένο κείμενο στο Βήμα, Τρίτη 27 Οκτωβρίου 2009)

Ήταν στις 12 ακριβώς το μεσημέρι όταν το πρωθυπουργικό αυτοκίνητο σταμάτησε στην αρχή της οδού Αγγελάκη και ο κ. Γ. Παπανδρέου κατευθύνθηκε πεζός στην πολυκατοικία με τον αριθμό 1. Στον δεύτερο όροφο, σε ένα τυπικό διαμέρισμα του κέντρου, τον περίμενε ένας «απλός» πολίτης. Ο ομότιμος (από το 1968) καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ Εμμανουήλ Κριαράς.

Όχι, η πρωθυπουργική επίσκεψη δεν αφορούσε τα 103α γενέθλια του καθηγητή-θρύλου. Αυτά θα εορταστούν σε έναν ακριβώς μήνα από σήμερα. (...) Η χθεσινή επίσκεψη είχε «κλειστεί» το πρωί του Σαββάτου από το πρωθυπουργικό γραφείο. «*Συζητήσαμε το θέμα που με απασχολεί εδώ και πολλά χρόνια. Το θέμα της Παιδείας και της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από το Γυμνάσιο. Θεωρώ εγκληματικό να διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά από το Γυμνάσιο. Πρέπει να μείνουν μόνο στο Λύκειο. Μόνο αφού βασικά κατακτήσει ο μαθητής τη γλώσσα του (και ξέρουμε σε τι κατάσταση γλωσσικώς έρχεται σήμερα ο μαθητής στο Γυμνάσιο), μόνο τότε θα μπορέσει κάτι να κερδίσει από τη γνωριμία του με την αρχαία γλώσσα. Διαφορετικά, βαδίζουμε νομίζω σε γλωσσική Βαβέλ*» δήλωσε ο καθηγητής. Τα ίδια επιχειρήματα είχε ήδη καταγράψει και αποστείλει στον νεοεκλεγέντα Πρωθυπουργό λίγες ημέρες μετά την εκλογή του σε επιστολή (στις 10 Οκτωβρίου), την οποία κοινοποίησε μάλιστα στη νέα υπουργό Παιδείας και στους δύο υφυπουργούς.

Ο Πρωθυπουργός έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις προτάσεις του κ. Κριαρά, τον ρώτησε για την άοκη συγγραφική του δραστηριότητα και για τους 15 τόμους του μνημειώδους Λεξικού της Μεσαιωνικής Δημόδους Γραμματείας που συνεχίζει τώρα το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Στις 13.10 ακριβώς ο κ. Κριαράς βρισκόταν στο μπαλκόνι του διαμερίσματος του δευτέρου ορόφου και κατευόδωνε κουνώντας το χέρι του τον Πρωθυπουργό, ο οποίος βρισκόταν ήδη στο πεζοδρόμιο της οδού Αγγελάκη.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε εκατό (περίπου) λέξεις.

A2. Πριν γράφεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;

β) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;

γ) τι είδος κειμένου είναι;

B1. Να ερμηνεύσεις τη σημασία που έχει ο τίτλος του δημοσιεύματος και να δικαιολογήσεις την επιλογή του δημοσιογράφου; («Βαδίζουμε σε γλωσσική Βαβέλ»)

B2. Το κείμενο περιέχει εκτενές ξένο σχόλιο. Για ποιο λόγο κάνει ο δημοσιογράφος αυτήν την επιλογή;

B3. Να μετατρέψεις τη σύνταξη σε παθητική: «*Μόνο αφού βασικά κατακτήσει ο μαθητής τη γλώσσα του...*»

B4. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται εισαγωγικά σε τέσσερις περιπτώσεις. Να ερμηνεύσεις τη σημασία τους.

B5. Να βρεις λέξεις συνώνυμες και πιο επίσημες για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: σταμάτησε, περίμενε, «κλειστεί», κερδίσει.

B6. Να βρεις λέξεις συνώνυμες και πιο καθημερινές για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: άοκνη, κατευόδωνε.

Γ1. Να συντάξεις κείμενο βιβλιοπαρουσίασης και βιβλιοκριτικής. Θέμα του θα είναι ένα σχολικό βιβλίο αρχαίων ελληνικών (όποιο εσύ θέλεις). Στην αρχή θα δώσεις τα αναγκαία στοιχεία για την ταυτότητα του βιβλίου και θα το περιγράψεις σύντομα. Στο δεύτερο μέρος του κειμένου σου θα το κρίνεις εντοπίζοντας στοιχεία που βοηθούν τον μαθητή και στοιχεία που τον εμποδίζουν. Τέλος, η κριτική σου μπορεί να επεκταθεί στη σχέση του σχολικού βιβλίου με το μάθημα των αρχαίων ελληνικών.

«εναλλακτικό» θέμα

Γ2. «Θεωρώ εγκληματικό να διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά από το Γυμνάσιο. Πρέπει να μείνουν μόνο στο Λύκειο. Μόνο αφού βασικά κατακτήσει ο μαθητής τη γλώσσα του (και ξέρουμε σε τι κατάσταση γλωσσικώς έρχεται σήμερα ο μαθητής στο Γυμνάσιο), μόνο τότε θα μπορέσει κάτι να κερδίσει από τη γνωριμία του με την αρχαία γλώσσα». Παίρνεις αφορμή από την παραπάνω άποψη του Εμ. Κριαρά για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γράφεις τις δικές σου απόψεις για το ίδιο θέμα. Θα σκεφτείς τα ερωτήματα: για ποιο λόγο πρέπει ή δεν πρέπει να διδάσκεται η αρχαία ελληνική γλώσσα. Για ποιο λόγο το συγκεκριμένο μάθημα είναι συχνά θέμα συζήτησης και διαφωνιών και μεταξύ των μαθητών;

επιπλέον δραστηριότητα:

Μπορείς να βρεις άλλα στοιχεία (βιογραφικά και εργογραφικά) για τον Εμ. Κριαρά;

Προφορική και ουσιαστική άσκηση:

Να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (σύνταξη, λεξιλόγιο, γραμματικοί τύποι). Εντοπίστε δύο χαρακτηριστικά στοιχεία που σας αρέσουν (π.χ. λόγιο λεξιλόγιο, χρήση επιθέτων, κλπ) και στοιχεία που δε σας αρέσουν (π.χ. δομή του κειμένου, παράγραφοι, κλπ).

Δείκτες Αναγνωσιμότητας των κειμένων, από το http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/foreign/tools/readability/index.html

Αριθμός προτάσεων 20

Αριθμός Λέξεων 279

Αριθμός συλλαβών 630

Λέξεις ανα πρόταση 13.95

Συλλαβές ανα λέξη 2.26

Δείκτης αναγνωσιμότητας Flesch 59.45 αρκετά δύσκολο, Β'-Γ' Λυκείου

Δείκτης αναγνωσιμότητας SMOG 12.17 επίπεδο Β' Λυκείου

Δείκτης αναγνωσιμότητας FOG 19.68 εύκολο

ολόκληρο το κείμενο

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artId=296020&dt=27/10/2009>

Ήταν στις 12 ακριβώς το μεσημέρι όταν το πρωθυπουργικό αυτοκίνητο σταμάτησε στην αρχή της οδού Αγγελάκη και ο κ. Γ. Παπανδρέου κατευθύνθηκε πεζός στην πολυκατοικία με τον αριθμό 1. Στον δεύτερο όροφο, σε ένα τυπικό

διαμέρισμα του κέντρου, τον περίμενε ένας «απλός» πολίτης. Ο ομότιμος (από το 1968) καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ Εμμανουήλ Κριαράς.

Όχι, η πρωθυπουργική επίσκεψη δεν αφορούσε τα 103α γενέθλια του καθηγητή-θρύλου. Αυτά θα εορταστούν σε έναν ακριβώς μήνα από σήμερα. Ο Πρωθυπουργός ασπάστηκε τον καθηγητή, ο οποίος πριν από έναν μήνα είχε δεχθεί να κοσμήσει στην τελευταία τιμητική θέση το νικητήριο ψηφοδέλτιο Επικρατείας του ΠαΣοΚ, και πέρασε στο σαλόνι όπου συζήτησαν επί μία ώρα και δέκα λεπτά. Εξάλλου ο καθηγητής Κριαράς πίστευε πάντα ότι «το μέλλον της ανθρωπότητας είναι ο σοσιαλισμός. Και σοσιαλισμός είναι η κοινωνική πρόνοια και η πολιτική δραστηριότητα». Έτσι, όταν ήλθε στα τέλη Σεπτεμβρίου η πρόταση («μου τηλεφώνησε τότε ο κ. Πετσάλνικος και μου είπε ότι ήταν επιθυμία του κ. Παπανδρέου να μπω στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας») εκείνος τη δέχτηκε με χαρά. Η χθεσινή επίσκεψη είχε «κλειστεί» το πρωί του Σαββάτου από το πρωθυπουργικό γραφείο. *«Συζητήσαμε το θέμα που με απασχολεί εδώ και πολλά χρόνια. Το θέμα της Παιδείας και της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από το Γυμνάσιο. Θεωρώ εγκληματικό να διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά από το Γυμνάσιο. Πρέπει να μείνουν μόνο στο Λύκειο. Μόνο αφού βασικά κατακτήσει ο μαθητής τη γλώσσα του (και ξέρουμε σε τι κατάσταση γλωσσικώς έρχεται σήμερα ο μαθητής στο Γυμνάσιο), μόνο τότε θα μπορέσει κάτι να κερδίσει από τη γνωριμία του με την αρχαία γλώσσα. Διαφορετικά, βαδίζουμε νομίζω σε γλωσσική Βαβέλ»* δήλωσε ο καθηγητής. Τα ίδια επιχειρήματα είχε ήδη καταγράψει και αποστείλει στον νεοεκλεγέντα Πρωθυπουργό λίγες ημέρες μετά την εκλογή του σε επιστολή (στις 10 Οκτωβρίου), την οποία κοινοποίησε μάλιστα στη νέα υπουργό Παιδείας και στους δύο υφυπουργούς.

Ο Πρωθυπουργός έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις προτάσεις του κ. Κριαρά, τον ρώτησε για την άοκνη συγγραφική του δραστηριότητα και για τους 15 τόμους του μνημειώδους Λεξικού της Μεσαιωνικής Δημόδους Γραμματείας που συνεχίζει τώρα το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Στις 13.10 ακριβώς ο κ. Κριαράς βρισκόταν στο μπαλκόνι του διαμερίσματος του δευτέρου ορόφου και κατευόδωνε κουνώντας το χέρι του τον Πρωθυπουργό, ο οποίος βρισκόταν ήδη στο πεζοδρόμιο της οδού Αγγελάκη.

1. Πώς κρίνεις την εμπλοκή του Εμ. Κριαρά στην πολιτική; Ποιο είναι το γενικό και ποιο το συγκεκριμένο ενδιαφέρον του που τον ώθησε να εμπλακεί;

32. Γιώργος Σεφέρης, Η Τέχνη και η εποχή

Ο Γιώργος Σεφέρης (1900 - 1971) εκτός από το καθαρά ποιητικό του έργο, που του επιφύλαξε μια κορυφαία θέση στη νεοελληνική ποίηση, ασχολήθηκε και με το φιλολογικό δοκίμιο. Οι μελέτες του έχουν συγκεντρωθεί σε δυο τόμους με τον τίτλο Δοκίμες. Περιλαμβάνουν τις απόψεις του ποιητή για την ποίηση, καθώς και τις απόψεις του για συγγραφείς και κείμενα με ιδιαίτερη σημασία για τη νεοελληνική λογοτεχνία (Κάλβος, Καβάφης, Μακρυγιάννης, Ερωτόκριτος κ.ά.). Τα δοκίμια του Σεφέρη διακρίνονται για τη διεισδυτικότητα της παρατήρησης, το βάθος του στοχασμού και την καθαρότητα της έκφρασης.

Το ερώτημα ήταν: τι πρέπει να κάνει ο πνευματικός εργάτης απέναντι στους θρησκευτικούς φανατισμούς που είχαν εξαπολύσει οι πολιτικές ορθοδοξίες του καιρού. Οι άνθρωποι που αποκρίθηκαν μπορούν να χωριστούν, νομίζω, σε δυο κατηγορίες: α) Σ' εκείνους που προτίμησαν ν' αφιερωθούν στο έργο τους πιστεύοντας, συνειδητά ή ασυνείδητα, πως το έργο τους θα απαντούσε καλύτερα από τους ίδιους. Μερικοί από αυτούς έτυχε να βρεθούν καταδικασμένοι σε θάνατο και από τους δυο αντίμαχους φανατισμούς, και β) Σ' εκείνους που προτίμησαν, εννοώ πάντα ως τεχνίτες και όχι ως πολιτικά όντα (το πολιτικό χρέος δεν αφορά τη συζήτησή μας), να διαλέξουν τα στρατόπεδα της κοινωνικής πάλης. Οι καλύτεροι, καθώς πιστεύω, ανάμεσα στους τελευταίους τούτους έκαναν την πράξη αυτή με απόλυτη συνείδηση του τι έκαναν. Είπαν δηλαδή καθαρά: «Σήμερα έχουμε πόλεμο, και όλα πρέπει να υποταχθούν στις προσταγές του πολέμαρχου μας. Αύριο, σαν τελειώσουμε, θα συζητήσουμε για την Τέχνη.» Υπό τον όρο αυτό έχω το χρέος να προσθέσω ότι τους σέβομαι απόλυτα, γιατί οι μόνες συζητήσεις που μ' ενδιαφέρουν είναι εκείνες όπου οι διαλεγόμενοι δεν προσπαθούν να θολώνουν τα νερά με δημαγωγικά τσακίσματα.

Και πραγματικά δεν είναι λογικό να ρωτούμε αν η Τέχνη πρέπει να είναι αυτόνομη - η αυτονομία της Τέχνης είναι αξίωμα - αλλά αν πρέπει ο καλλιτέχνης, στην τυραννισμένη και κομματισμένη εποχή μας, ν' αποφασίσει πως η Τέχνη είναι δευτερεύουσα υπόθεση και να την εξαρτήσει από τα κριτήρια και την επιτυχία μιας πολιτικής σκοπιμότητας. Βλέπετε, στην Τέχνη, όπως και στις άλλες τίμιες ανθρώπινες δουλειές, δεν είναι βολετό να δουλεύει κανείς δυο αφεντάδες, ή αν προτιμάτε ν' αναφέρω τον Auden που υπηρέτησε ωστόσο εθελοντής στην Ισπανία:

Να γίνει η Τέχνη δεν μπορεί
της κοινωνίας η μαμή.

Αν ο τεχνίτης προτιμήσει την πολιτική σκοπιμότητα, δεν έχω τίποτε να πω. Για εκείνους όμως που θα προτιμήσουν την Τέχνη, θα ήθελα να προσθέσω ακόμη δυο λόγια.

Όταν λέω Τέχνη, δεν εννοώ διόλου τη θεωρία που πρόσβευε «η τέχνη για την τέχνη». Η διδασκαλία αυτή, που δε χρησιμεύει πια σε τίποτε, κατάντησε να σημαίνει τη δουλειά ενός ανάπηρου ανθρώπου που φτιάχνει αδειανά κομψοτεχνήματα κλεισμένος μέσα σ' ένα αποστειρωμένο δωμάτιο. Εννοώ μόνο την πνευματική τάξη που δημιουργούν τα καλά έργα της τέχνης, περασμένα ή σημερινά, εκείνα που νομοθετούν, εκείνα που θα μας διδάξουν. Αν κοιτάξουμε λοιπόν τα συμπεράσματα που βγαίνουν από αυτά τα έργα, θα ιδούμε πως δεν είναι διόλου ξένα από τους αγώνες και τους πόθους της εποχής τους. «ο μεγάλος καλλιτέχνης», όπως είπαν, «δεν είναι της εποχής του, είναι αυτός ο ίδιος η εποχή του.» Και αληθινά, η ζωή του ποιητή: αυτό το σύνολο των εντυπώσεων, αισθήσεων, αντιδράσεων που είναι το υλικό του έργου του, είναι συνάμα ένα κομμάτι της ανθρωπότητας που τον περιστοιχίζει με τους καιμούς της, τους

πόνους της, το μεγαλείο της, τους εξευτελισμούς της. Όσο περισσότερο «όμοιος εαυτώ» είναι ο καλλιτέχνης - και θα ήθελα τούτο να νοηθεί όχι με την έννοια μιας επιφανειακής συνείδησης, αλλά μιας γνώσης που ανατρέχει στα πιο βαθιά και αγνοημένα στρώματα της ανθρώπινης ύπαρξης - τόσο πιο πλέρια μεταγγίζει την εποχή του στο έργο του. Ο δεσμός του ποιητή με την εποχή του δεν είναι ο διανοητικός ή και ο αισθηματικός ακόμη δεσμός που συνδέει τους ανθρώπους σε μια πολιτική διαδήλωση, αλλά ένας ομφάλιος λώρος, όπως το έμβρυο με τη μητέρα του, ένας δεσμός καθαρά βιολογικός.

Είμαστε όλοι κληρωτοί της εποχής μας, έλεγε ο ίδιος ποιητής που ανάφερα παραπάνω. Πώς να γίνει αλλιώς. Από την караβάνα της θρεφόμαστε. Κι αυτό εξηγεί το γιατί βλέπουμε ξαφνικά έναν αληθινό ποιητή που έχει τις πιο παράλογες ή «ξεπερασμένες» πολιτικές δοξασίες (η ταπεινή μου γνώμη είναι πως η ποιητική πολιτική, όπως και η ποιητική πρόζα, είναι από τα χειρότερα πράγματα που υπάρχουν στον κόσμο) να παρουσιάζει ένα έργο που, εκτός από τις ουσιαστικές αρετές του, οδηγεί, ακόμη και πολιτικά, πολύ καλύτερα από ένα σωρό δημόσιους ρήτορες.

Αλλά για να μπορέσει να δουλέψει ο καλλιτέχνης πρέπει να είναι ελεύθερος. Κι έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω, πως ένας από τους σκοπούς αυτού του πολέμου που με τόσον ηρωισμό και με τόσες θυσίες έκανε ο λαός μας ήταν και αυτού του είδους η ελευθερία! για να μην πέσει δηλαδή ο κόσμος και ο τόπος μας σε μια κατάσταση καταληπτικής ηλιθιότητας. Κι αν τύχει, δουλεύοντας έτσι σαν ελεύθερος άνθρωπος ο ποιητής, να φτιάξει κανένα έργο «προπαγάνδας», όπως λένε (ας πούμε πως το ποίημά του λέγεται Οι Πέρσες), δε θα είναι σπορά κακίας αλλά ένα έργο που μοιραία, και αναπόφευκτα, και υποχρεωτικά, θα πρέπει να το χειροκροτήσουν και οι εχθροί του.

Και για να τελειώνω. Υποστηρίζοντας αυτή την άποψη που νομίζω, όσο μπορώ να ξέρω, πως είναι η σωστή, δεν εννοώ διόλου πως ο ποιητής είναι ένας ανεύθυνος που κατακυλά στο φύσημα της έμπνευσης ή της ιδιοτροπίας του. Απεναντίας, η ιδέα μου είναι πως ο γερός τεχνίτης είναι από τα πιο υπεύθυνα όντα που γεννιούνται επί γης. Σηκώνει την ευθύνη μιας πάλης ζωής και θανάτου. Από την ανθρωπότητα που μαίνεται ή σωπαίνει τριγύρω του τι θα διασώσει; Τι μπορεί να διασώσει; Τι πρέπει ν' απαρνηθεί από την άμορφη ανθρώπινη ύλη, που είναι ωστόσο τρομακτικά ζωντανή, που τον παρακολουθεί ως μέσα στα όνειρά του; «Οι ευθύνες αρχίζουν από τα όνειρα...».

Ερωτήσεις

1. Να βρείτε: α) Ποιο είναι το ερώτημα - θέμα στο οποίο καλείται ο συγγραφέας να απαντήσει! β) Ποιες απαντήσεις έχουν δοθεί από άλλους και πώς τις κατατάσσει ο συγγραφέας! γ) Σε ποια κατηγορία τοποθετείται ο ίδιος και πώς βλέπει την άλλη (την αντίπαλη) θέση.

2. Ο συγγραφέας διακρίνει την αυτονομία της τέχνης που τη θεωρεί ως «αξίωμα» από την υποταγή της σε κάποια πολιτική σκοπιμότητα. Γιατί; Πώς εννοείτε τις φράσεις α) «Δεν είναι βολετό να δουλεύει κανείς δυο αφεντάδες». β) «Να γίνει η τέχνη δεν μπορεί της κοινωνίας η μαμή».

3. α) Πώς αντιλαμβάνεται ο συγγραφέας την τέχνη; β) Ποια είναι η γνώμη του για το δόγμα «η τέχνη για την τέχνη»;

4. Κεντρική θέση. α) Ποια είναι κατά το συγγραφέα η σχέση του καλλιτέχνη με την εποχή του; β) Πώς αποδεικνύει και πώς εικονίζει ο συγγραφέας αυτή τη σχέση;

5. Τι θεωρεί ο συγγραφέας ως βασική προϋπόθεση της καλλιτεχνικής δημιουργίας;

6. Ποια είναι η ευθύνη και ποιο το χρέος του αληθινού καλλιτέχνη κατά το συγγραφέα;

Γραπτή Εργασία

1. Να αποδώσετε το διάγραμμα πάνω στο οποίο είναι οργανωμένο το δοκίμιο.
2. Λαβαίνοντας υπόψη τις ιδέες που υπάρχουν στο δοκίμιο να εκθέσετε τις δικές σας απόψεις σχετικά με την αποστολή της τέχνης και με το ρόλο του καλλιτέχνη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ: «Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ»

1. Ερώτημα: Η στάση του καλλιτέχνη...			
2. Απαντήσεις:	β) Πολιτική στράτευση του καλλιτέχνη [αποδέχεται την τιμότητα της στάσης]	3. Η Αυτονομία της Τέχνης είναι αξίωμα σε κάθε	
	α) αφιέρωση στο έργο που αποτελεί και μια έμμεση απάντηση [πρέπει να διερευνηθεί κι άλλο]	περίπτωση	
4. Τέχνη για την Τέχνη [απορρίπτεται]	5. Τέχνη = εποχή		
	6. Προϋπόθεση για τον καλλιτέχνη είναι η ελευθερία		7. «όνειρα» και ευθύνη

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Να διευκρινιστούν λέξεις και μεταφορικές φράσεις όπως:

Εποχή. Συνείδηση. Αυτονομία. «Η τέχνη για την τέχνη». Πουητική πρόζα. Καταληψία.

33. Υ.Γ. σε νέο ακροατή

Από τη στήλη Αντιστίζεις, του Γιάννη Ευσταθιάδη στην Καθημερινή (Κυριακή, 12 Οκτωβρίου 2003)

1. Μη παγιδεύεσαι στην εξωστρέφεια της δεξιοτεχνίας. Κανένα έργο (και καμία ερμηνεία), που στερείται πνευματικότητα, δεν οδηγεί στην αισθητική απόλαυση.
2. Απόφυγε –στην αρχή τουλάχιστον– τη συγκριτική ακρόαση εκτελέσεων. Αλλά κι αν το κάνεις, μη βιάζεσαι να απορρίψεις κάθε νέα άποψη. Θυμήσου: η συνήθεια είναι κακός σύμβουλος.
3. Μην ακούς μουσική περισσότερο από 3 - 4 ώρες την ημέρα.
4. Σκέψου πως η «λαίμαργια» (ένα από τα 7 θανάσιμα αμαρτήματα) οδηγεί συχνά τα αυτιά σε παθήσεις όμοιες με εκείνες του στομάχου.
5. Μη χωρίζεις τους συνθέτες σε μουσικούς πρώτης και δεύτερης κατηγορίας.
6. Κατά στιγμές, όλοι κάτι έχουν να σου πουν. Η μουσική απόλαυση παραμένει ακόμα ένας γρίφος που – ευτυχώς– δεν έχει λυθεί.
7. Μη συντάσσεσαι μονομερώς με μαέστρους ή, ακόμα χειρότερο, με τραγουδιστές.
8. Να έχεις τις προτιμήσεις σου, αλλά να ακούς πάντα και το διαφορετικό. Ασε το φανατισμό στους ποδοσφαιρόφιλους.
9. Μην απορρίπτεις τη (μεγαλοφυή) ευκολία του bel canto. Να θυμάσαι: όσο κι αν δεν το θέλεις, θα γεράσεις.
10. Να είσαι επιεικής με τον εαυτό σου. Αυτό που δεν σου άρεσε χτες, μπορεί να σου αρέσει σήμερα. Μη νιώθεις τύψεις. Απόλαυσε τη νεόκοπη συγκίνηση. Η νέα αποκάλυψη παραμονεύει πάντα.
11. Μην παρασύρεσαι από τα γρήγορα tempi. Ακόμα και ο γρήγορος ρυθμός έχει στοχαστικότητα. Κι αλίμονο αν η μουσική ήταν μόνο χρόνος.
12. Απόρριψε καθετί που γίνεται φίλτρο στην ακουστική σου ηδονή και πρώτα απ' όλα, απόρριψε αυτό το κείμενο.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Τι σου θυμίζει το ύφος του κειμένου; Βρες ομοιότητα με κάποιο είδος και εξήγησέ την.

B1. Ποιος είναι ο ρόλος της προστακτικής στο κείμενο; Τι εξυπηρετεί η χρήση του ενικού προσώπου;

B2. Να αφηγηθείς το κείμενο σε β' πληθυντικό πρόσωπο, αλλά χωρίς προσταγές. Επίσης, να το αφηγηθείς σε α' ενικό πρόσωπο. δοκίμασε γραπτά και σε συνεχόμενο λόγο τα 3,4,5.

B3. Ανάπτυξε την τρίτη φράση σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων με αιτιολόγηση.

B4. Ανάπτυξε την τέταρτη φράση σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων με αναλογία.

B5. Ανάπτυξε την όγδοη φράση σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων με σύγκριση - αντίθεση.

B6. Ξαναδιάβασε την έκτη, έβδομη και δέκατη φράση. Με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε μία παράγραφο 70-80 λέξεων; (αιτιολόγηση, αναλογία, σύγκριση – αντίθεση) Δικαιολόγησε την επιλογή σου.

34. Η βιβλιοκριτική ως διαφήμιση

διασκευασμένο κείμενο του Σπύρου Α. Μοσχονά στην Καθημερινή.

Η διαφημιστική λειτουργία της βιβλιοκριτικής στον ημερήσιο Τύπο μπορεί να υποδειχθεί την περίοδο πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων και πριν από τις διακοπές του καλοκαιριού. Όταν η αγορά το απαιτεί, τα ένθετα για το βιβλίο μεταμορφώνονται σε εορταστικά διαφημιστικά φυλλάδια.

Μπορούμε τώρα να διακρίνουμε τις γενικές προϋποθέσεις που θα καθιστούσαν διαφημιστικό τον βιβλιοκριτικό λόγο στον ημερήσιο Τύπο.

Πρώτα απ' όλα ένα βιβλίο είναι καταναλωτικό προϊόν - και τούτο δεν χρειάζεται να το εξηγήσουμε περαιτέρω. Η ιδιότητά του αυτή, σαν την αναγραφόμενη τιμή, είναι μη εξαλείψιμη• εμμένει, όσο και να προσπαθήσουμε να «εξαυλώσουμε» το βιβλίο, ορίζοντάς το ως προϊόν απολύτως «πνευματικό». Δεδομένου, μάλιστα, ότι τα «πνευματικά» χαρακτηριστικά μπορούν εύκολα να αξιολογηθούν ως ανώτερα των υλικών, η αντίληψη του βιβλίου ως προϊόντος αποϋλωμένου προσφέρεται περισσότερο για διαφημιστική εκμετάλλευση.

Δεύτερον, η κριτική και η παρουσίαση βιβλίων στον ημερήσιο Τύπο έχει καταλήξει να ασκείται με ένα πολύ απλό και ακαταμάχητο κριτήριο: ή το βιβλίο είναι «καλό» και κάποιος το παρουσιάζει ή δεν είναι «καλό» και κανείς δεν μπαίνει στον κόπο να το παρουσιάσει. Συνολικά, η βιβλιοκριτική στον ημερήσιο Τύπο ασκείται ως βιβλιοπαρουσίαση η οποία, ρητά ή υπόρρητα, εκφράζει θετική αξιολόγηση (βλ. και την έρευνα της δημοσιογράφου Δήμητρας Μανιφάβα «Η κάλυψη του βιβλίου από τον Τύπο», Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Νοέμβριος 1999). Τη θετική αυτή προβολή θεωρείται μάλιστα ότι γενικά την αξίζει το βιβλίο. Στην επικοινωνιακή πολιτική που βασίζεται στο λογικό ανακόλουθο ότι το διάβασμα είναι καλό πράγμα, άρα όλα τα βιβλία είναι καλά, επενδύθηκαν, ως γνωστόν, σημαντικά ποσά, όχι τόσα από τους εκδοτικούς οίκους όσα από το ίδιο το κράτος στο πλαίσιο της λεγόμενης «κρατικής πολιτικής βιβλίου». Αν το βιβλίο είναι καλό πράγμα, γιατί είναι κακό να διαφημίζεται;

Ωστόσο, δεν μπορεί να καταδειχθεί η διαφημιστική πρόθεση της βιβλιοκριτικής. Όχι μόνο γιατί δεν μπορούμε να ξέρουμε με ποια πρόθεση κάθε φορά γράφεται μια βιβλιοκριτική, αλλά κυρίως διότι άλλο πράγμα, εντέλει, λέει μια διαφήμιση («αγοράστε») και άλλο μια βιβλιοκριτική («διαβάστε»). Και με άλλο τρόπο το λέει η μία, που υποβάλλει, με άλλο η άλλη, που κρίνει και κρίνεται. Διαφημιστική πρόθεση η βιβλιοκριτική μπορεί αναγνωρίσιμα να μην έχει, ακόμα και στο 99% των περιπτώσεων που εκφράζει θετική αξιολόγηση.

Η διαφημιστική πρόθεση μπορεί, λοιπόν, να είναι υποδείξιμη, σε περιόδους όπως των γιορτών, αλλά παραμένει αναπόδεικτη - και ίσως μη αποδείξιμη. Όσο όμως παραμένει αναπόδεικτη, τόσο πιο επιτακτική γίνεται η ανάγκη να καταδειχθεί, αντιστρόφως, ότι η βιβλιοκριτική δεν έχει διαφημιστική πρόθεση. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερο εξαπλώνεται η βιβλιοκριτική στον ημερήσιο Τύπο, τόσο περισσότερο πρέπει να πείθει ότι είναι σε θέση να αξιολογήσει, με επιχειρήματα αντί υποδείξεων και γνώση αντί δελτίων Τύπου• ότι μπορεί να διακρίνει το καλό από το κακό και από το ανάποδο ή, ακόμη, το καλό για τα λεφτά του από το υπερβολικό για τα λεφτά του, το φροντισμένο από το πρόχειρο, το άξιο λόγου από το ασήμαντο, το ενδιαφέρον από το αδιάφορο, το πρωτότυπο από τη μίμηση• ότι, δηλαδή, η κριτική μπορεί να διαχωρίσει το περιεχόμενο, που διακηρύσσει ως αντικείμενό της, από το προϊόν, που πραγματεύεται η διαφήμιση.

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης του κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

35. Ντ. Χριστιανόπουλος: «Πράξη ζωής», η απόρριψη του Βραβείου

Ο σπουδαίος ποιητής εξηγεί τους λόγους που δεν δέχεται το Μεγάλο Βραβείο των Γραμμάτων

«Το ότι απέρριψα το βραβείο ήταν για μένα μια πράξη ζωής. Όσοι με ξέρουν θα καταλάβουν γιατί δεν δέχτηκα το βραβείο». Η φωνή του ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου ακούγεται ήρεμη αλλά σταθερή. «Τα παιδιά της επιτροπής έκαναν καλά που με βράβευσαν αλλά δεν σκέφτηκαν να με ρωτήσουν αν το δέχομαι» λέει ο ποιητής για την άρνησή του να αποδεχτεί το Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων για το σύνολο του έργου του. «Δεν ξέρουν, μου λέει μισό- γελώντας, ότι είμαι ένας στριμμένος άνθρωπος;»

Νωρίτερα, όταν δημοσιεύτηκε η είδηση της βράβευσης του είχε δηλώσει στο ΑΠΕ *«Ούτε θα εμφανιστώ ούτε θα απλώσω το χέρι για να το πάρω. Δεν θέλω ούτε τα βραβεία ούτε τα λεφτά τους»*. Επιμένω γιατί να μην λάβει αφού έτσι κι αλλιώς δέχεται να εμφανίζεται στις τιμητικές εκδηλώσεις που γίνονται για τον ίδιο. Μου επαναλαμβάνει ότι είναι πράξη ζωής και μου θυμίζει το κείμενο του, γραμμένο το 1979 με τίτλο «Εναντίον», όπου έγραφε *«Είμαι εναντίον της κάθε τιμητικής διάκρισης απ' όπου και αν προέρχεται. Δεν υπάρχει πιο χυδαία φιλοδοξία από το να θέλουμε να ξεχωρίζουμε. Αυτό το απαίσιο "υπείροχον έμμεναι άλλων", που μας άφησαν οι αρχαίοι. Είμαι εναντίον των βραβείων γιατί μειώνουν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου...»*

Ο Ντίνος Χριστιανόπουλος (πραγματικό όνομα Κωνσταντίνος Δημητριάδης) γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, γιος προσφύγων από την Κωνσταντινούπολη και φοίτησε στο τμήμα Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε ως βιβλιοθηκάριος στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της πόλης από το 1958 ως το 1965. Κατόπιν εργάστηκε ως επιμελητής εκδόσεων. Το 1958 άρχισε την έκδοση του περιοδικού Διαγώνιος, το οποίο συνέχισε να εκδίδεται ως το 1983, και τον εκδοτικό οίκο «Εκδόσεις της Διαγώνιου». Η πρώτη ποιητική συλλογή του «Εποχή των ισχνών αγελάδων» (1950) διακρίνεται για το καθαφικό ύφος της, ενώ στις επόμενες δημιουργίες του εκφράζεται καθαρά το κυρίαρχο θέμα της ποίησής του, το εφήμερο πάθος, η ταπείνωση και η μοναξιά.

<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=439774>

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Ποιαν απόφαση πήρε ο Ντίνος Χριστιανόπουλος σχετικά με τη βράβεισή του; Με ποια επιχειρήματα τη στηρίζει;

A3. Ποια επιχειρήματα με τα οποία στηρίζει την απόφασή του ο Ντίνος Χριστιανόπουλος έχουν υποκειμενικό (αφορούν τον ίδιο) και ποια αντικειμενικό χαρακτήρα (είναι λογικές κρίσεις);

A4. Ποιες είναι οι βιοποριστικές ασχολίες του Ντίνου Χριστιανόπουλου;

A5. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την παρακάτω κρίση; «Είμαι εναντίον των βραβείων γιατί μειώνουν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου». Τεκμηριώστε την άποψη σας σε παράγραφο 70-90 λέξεων.

A6. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την παρακάτω κρίση; «Δεν υπάρχει πιο χυδαία φιλοδοξία από το να θέλουμε να ξεχωρίζουμε». Τεκμηριώστε την άποψη σας σε παράγραφο 70-90 λέξεων.

B1. Εντοπίστε σημεία που αποτελούν σχόλιο στις ειδησεογραφικές παραγράφους του κειμένου.

B2. Ξαναδιαβάστε τη βιογραφική παράγραφο του κειμένου. Υπάρχουν σχόλια; Εξηγήστε για ποιον λόγο.

B3. Εξηγήστε τη χρήση εισαγωγικών στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο (Νωρίτερα, όταν... η ταπείνωση και η μοναξιά»).

B4. Το κείμενο θα μπορούσε να οργανωθεί σε δύο παραγράφους; Εξηγήστε την απάντησή σας.

B5. Να βρείτε στο κείμενο στοιχεία αυτοκριτικής και αυτοσαρκασμού.

B6. Βρείτε πέντε (5) επίθετα που λειτουργούν σαν προσδιορισμοί. Να κάνετε δικές σας προτάσεις με τα ίδια επίθετα, ώστε να φανεί η σημασία τους.

B7. Να βρείτε δύο σύνθετες λέξεις των οποίων τα συνθετικά να μην έχουν προθέσεις, να τις αναλύσετε στα συνθετικά τους. Να κάνετε δικές σας προτάσεις χρησιμοποιώντας τις ίδιες σύνθετες λέξεις.

Γ1. Το κείμενο σχετίζεται με την αναγνώριση της αξίας ενός ποιητή. Ποια στοιχεία του έργου του νομίζετε ότι οδηγούν στη βράβευση ενός ανθρώπου των γραμμάτων; Με ποιον τρόπο αποδέχονται συνήθως τη βράβευσή τους οι άνθρωποι; Πώς κρίνετε τη διαφορετική στάση κάποιων, όπως ο Ντίνος Χριστιανόπουλος; Το κείμενό σας θα πρέπει να είναι 400-500 λέξεις για να δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα. (Άσχετο: Γνωρίζετε άλλους που αρνήθηκαν βραβεία;)

Γ2. Το κείμενο σχετίζεται με την αναγνώριση, η οποία απ' ότι φαίνεται είναι σημαντική ανάγκη των περισσότερων ανθρώπων. Στα πλαίσια του σχολείου με ποιους τρόπους αναγνωρίζεται η δουλειά και η προσπάθεια των μαθητών; Σκεφτείτε πρώτα από το σχολείο ως θεσμό, στην συνέχεια από τους καθηγητές και τέλος από τους συμμαθητές τους. Το κείμενό σας θα πρέπει να είναι 400-500 λέξεις για να δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα.

36. Για τις σχολικές βιβλιοθήκες

κείμενο Α'

Οποιοδήποτε εκπαιδευτικό σύστημα, αν δεν υποστηρίζεται από ένα καλό σύστημα δικτύου βιβλιοθηκών στα σχολεία, είναι καταδικασμένο να αποτύχει γρηγορότερα και από τις άλλες εγγενείς αδυναμίες του. Η σχολική βιβλιοθήκη -πρώτιστη και μέγιστη ανάγκη- δεν είναι μια αόριστη νεφελώδης ιδέα-παραγέμισμα συστήματος, είναι στήριγμά του. Η σχολική βιβλιοθήκη δεν αρκεί να προβλέπεται, πρέπει να έχει εμπλακεί οργανικά στις πτυχές του σχολικού προγράμματος προβλεπόμενου από το όλο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η βιβλιοθήκη είναι εκπαιδευτικός παράγων σε ένα σχολείο εφόσον τηρεί ένα καλά εκπονημένο πρόγραμμα. Πρέπει να είναι προσιτή στους μαθητές και στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Η απρόσκοπτη χρησιμοποίηση του υλικού της και η προώθησή του προς τους μαθητές, από το σχολικό πρόγραμμα και από το προσωπικό, είναι επιβεβλημένη. Η βιβλιοθήκη στο σχολείο υποβοηθεί τον μαθητή και συμβάλλει στη διεύρυνση των γνώσεών του με τα εξωσχολικά βιβλία που παρέχει πλουσιοπάροχα. Αποτελεί αντίδοτο στο πειθαναγκαστικό σύστημα ανάγνωσης των ατελών σχολικών βιβλίων και των φτηνών, πρόστυχων εκδόσεων του περιπτέρου. Ένα ευφάνταστο, ρεαλιστικό, διαρκώς βελτιούμενο εκπαιδευτικό σύστημα, δημιουργεί τις προϋποθέσεις λειτουργίας μιας σχολικής βιβλιοθήκης αποβλέποντας στη μεγαλύτερη αξιοποίησή του.

Η άγνοια ή η παράλειψη των παραπάνω στοιχειωδών, εξηγεί γιατί οι σχολικές -και οι άλλες- βιβλιοθήκες στην Ελλάδα απουσιάζουν από την πνευματική μας ζωή. Είναι η πρώτη αρνητική πολιτική του κράτους μας, το οποίο είναι ο υπαίτιος της μη δημιουργίας μελλοντικών αναγνωστών, δηλαδή πολιτών σκεπτόμενων δημιουργικά, με επιπτώσεις στη χαλάρωση της εθνικής του υπόστασης και στην αδυναμία αντιμετώπισης εσωτερικών και εξωτερικών κινδύνων. Το επιτυχημένο εκπαιδευτικό σύστημα ευνοεί το σχηματισμό κρίσης και κοινής γνώμης. Οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν. Οι σχολικές είναι η αρχή.

Από τη βιβλιοπαρουσίαση: Για τις σχολικές βιβλιοθήκες, 4+3 κείμενα από βιβλιοθηκονομική άποψη, Ντελόπουλος, Κυριάκος <http://www.ebooks.gr/book/124042>

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψεις περίληψη του κειμένου σε εβδομήντα (70) περίπου λέξεις.

A2. Πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη της συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Αφετηρία του κειμένου στην πρώτη περίοδο είναι η διατύπωση μιας κρίσης. Ποια είναι αυτή; Πόσο επαρκώς τεκμηριώνεται αυτή στη συνέχεια; Προσπάθησε να σκεφτείς επιχειρήματα που υποστηρίζουν την ίδια κρίση ή την αμφισβητούν (ανάλογα με τη δική σας οπτική). (100 λέξεις)

B2. Το κείμενο είναι βιβλιοπαρουσίαση. Τι περισσότερο θα έπρεπε να έχει, ώστε να θεωρηθεί βιβλιοκριτική;

B3. Να μετατρέψεις την σύνταξη της παρακάτω φράσης σε ενεργητική: «Οποιοδήποτε εκπαιδευτικό σύστημα, αν δεν υποστηρίζεται από ένα καλό σύστημα δικτύου βιβλιοθηκών στα σχολεία, είναι καταδικασμένο να αποτύχει».

B4. Με τα δεύτερα συνθετικά των παρακάτω λέξεων να φτιάξεις μια καινούρια λέξη (απλή ή σύνθετη) και να τη χρησιμοποιήσεις σύμφωνα με τη σημασία της σε μια φράση: καταδικασμένο, αποτύχει, εγγενείς, βιβλιοθήκη, προβλέπεται.

Γ. Στο σχολείο σου υπάρχει σχολική βιβλιοθήκη. Μπορείς να σκεφτείς πώς επηρεάζει (ή όχι) τη σχολική ζωή γενικά; Πώς χρησιμοποιείται (ή όχι) στην ευρύτερη εκπαιδευτική διαδικασία; Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί (ή όχι) στη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων; Τέλος μπορείς να γράψεις τεκμηριωμένα αν έχει σημασία για σένα η ύπαρξη σχολικής βιβλιοθήκης ή αν σου είναι αδιάφορο.

(Εκτός από την τυπική διαδικασία του διαγωνίσματος, το κείμενο που θα γράψεις ίσως δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, αν σου προταθεί και συμφωνήσεις. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να λάβεις υπόψη την πιθανότητα δημοσίευσής του).

ακολουθούν άλλα δύο κείμενα βιβλιοπαρουσιάσεων σχετικά με τις σχολικές βιβλιοθήκες

κείμενο Β'

Η σχολική βιβλιοθήκη, ένα αγαθό που όλοι αναγνωρίζουν την αξία του, αποτελεί ακόμη και σήμερα ζητούμενο στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αν και θεσμικά η αναγκαιότητα της λειτουργίας της έχει αναγνωρισθεί ήδη από το 1835 με διάταγμα του Όθωνα. Οι μόνες βιβλιοθήκες που υπάρχουν στα δημοτικά σχολεία μας είναι αυτές που ιδρύονται και παραμένουν ζωντανές χάρη στο πάθος και την ευαισθησία μερικών εκπαιδευτικών και στη συνδρομή συλλόγων γονέων, τοπικών φορέων και μεμονωμένων δωρητών.

Το βιβλίο αυτό εξετάζει αναλυτικά τη θεσμική εξέλιξη και την εφαρμογή του θεσμού της σχολικής βιβλιοθήκης στο δημοτικό σχολείο και προτείνει ένα πρότυπό της με βάση το μανιφέστο της UNESCO (1999) και τη διεθνή βιβλιογραφία. Επιπλέον, καταγράφει τις απόψεις εκπαιδευτικών για τη σύγχρονη σχολική βιβλιοθήκη και σκιαγραφεί την ιδανική μορφή της σύμφωνα με αυτούς. Κατά την άποψή τους, η σύσταση και η λειτουργία της σε κάθε σχολική μονάδα κρίνεται όχι μόνο αναγκαία αλλά και επιβεβλημένη. Αν οργανωθεί και λειτουργήσει σωστά, μπορεί να αποτελέσει το κέντρο της σχολικής ζωής, επειδή ο ρόλος της είναι καταλυτικός στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σήμερα, που το εκπαιδευτικό μας σύστημα με τα νέα προγράμματα σπουδών εισάγει σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις για τις μορφές προσέγγισης της πληροφορίας και της γνώσης, δεν νοείται σχολείο χωρίς βιβλιοθήκη. Η απουσία της αποτελεί τροχοπέδη για την εφαρμογή αυτών των καινοτομιών, όπως επιγραμματικά τονίζει και η UNESCO: Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και για την εδραίωση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Από τη βιβλιοπαρουσίαση: Η βιβλιοθήκη στο ελληνικό σχολείο. Ο θεσμός, η πραγματικότητα και η ιδανική μορφή της σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς. Αρβανίτη, Ιωάννα <http://www.ebooks.gr/book/165831>

κείμενο Γ'

Σε μια διαρκώς εξελισσόμενη εκπαιδευτική πραγματικότητα, τόσο σε επίπεδο αντιλήψεων και πρακτικών όσο και σε εκείνο των εργαλείων μάθησης, ποιο μπορεί να είναι σήμερα το διανοητικό και υλικό περιβάλλον της σχολικής βιβλιοθήκης, ώστε να καλλιεργείται η φαντασία, να αναπτύσσεται η κριτική σκέψη και να αποκτώνται δια βίου δεξιότητες μάθησης; Μέσα από τη σύγκριση ενός "επίσημου" παραδείγματος προδιαγραφών σχεδιασμού και της πρότασης του συγγραφέα, καταδεικνύεται η σημασία τόσο των παιδαγωγικών στόχων όσο και των σχεδιαστικών επιλογών. Ο συγγραφέας αντιτείνει στην "επίσημη" τυποποίηση μια "ανοιχτή" και "άτυπη" βιβλιοθήκη με σχεδιαστική κατεύθυνση τη διαφάνεια και εξωστρέφεια, τον ανοιχτό και ενιαίο χώρο, την ευελιξία και προσαρμοστικότητα, την επίπλωση που δομεί το χώρο. Το παρόν βιβλίο αναπτύσσει τον προβληματισμό για τη δημιουργία μιας "ζωντανής" βιβλιοθήκης στο σχολείο και πραγματεύεται με διεισδυτικό τρόπο τόσο τις σχεδιαστικές όσο και τις παιδαγωγικές παραμέτρους της. Προσφέρει κατευθύνσεις και τεκμηριωμένες απόψεις όχι μόνο σε αρχιτέκτονες αλλά και σε παιδαγωγούς και σε υπεύθυνους για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση βιβλιοθηκών στα σχολεία. Το παρόν βιβλίο αποτελείται από δύο μέρη. Στο μέρος I αναπτύσσονται τα επιχειρήματα του συγγραφέα, τα οποία υποστηρίζονται με σκίτσα, σχέδια και πίνακες. Στο Μέρος II παρουσιάζονται, με κατόψεις και προοπτικά σχέδια, επιλεγμένα παραδείγματα σχολικών βιβλιοθηκών από τα 42 συνολικά σχεδιασμένα στο πλαίσιο του έργου "Γαλυσός".

37. Το άγχος του «Εγώ»

Διασκευασμένο απόσπασμα από κείμενο του Vicente Verdu - El Pais, 08/12/2002

Το άγχος δεν είναι σήμερα η αγωνία για την απόκτηση περισσότερων πραγμάτων, όσο η δυσφορία επειδή κάτι μας λείπει. Πάντα υπάρχει κάτι που μας λείπει για να ηρεμήσουμε• κάτι παραπάνω που ξεφεύγει από τις δυνατότητές μας και ενίοτε από τη φαντασία μας. Κάτι που συχνά είναι απροσδιόριστο και σχεδόν ανέφικτο. Κάποια στιγμή αισθανόμαστε να το πλησιάζουμε και σχεδόν να το αγκαλιάζουμε, αλλά μια στιγμή αργότερα, μόλις που έχουμε νιώσει λίγη ανακούφιση, το ηρεμιστικό έχει πετάξει. Από στόχο σε στόχο, βυθιζόμαστε στο άγχος. Το άγχος γίνεται μια οδυνηρή συνήθεια, που το αίτιό της μας διαφεύγει.

Τα αδιέξοδα της καθημερινότητας, το κυνήγι του χρήματος, οι αμφιβολίες για την αξία μας, είναι κάποια από αυτά που οξύνουν την υπερέντασή μας. Τελικά όμως ο κυρίαρχος λόγος της δυσφορίας είναι η ασυμφωνία ανάμεσα στις προσδοκίες μας και την πραγματικότητα, ανάμεσα στην προσμονή της ικανοποίησης μιας επιθυμίας και την ανεπάρκεια των μέσων, ανάμεσα στην επιθυμία να αγαπάμε τον εαυτό μας και την ασταθή, πρόσκαιρη αυτοεκτίμηση που καταφέρνουμε να αποκτήσουμε. Σχεδόν όλα όσα μας περιβάλλουν, συμβάλλουν σ' αυτό το αίσθημα απογοήτευσης.

Η αποσπασματική κουλτούρα, οι βιαστικές και ωστόσο αργές μετακινήσεις, το «ζάπινγκ», η γρήγορη κατανάλωση, το κινητό τηλέφωνο, ο υπολογιστής, όλα είναι διεγερτικά του άγχους. Υφιστάμεθα συνεχώς το βασανιστήριο του αστραπιαίου, αυτού που αντιλαμβανόμαστε τη μια στιγμή και μας ξεφεύγει την επομένη. Το κακό χαρακτηριστικό της εποχής μας είναι έχει σμικρύνει τις παύσεις. Μια στιγμή ανάπαυλας επιπλέον, και το αίσθημα ενοχής μετατρέπει την ευδαιμονία σε δηλητήριο. Το άγχος συνιστά έτσι μια αμείλικτη ποινή.

Στην πράξη, δεν μπορούμε να βρούμε άλλη διέξοδο. Δεν έχουμε άλλη πρακτική διέξοδο. Το άγχος έχει εγκατασταθεί τόσο βαθιά που επηρεάζει την προσωπικότητα και διαποτίζει το Εγώ. Ένα μη αγχωτικό Εγώ ισοδυναμεί με ένα Εγώ παραιτημένο ή ηττημένο, ενώ η διαρκής ανησυχία θεωρείται ότι δημιουργεί ένα Εγώ ευθυτενές, ξύπνιο και ετοιμοπόλεμο, για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και στον ανταγωνισμό. Μήπως πρόκειται για ένα ακόμη φαλλικό φάντασμα; Για άλλη μια ασθένεια του ανδρισμού; Και όμως, παραδόξως, τα πιο αγχωμένα πλάσματα είναι σήμερα οι γυναίκες. Δεν ξέρουν πλέον σε τι να στηριχθούν και πού να καταφύγουν, τι να κάνουν για να φαίνονται επαρκείς, ποιο πρόγραμμα να καταστρώσουν για να μπορέσουν να τα βγάλουν πέρα και να μη συντριβούν από τον πολλαπλασιασμό των καθηκόντων και την απίθανη ποικιλία των ρόλων που έχουν να παίξουν. Ωστόσο, κάτι όχι πολύ διαφορετικό συμβαίνει και στους άντρες, οι οποίοι ανησυχούν και άγχονται μήπως δεν είναι ή δεν κάνουν πια αυτό που πρέπει, μήπως δεν παίρνουν ή δεν δίνουν πια αυτό που τους αξίζει κι αυτό που οφείλουν. Άγχος της κατάκτησης; Άγχος, πάνω απ' όλα, για την εκπλήρωση, την ολοκλήρωση. Για να φτάσεις να είσαι κάποιος, οποιοσδήποτε, ακόμη και αυτός που είσαι, μια που τελικά κανείς δεν μπορεί να σου αμφισβητήσει το δικαίωμα να είσαι ακριβώς αυτός.

Να συντάξετε ερωτήσεις α) προσέγγισης/ κατανόησης του κειμένου και β) εξέτασης με βάση το κείμενο.

38. Ε. Π. Παπανούτσος, Το φάσμα της ψευδολογίας

διασκευασμένο απόσπασμα από τους Θεματικούς Κύκλους για το ενιαίο λύκειο

Αν θελήσει ν' απεριθμήσει κανείς τα είδη της ψευδολογίας (ανάλογα με τις προθέσεις του ενόχου) φοβούμαι ότι δεν θα φτάσει στην άκρη του πλήθους. Από την άποψη αυτή τουλάχιστον είναι ορθό το λεγόμενο: «Η αλήθεια είναι μία, τα ψεύδη πολλά»... Πρόκειται ασφαλώς για ένα φαινόμενο του ψυχικού (αλλά και του κοινωνικού) βίου πολύμορφο, που έχει από πανάρχαιους χρόνους απασχολήσει δικαστές και παιδαγωγούς, ψυχολόγους και ηθολόγους. «Γιατί λέει ο άνθρωπος ψέματα; ποια ελατήρια τον κινούν, και τι επιδιώκει όταν ψεύδεται;». Ας επισημάσουμε μερικές χαρακτηριστικές ποικιλίες της ψευδολογίας, για να φανεί πόσο μεγάλο είναι το φάσμα της.

Στην κεφαλή η ψευδολογία του συμφέροντος, του άμεσου ή του έμμεσου, του υλικού κατά κύριο λόγο, που αρχίζει από το ευτελές κέρδος και φτάνει έως τη μεγαλόσχημη καριέρα. Και περιλαμβάνει όλες τις παραλλαγές: από τη σιωπηλήν απόκρυψη των ασύμφορων στοιχείων έως την κατάφορη¹ και προκλητική διαστροφή των πραγματικών γεγονότων. Ο καθ' έξιν συμφεροντολόγος ψεύτης δεν ξέρει τη ντροπή² όταν αποκαλυφτεί, χαμογελάει με κυνισμό προβάλλοντας το επιχείρημα ότι στον τραχύ αγώνα της ζωής, όπου ο τίμιος και ειλικρινής κατά κανόνα υποσκελίζεται από τους επιτήδειους, κάθε μέσον είναι θεμιτό. Άλλωστε, οι εύπιστοι θα την πάθουν οπωσδήποτε• αν δεν τους γελάσει αυτός, θα τους γελάσουν άλλοι. Επιτέλους: «εγώ κοιτάζω να πουλήσω• εσύ πρόσεξε πριν αγοράσεις...». Παρά το γεγονός ότι ο ψεύτης του συμφέροντος στιγματίζεται ανέκαθεν, από τον άμβωνα και την έδρα του δασκάλου, στην κοινωνία της οικονομικής και της πολιτικής συναλλαγής το είδος τούτο ευδοκιμεί. Οι πολύπειροι και της μιας και της άλλης αγοράς τιμούν ίσως τον φιλαλήθη, αλλά δεν τον εμπιστεύονται –δεν γίνεται «δουλειά» με ανθρώπους που έχουν την αθεράπευτη αδυναμία να λένε «τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη»...

Έπειτα έρχεται στη σειρά η ψευδολογία της άμυνας. Όταν κινδυνεύει (πραγματικά ή υποθετικά), ο αδύνατος άνθρωπος καταφεύγει στο ψέμα για να σωθεί. Αποκρύπτει την ενοχή του, ενοχοποιεί άλλους, μεταθέτει τις ευθύνες, προσποιείται άγνοια των πραγμάτων, σκηνοθετεί ένα άλλοθι κτλ., επειδή από δειλία ή στην αμηχανία του δεν βρίσκει άλλο τρόπο ν' αποφύγει μια τιμωρία ή μια ζημιά αναπόφευκτη, συνέπειες κολάσιμων πράξεων ή παραλείψεών του, εμπρόθετων ή και τυχαίων. Το ψέμα αυτού του είδους γίνεται όπλο προστασίας και καταφύγιο σ' εκείνους που δεν έχουν το θάρρος ν' αντικρύσουν κατά μέτωπο έναν ισχυρό αντίπαλο ή μια δυσχερή² κατάσταση και να τα «βγάλουν πέρα» μαζί τους, στην ανάγκη με τίμημα ακριβό, αλλά χωρίς αναξιοπρέπεια. Το χρησιμοποιούν στην υπεράσπιση τους τα παιδιά, οι σωματικά ή πνευματικά αδύνατοι, οι ευθυνόφοβοι και οι δειλοί. Ίσως μπορεί κανείς να το συχωρέσει ή τουλάχιστο να το κρίνει με επιείκεια, όταν ο αμυνόμενος προσπαθεί με αυτό ν' αποφύγει την ασύμμετρη σκληρότητα ενός αδίσταχτου τιμητή. Όλοι οι άνθρωποι δεν έχουν γεννηθεί ήρωες ή μάρτυρες.

Τρίτη θα ονόμαζα την ψευδολογία της κακότητας. Εδώ βρισκόμαστε στο σκοτεινό χώρο της συκοφαντίας. Ο ψευδολόγος από κακότητα δεν χρειάζεται την αποσιώπηση ή την παραποίηση της αλήθειας για να επιτύχει ένα ορισμένο προσωπικό ωφέλημα ή για να αμυνθεί απέναντι ισχυροτέρων αντιπάλων. Ψεύδεται για να κακοιργήσει• για να ζημιώσει έναν άνθρωπο που συμβαίνει να ευημερεί, για να υποσκάψει τη θέση ενός συναδέλφου, για να σπλώσει την υπόληψη ενός προσώπου που έχει κερδίσει τη γενικήν εκτίμηση, για να σπείρει ζιζάνια μεταξύ φίλων, να διεγείρει εχθρότητες, ν' αναστατώσει «σπίτια», να γκρεμίσει «καθεστώτα»... Και όλα αυτά από διάθεση σατανική: κακεντρέχεια, φθόνο, μανία καταστροφής. Στο βάθος αυτού του εωσφορισμού³ υπάρχει μια άφατη⁴ δυστυχία – οδυνηρή αίσθηση ανικανότητας, ανεπάρκειας, νικημού. Έτσι αντιδρούν οι (πραγματικά ή υποθετικά) ηττημένοι, όσοι έθρεψαν φιλοδοξίες

μεγαλύτερες από τις δυνάμεις τους και εγκατέλειψαν τον αγώνα ντροπιασμένοι. Εκδικούνται εκείνους που ευτύχησαν να ιδούν τους καρπούς της αρετής και του μόχθου των. Και είναι τόσο μεγάλο κάποτε το μίσος τους, ώστε δεν διστάζουν να συκοφαντήσουν ακόμη και όταν κινδυνεύουν να καταρρεύσουν μαζί με τα θύματά τους. «Αφού δεν επέτυχα κ' εγώ, ας καταστραφούμε μαζί –έτσι θα εξισωθούμε»..

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

A2. Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνετε;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A3. Ποιο σκοπό εξυπηρετεί η πρώτη παράγραφος;

A4. Κατά κάποιον τρόπο ο ψεύτης δικαιώνεται στο τέλος της δεύτερης παραγράφου. Αυτό δεν έρχεται σε αντίφαση με όσα αναφέρονται προηγουμένως; Ποια νομίζετε ότι είναι η οπτική του συγγραφέα;

A5. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο ογδόντα (80) περίπου λέξεων το νόημα της παρακάτω φράσης του κειμένου: “δεν γίνεται «δουλειά» με ανθρώπους που έχουν την αθεράπευτη αδυναμία να λένε «τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη»”.

A6. Όπως στη δεύτερη παράγραφο, έτσι και στην τρίτη, κατά κάποιον τρόπο ο ψεύτης δικαιώνεται στο τέλος της παραγράφου. Αυτό δεν έρχεται σε αντίφαση με όσα αναφέρονται προηγουμένως; Ποια νομίζετε ότι είναι η οπτική του συγγραφέα;

A7. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο ογδόντα (80) περίπου λέξεων το νόημα της παρακάτω φράσης του κειμένου: “ο αμυνόμενος προσπαθεί με αυτό ν' αποφύγει την ασύμμετρη σκληρότητα ενός αδίσταχτου τιμητή”.

A8. Ο συγγραφέας, όπως φαίνεται στο τέλος της τέταρτης παραγράφου, μάλλον αντιμετωπίζει διαφορετικά την τρίτη περίπτωση ψευδολογίας. Μπορείτε να εντοπίσετε τη διαφορά;

A9. Για ποιο λόγο νομίζετε ότι ο συγγραφέας κατηγοριοποιεί διαφορετικά τις περιπτώσεις ψευδολογίας και δεν τις αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο;

B1. Αν το κείμενο ήταν μία παράγραφος, ποιον τρόπο ανάπτυξης διακρίνετε;

B2. Ποιος είναι ο ρόλος των ερωτημάτων στην πρώτη παράγραφο; Πώς αλλιώς θα μπορούσε να διατυπωθεί;

B3. Για ποιον λόγο χρησιμοποιείται ευθύς λόγος στην δεύτερη παράγραφο; Προσθέτει κάτι στο περιεχόμενο του κειμένου;

B4. Στην δεύτερη παράγραφο, τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται για τρεις διαφορετικούς λόγους. Μπορείτε να τους αναγνωρίσετε;

B5. Βρείτε στο κείμενο πέντε (5) σύνθετα ρήματα και αναλύστε τα στα συνθετικά τους.

B6. Βρείτε στο κείμενο πέντε (5) σύνθετα ουσιαστικά και αναλύστε τα στα συνθετικά τους.

Γ. Παραγωγή λόγου

Συμμετέχετε σε ανοιχτή συζήτηση με μαθητές, κηδεμόνες και εκπαιδευτικούς με θέμα “Η κριτική στους άλλους και η βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων”. Στην παρέμβασή σας θα εστιάσετε σε μορφές συμπεριφοράς που σας ενοχλούν και τα συνακόλουθα προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις. Σε δεύτερη ενότητα προσπαθήστε να σκεφτείτε τρόπους με τους οποίους μπορούν να επιλυθούν διαπροσωπικά προβλήματα στην καθημερινότητά μας.

ολόκληρο το κείμενο

E. Π. Παπανούτσος, Το φάσμα της ψευδολογίας

Αν θελήσει ν' απεριθμήσει κανείς τα είδη της ψευδολογίας (ανάλογα με τις προθέσεις του ενόχου) φοβούμαι ότι δεν θα φτάσει στην άκρη του πλήθους. Από την άποψη αυτή τουλάχιστον είναι ορθό το λεγόμενο: «Η αλήθεια είναι μία, τα ψεύδη πολλά»... Πρόκειται ασφαλώς για ένα φαινόμενο του ψυχικού (αλλά και του κοινωνικού) βίου πολύμορφο, που έχει από πανάρχαιους χρόνους απασχολήσει δικαστές και παιδαγωγούς, ψυχολόγους και ηθολόγους. «Γιατί λέει ο άνθρωπος ψέματα; ποια ελατήρια τον κινούν, και τι επιδιώκει όταν ψεύδεται;». Ας επισημόνουμε μερικές χαρακτηριστικές ποικιλίες της ψευδολογίας, για να φανεί πόσο μεγάλο είναι το φάσμα της (ο όρος με το νόημα που του δίνει η Φυσική).

Στο πρώτο γένος υπάγονται τα είδη του ψεύδους που πίσω τους υπάρχουν διαθέσεις και τάσεις ιδιοτέλειας. Στην κεφαλή η ψευδολογία του συμφέροντος, του άμεσου ή του έμμεσου, του υλικού κατά κύριο λόγο, που αρχίζει από το ευτελές κέρδος και φτάνει έως τη μεγαλόσχημη καριέρα. Και περιλαμβάνει όλες τις παραλλαγές: από τη σιωπηλήν απόκρυψη των ασύμφωνων στοιχείων έως την κατάφωρη¹ και προκλητική διαστρόφη των πραγματικών γεγονότων. Ο καθ' έξι συμφεροντολόγος ψεύτης δεν ξέρει τη ντροπή• όταν αποκαλυφτεί, χαμογελάει με κυνισμό προβάλλοντας το επιχείρημα ότι στον τραχύ αγώνα της ζωής, όπου ο τίμιος και ειλικρινής κατά κανόνα υποσκελίζεται από τους επιτήδειους, κάθε μέσον είναι θεμιτό. Άλλωστε, οι εύπιστοι θα την πάθουν οπωσδήποτε• αν δεν τους γελάσει αυτός, θα τους γελάσουν άλλοι. Επιτέλους: «εγώ κοιτάζω να πουλήσω• εσύ πρόσεξε πριν αγοράσεις...». Παρά το γεγονός ότι ο ψεύτης του συμφέροντος στιγματίζεται ανέκαθεν, από τον άμβωνα και την έδρα του δασκάλου, στην κοινωνία της οικονομικής και της πολιτικής συναλλαγής το είδος τούτο ευδοκιμεί. Οι πολύπειροι και της μιας και της άλλης αγοράς τιμούν ίσως τον φιλαλήθη, αλλά δεν τον εμπιστεύονται –δεν γίνεται «δουλειά» με ανθρώπους που έχουν την αθεράπευτη αδυναμία να λένε «τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη»...

Έπειτα έρχεται στη σειρά η ψευδολογία της άμυνας. Όταν κινδυνεύει (πραγματικά ή υποθετικά), ο αδύνατος άνθρωπος καταφεύγει στο ψέμα για να σωθεί. Αποκρύπτει την ενοχή του, ενοχοποιεί άλλους, μεταθέτει τις ευθύνες, προσποιείται άγνοια των πραγμάτων, σκηνοθετεί ένα άλλοθι κτλ., επειδή από δειλία ή στην αμηχανία του δεν βρίσκει άλλο τρόπο ν' αποφύγει μια τιμωρία ή μια ζημιά αναπόφευκτη, συνέπειες κολάσιμων πράξεων ή παραλείψεών του, εμπρόθετων ή και τυχαίων. Το ψέμα αυτού του είδους γίνεται όπλο προστασίας και καταφύγιο σ' εκείνους που δεν έχουν το θάρρος ν' αντικρύσουν κατά μέτωπο έναν ισχυρό αντίπαλο ή μια δυσχερή² κατάσταση και να τα «βγάλουν πέρα» μαζί τους, στην ανάγκη με τίμημα ακριβό, αλλά χωρίς αναξιοπρέπεια. Το χρησιμοποιούν στην υπεράσπιση τους τα παιδιά, οι σωματικά ή πνευματικά αδύνατοι, οι ευθυνόφοβοι και οι δειλοί. Ίσως μπορεί κανείς να το συχωρέσει ή

τουλάχιστο να το κρίνει με επιείκεια, όταν ο αμυνόμενος προσπαθεί με αυτό ν' αποφύγει την ασύμμετρη σκληρότητα ενός αδίσταχτου τιμητή. Όλοι οι άνθρωποι δεν έχουν γεννηθεί ήρωες ή μάρτυρες.

Τρίτη θα ονόμαζα την ψευδολογία της κακότητας. Εδώ βρισκόμαστε στο σκοτεινό χώρο της συκοφαντίας. Ο ψευδολόγος από κακότητα δεν χρειάζεται την αποσιώπηση ή την παραποίηση της αλήθειας για να επιτύχει ένα ορισμένο προσωπικό ωφέλημα ή για να αμυνθεί απέναντι ισχυροτέρων αντιπάλων. Ψεύδεται για να κακοιργήσει• για να ζημιώσει έναν άνθρωπο που συμβαίνει να ευημερεί, για να υποσκάψει τη θέση ενός συναδέλφου, για να σπλώσει την υπόληψη ενός προσώπου που έχει κερδίσει τη γενική εκτίμηση, για να σπείρει ζιζάνια μεταξύ φίλων, να διεγείρει εχθρότητες, ν' αναστατώσει «σπίτια», να γκρεμίσει «καθεστώτα»... Και όλα αυτά από διάθεση σατανική: κακεντρέχεια, φθόνο, μανία καταστροφής. Στο βάθος αυτού του εωσφορισμού³ υπάρχει μια άφατη⁴ δυστυχία – οδυνηρή αίσθηση ανικανότητας, ανεπάρκειας, νικημού. Έτσι αντιδρούν οι (πραγματικά ή υποθετικά) ηττημένοι, όσοι έθρεψαν φιλοδοξίες μεγαλύτερες από τις δυνάμεις τους και εγκατέλειψαν τον αγώνα ντροπιασμένοι. Εκδικούνται εκείνους που ευτύχησαν να ιδούν τους καρπούς της αρετής και του μόχθου των. Και είναι τόσο μεγάλο κάποτε το μίσος τους, ώστε δεν διστάζουν να συκοφαντήσουν ακόμη και όταν κινδυνεύουν να καταρρεύσουν μαζί με τα θύματά τους. «Αφού δεν επέτυχα κ' εγώ, ας καταστραφούμε μαζί –έτσι θα εξισωθούμε»...

Στο δεύτερο γένος ανήκουν τα είδη της ανιδιοτελούς ψευδολογίας. Πρώτο και γνωστότερο το ψέμα της ματαιοδοξίας. Ο ματαιόδοξος θέλει οπωσδήποτε ν' αποσπάσει το θαυμασμό μας, και επειδή τα πραγματικά του κατορθώματα είναι ανύπαρκτα ή λίγα και ασήμαντα, επινοεί άλλα, συνταραχτικά, για να μας εντυπωσιάσει. Που φυσικά είναι ψεύτικα από την αρχή έως το τέλος, ή τουλάχιστο κατά το μέγιστο μέρος τους. (Πειστικότεροι γίνονται εκείνοι που σε τέτοιες περιστάσεις ξέρουν να υφαίνουν το πλαστό με κάποια υποτυπώδη έστω νήματα του γνήσιου). Λαμπρός αφηγητής, ο ψευδολόγος από ματαιοδοξία ξέρει να ιστορεί περίεργα και ασυνήθιστων διαστάσεων «γεγονότα», καθώς και να τα τοποθετεί με μεγάλη ευκολία στο χώρο και στο χρόνο, για να γίνουν πιστευτά. Το παράδοξο είναι ότι μερικά δείγματα του είδους ικανοποιούνται με την προβολή όχι δικών τους, αλλά ξένων «θριάμβων»– που αυτοί όμως μόνο είχαν το προνόμιο να τους παρακολουθήσουν ή να τους πληροφορηθούν πρώτοι. Επιτέλους είναι και αυτό κάτι• αφού δεν μπορείς να είσαι στρατηλάτης, γίνεσαι ο ιστορικός του πολέμου...

Ακολουθεί στον κατάλογο η ψευδολογία της ψυχαγωγίας, εκείνη που θέλει και επιδιώκει να τέρψει, να διασκεδάσει, να συγκινήσει το ακροατήριο με τη φαντασία της. Ο ματαιόδοξος ψεύτης δεν είναι κακός ούτε επικίνδυνος• τα ψέματά του είναι ανώδυνα• είτε τα πιστέψεις είτε όχι, δεν πρόκειται να ζημιωθείς. Αυτός εδώ που ψευδολογεί για να σ' «ευχαριστήσει», βρίσκεται ένα σκαλί παραπάνω: ευεργετεί (θέλει να ευεργετήσει) με τα φαντασιοκοπήματά του μια συντροφιά μικρήν ή μεγάλη (παρούσαν ή απούσαν, αφού μπορεί με το γράψιμο να επικοινωνήσει κανείς άριστα και μ' ένα αόρατο κοινό) που διψάει ν' ακούσει ή να διαβάσει κάτι «ενδιαφέρον» για να τραφεί ψυχικά, ή και για να διαλύσει την πλήξη της. Για να επιτύχει τούτο το «ωφέλιμο» αποτέλεσμα, ο φαντασιοκόπος μεταχειρίζεται (συνειδητά ή ασυνειδητά, επιδέξια ή αδέξια) όλα τα τεχνάσματα της μυθιστορηματικής ή της δραματικής Τέχνης: απλοποιεί και στυλιζάρει τα «συμβάντα», συμπληρώνει τα κενά της πορείας, στρογγυλεύει τους χαρακτήρες, μοιράζει τους τόνους, άλλοτε για να υπογραμμίσει και άλλοτε για να παραμερίσει ορισμένες λεπτομέρειες, και τελικά κατασκευάζει μια «εικόνα» πλαστική που εντυπωσιάζει όσους τη βλέπουν με τα μάτια της φαντασίας. Μην αναζητήσετε την «αλήθεια» σε τέτοια κατασκευάσματα, γιατί θα ματαιοπονήσετε. Αυτή κάποτε κατοποιείται εκεί δεινά. Αλλά χωρίς κακή πρόθεση –απλώς για διασκέδαση...

Το τελευταίο (στη συνοπτική μου απαρίθμηση) είδος ψευδολογίας, το αθώτερο, το ευπρεπέστερο και ευλαβέστερο απ' όλα είναι η *ria fraus*⁵ που τιμήθηκε από πολλούς και αυστηρούς ηθολόγους, και απ' αυτόν τον Πλάτωνα: ν' αποσιωπάς την αλήθεια, να καταφεύγεις ακόμη και στο ψέμα, για να παρηγορήσεις, να γλυκάνεις τον πόνο, να σώσεις από την απόγνωση έναν άνθρωπο. «Δικαιοσύνη» μας λέγει στο πρώτο βιβλίο της «Πολιτείας» του ο αρχαίος φιλόσοφος, δεν είναι να «αποδίδεις τα ανήκοντα» σε κάποιον με οποιουδήποτε όρους. Γιατί αν υποθέσουμε ότι ένας φίλος σου έχει εμπιστευθεί για φύλαξη τα όπλα του και σου τα ζητεί την ώρα που θέλει ν' αυτοκτονήσει – είναι άραγε «δίκαιο» να του τα επιστρέψεις αμέσως; Έτσι συμβαίνει κάποτε και με την «αλήθεια»• μπορεί να σκοτώσει τον άνθρωπο που θα την ακούσει, ή να διαλύσει ένα στράτευμα και να καταστρέψει μια πατρίδα. Όταν βρίσκεσαι στο δίλημμα τούτο, τι θα κάνεις; Θα φωνάζεις: *dicat Veritas et pereat mundus!*⁶ και θα αποκαλύψεις την αλήθεια; Ή θα πεις ακόμη κ' ένα ψέμα (ένα άγιο ψέμα) που μπορεί ίσως να φέρει την ανέλπιστη σωτηρία, ή τουλάχιστο δεν θα προκαλέσει τον βέβαιο όλεθρο; Το πρώτο δεν είναι μόνο ανόητο αλλά και απάνθρωπο• το δεύτερο αποτελεί μια βαρεία θυσία για τον ευαίσθητο και έντιμο άνθρωπο. Θυσία όμως που την αναδέχεται για να μη γίνει –ακούσιο έστω– όργανο του κακού και πλήξει τον συνάνθρωπο από άκρα, αλλά και συνάμα τυφλήν, ευθυνηδισία.

Ο κατάλογος μας δεν είναι πλήρης• ούτε προσφέρεται με αυτή την αξίωση. Άλλωστε είναι τόσες οι παραλλαγές της ψευδολογίας (οι καθαρές και οι ανάμεικτες) και τόσο περίπλοκη στις διαθέσεις και στις τάσεις της η ψυχή του ανθρώπου, ώστε ματαιοπονεί όποιος θα προσπαθήσει να γεμίσει τα κενά του καταλόγου για να φτάσει στην πληρότητά του. Μόνο ο αμύητος πιστεύει ότι είναι «σαφείς» οι πράξεις του ανθρώπου, επειδή, όταν συντελεσθούν και ολοκληρωθούν, εύκολα μπορούν να αναλυθούν και να σημασιολογηθούν. Όπως ο κοινωνιολόγος και ο ιστορικός, έτσι και ο ψυχολόγος έμαθε πλέον να μιλεί για γεγονότα που οφείλονται σε πολλαπλούς προσδιοριστικούς «λόγους» (αίτια, κίνητρα, προθέσεις κτλ.) που δεν είναι απαραίτητο να ανήκουν στην ίδια κατηγορία ή να χαρακτηρίζονται με το ίδιο σημείο, το συν και το πλην. Όσο λιγότερο επιχειρούμε να εξηγήσουμε με απλά και λογικά σχήματα τις ανθρώπινες πράξεις, τόσο περισσότερο μπορούμε να τις «καταλάβουμε». Αλλά ποτέ δεν εξαντλείται με την «κατανόηση» μας η σημασία τους –γιατί πάντα περιέχουν κάτι περισσότερο απ' όσα υποθέτομε, ή κάτι λιγότερο από κείνα που αποδίνομε σ' αυτές. Τούτο ακριβώς συμβαίνει και με την ψευδολογία. Σε ασύγκριτα μεγαλύτερο βαθμό από την «αληθολογία». Γιατί, όπως είπαμε και στην αρχή, το ψέμα είναι απείρως περισσότερο πολύμορφο από την αλήθεια.

1 *κατάφωρος*: ολοφάνερος

2 *δυσχερής*: δύσκολος

3 *εωσφορισμός*: διαβολικότητα, κακία, πονηριά, δολιότητα

4 *άφατος*: που δεν μπορεί να ειπωθεί, άρρητος, ανείπωτος

5 *ria fraus*: ευσεβής απάτη, γενναίον ψεύδος, άγιο ψέμα

6 *dicat veritas et pereat mundus*: ας ειπωθεί η αλήθεια και ας καταστραφεί ο κόσμος

Ερωτήσεις σχολικού βιβλίου

1. Ποιες χαρακτηριστικές κατηγορίες και ποικιλίες της ψευδολογίας επισημαίνει ο συγγραφέας; Γιατί καταφεύγει ο ψευδολόγος στην καθεμία απ' αυτές;

2. Εντοπίζετε κάποιες από τις μορφές της ψευδολογίας στις διαπροσωπικές και τις κοινωνικές σας σχέσεις; Αν ναι, ποιες; Σε ποιους λόγους οφείλεται η καθεμία, κατά την άποψή σας;

3. Συζητήστε στην τάξη ποια στάση υιοθετείτε απέναντι σ' ένα ψευδολόγο συνομιλητή ή συμμαθητή σας, και γιατί.

4. Κλιμακώστε τα είδη του ψεύδους, στα οποία αναφέρεται ο συγγραφέας, από τα πιο ανώδυνα έως τα πιο επικίνδυνα. Αιτιολογήστε την κλιμάκωσή σας.

39. Α.-Φ. Χριστίδης (1946-2004)

από το <http://www.greeklanguage.gr/christidis/cv.htm>

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1946, όπου και τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του (απόφοιτος του Πειραματικού Σχολείου Θεσσαλονίκης). Το 1968 πήρε το πτυχίο του από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. και με υποτροφία του Βρετανικού Συμβουλίου έφυγε για μεταπτυχιακές σπουδές στο Cambridge, όπου παρακολούθησε το Τμήμα Κλασικών Γλωσσών. Απέκτησε το Β.Α. το 1970 με **εξαιρετικές** επιδόσεις επιτυγχάνοντας έτσι τη χορήγηση νέων υποτροφιών. Στο διάστημα 1970-1971 ασχολήθηκε με την έρευνα της γραμμικής Β υπό την εποπτεία του καθηγητή J. Chadwick. (...) Κατά τη διάρκεια των σπουδών του στο εξωτερικό δίδαξε κατά καιρούς γλωσσολογία και νέα ελληνικά στο Cambridge και το Birmingham.

Το 1976 έγινε βοηθός στο τότε Τμήμα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. και το 1978 επιμελητής. Το 1984 εκλέχτηκε επίκουρος καθηγητής (γνωστικό αντικείμενο: γενική γλωσσολογία με ειδίκευση στη θεωρία της σύνταξης) του μετέπειτα Τμήματος Φιλολογίας (Τομέας Γλωσσολογίας), το 1990 αναπληρωτής και το 1994 τακτικός καθηγητής. Υπήρξε από τους πρωτεργάτες των ετήσιων συναντήσεων του Τομέα Γλωσσολογίας, στον οποίο συνεισέφερε πολλαπλώς - εκτός των άλλων, με την οργάνωση της βιβλιοθήκης του Τομέα και με τη διοργάνωση συνεδρίων σε συνεργασία με άλλα πανεπιστημιακά τμήματα. Το εκπαιδευτικό του έργο υπήρξε ιδιαίτερα **εμπνευσμένο**, ενώ η συνεισφορά του στο πανεπιστημιακό πλαίσιο ήταν πολύπτυχη: από το 1995 μέλος του Δ.Σ. και από το 2000 γενικός γραμματέας του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], από το 1995 μέχρι το 2004 μέλος της Επιτροπής Εποπτείας του Σχολείου Ελληνικής Γλώσσας του Α.Π.Θ.

Η επιστημονική του παραγωγή χαρακτηρίζεται από ένα **αξιοθαύμαστο** εύρος: θεωρία της γλώσσας, ιστορική σημασιολογία, σύνταξη, περιγραφή της νέας ελληνικής, ιστορία της αρχαίας ελληνικής, αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι, ζητήματα της σχέσης γλώσσας και κοινωνίας, γλωσσικές πολιτικές, αρχαιολογικές και φιλολογικές μελέτες, επιγραφικές-γλωσσολογικές μελέτες (κυπριακές συλλαβικές επιγραφές, καρικά, σημιτικές γλώσσες και σημιτική επιγραφική). Από το 1987 άρχισε να παρεμβαίνει δημόσια (τηλεόραση και Τύπο) στις συζητήσεις για το σύγχρονο «γλωσσικό ζήτημα», την εισαγωγή της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών στο γυμνάσιο και γενικότερα για ζητήματα γλωσσικής ιδεολογίας και πολιτικής.

Από το 1976 ο Α.-Φ. Χριστίδης υπήρξε μέλος της ομάδας για τη μελέτη των χρηστηρίων ελασμάτων του Μαντείου της Δωδώνης (...). Πρόκειται για 1453 μολύβδινα πινάκια, στα οποία καταγράφονται, πολλές φορές επάλληλα, περί τις 4000 επιγραφές μέσα από τις οποίες αναδεικνύεται το διαλεκτικό και πολιτισμικό πανόραμα της αρχαιότητας. Για τον σκοπό αυτό, ο Α.-Φ. Χριστίδης έφυγε το 1982-1983 με υποτροφία του Βρετανικού Συμβουλίου στη Σχολή Κλασικών Σπουδών του Cambridge, ενώ η προσέγγιση και μελέτη του υλικού από μέρος του υπήρξε συστηματική και αδιάλειπτη για περισσότερο από 25 χρόνια. (...)

Ο Α.-Φ. Χριστίδης υπήρξε από τους πρωτεργάτες του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Από την εποχή της ίδρυσης του ΚΕΓ (1994) και μέχρι τον θάνατό του διετέλεσε διευθυντής του Τμήματος Γλωσσολογίας και μέλος του Δ.Σ. Η δράση του στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του περιέλαβε ερευνητικές δραστηριότητες και πρακτικές που αφορούν τη θέση της ελληνικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα και στα Βαλκάνια ειδικότερα, ζητήματα γλωσσικής και εκπαιδευτικής πολιτικής καθώς και επιμόρφωσης, την προβολή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας, το ζήτημα των ελληνικών διαλέκτων, τη σύνταξη ειδικών λεξιλογίων και γλωσσαρίων. (...)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Απαντήστε σύντομα με μια φράση 10-15 λέξεων στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο; σε ποιους απευθύνεται;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

A2. Ποια στοιχεία έχουμε για τις σπουδές του Α.-Φ. Χριστίδη

A3. Ποια στοιχεία έχουμε για το εκπαιδευτικό και επιστημονικό/ ερευνητικό έργο του Α.-Φ. Χριστίδη

A4. Ποια στοιχεία έχουμε για την ευρύτερη προσφορά του Α.-Φ. Χριστίδη στην επιστήμη και στα κοινωνικά θέματα.

A5. Να δώσετε έναν τίτλο σε κάθε παράγραφο.

A6. Ποιες είναι οι βασικές σπουδές του Α.-Φ. Χριστίδη; Πώς συνδυάζονται με την κατοπινή επιστημονική πορεία του;

B1. Το βιογραφικό που διαβάσατε ακολουθεί την τυπική δομή; Αν ναι, εξηγήστε· αν όχι ξαναγράψτε το σύντομα με 100 λέξεις και ακολουθώντας την τυπική δομή που έχετε διδαχτεί.

B2. Θα μπορούσαν να ενωθούν οι δύο πρώτες παράγραφοι σε μία; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

B3. Στις τρεις πρώτες παραγράφους βρείτε τρία επίθετα (ένα σε κάθε παράγραφο) που αποτελούν σχόλιο. Εξηγήστε γιατί.

B4. Να προσεγγίσετε το νόημα των παρακάτω λέξεων από τα συμφραζόμενά τους (ακόμα και αν γνωρίζετε τις λέξεις): υποτροφιών, εποπτεία, εύρος, πανόραμα, αρμοδιοτήτων. Να εξηγήσετε πώς σκεφτήκατε.

B5. Να βρείτε αντώνυμα για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: καταγράφονται, προσέγγιση, αδιάλειπτη, δραστηριότητες, προβολή. Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις που βρήκατε σε φράσεις ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

B6. Να βρείτε συνώνυμες λέξεις που θα μπορούν να αντικαταστήσουν νοηματικά μέσα στο κείμενο τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: πολύπτυχη, αναδεικνύεται, δράση, αφορούν. Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις που βρήκατε σε φράσεις ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

Γ1. Σύμφωνα με το κείμενο ο Α.-Φ. Χριστίδης παρεμβαίνει δημόσια για ζητήματα γλωσσικής ιδεολογίας και πολιτικής. Πώς κρίνετε αυτήν την πρακτική του; Είναι ζήτημα προσωπικού ενδιαφέροντος; Ζήτημα ευθύνης για την ευρύτερη διάσταση των επιστημονικών ενδιαφερόντων του; Ξεπερνά τα όρια της αρμοδιότητάς του και θα έπρεπε να περιορίζεται στο επιστημονικό έργο του; Γενικεύοντας, ποια στάση πρέπει να κρατά ο επιστήμονας απέναντι στα ζητήματα της εποχής του; Με ανάλογο τρόπο, νομίζεις ότι θα έπρεπε να δρουν και οι καθηγητές στη δευτεροβάθμια; Γράφεις έκθεση για το σχολείο.

Γ2. Σύμφωνα με το κείμενο ο Α.-Φ. Χριστίδης χαρακτηρίζεται από ευρύτητα επιστημονικών και άλλων ενδιαφερόντων. Πόσο σημαντικό είναι για έναν άνθρωπο της επιστήμης να μην μένει αυστηρά περιορισμένος στον ειδικό χώρο της εξειδικευμένης γνώσης; Πόσο σημαντικό είναι να έχει δημόσια θέση για τα ζητήματα της εποχής του; Τα ίδια ισχύουν και για τους καθηγητές στη δευτεροβάθμια; Γράφεις έκθεση για το σχολείο.

40. Βιογραφικό του Δημήτρη Γληνού

<http://www.glinos.gr/v1/glnos/dimitrisglinos>

Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1882, από φτωχή οικογένεια με καταγωγή από το Κόρθι της Άνδρου. Σπούδασε φιλολογία στην Αθήνα. Το 1908 παντρεύτηκε την Άννα Χρόνη και με την οικονομική στήριξη του πεθερού του ο Γληνός έφυγε με τη σύζυγό του για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιένα και κατόπιν στη Λειψία. Στη Γερμανία, η γνωριμία του με τον Γ. Σκληρό τον εξοικείωσε με τις σοσιαλιστικές ιδέες και είχε αποφασιστική επίδραση στη μετέπειτα πορεία του. Το 1911, πίσω στην Αθήνα, δραστηριοποιήθηκε στον Εκπαιδευτικό Όμιλο όπου, μεταξύ άλλων, είχε και το συντονισμό της έκδοσης του περιοδικού του. Πρωτοστάτησε στην ίδρυση του Εκπαιδευτικού Συνδέσμου των Λειτουργών της Μέσης Εκπαιδευσεως (Φεβρ. 1915). Τοποθετημένος πολιτικά στην αριστερά του βενιζελισμού ο Γληνός, συνήθως σε συνεργασία με τους Αλ. Δελμούζο και Μ. Τριανταφυλλίδη, έδρασε από διοικητικές και μη θέσεις για την επίλυση του γλωσσικού ζητήματος και την αναμόρφωση της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες: σύνταξη εκπαιδευτικών νομοσχεδίων του 1913, διάταγμα Προσωρινής Κυβέρνησης (1917) για την εισαγωγή της δημοτικής στα σχολεία, οργάνωση της Παιδαγωγικής Ακαδημίας και του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1924-26).

Το 1926 εκτίμησε πως η δυνατότητα προώθησης και στερέωσης μιας ουσιαστικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης μέσω των κρατικών μηχανισμών ήταν μηδαμινή και αποφάσισε να απομακρυνθεί οριστικά από τα δημόσια αξιώματα. Την ίδια χρονιά ξεκίνησε την έκδοση του περιοδικού Αναγέννηση, με το οποίο συνεργάστηκαν τακτικά σημαντικοί διανοούμενοι, όπως οι Καζαντζάκης, Βάρναλης, Κορδάτος, Στρ. Σωμερίτης, η Ρόζα Ιμβριώτη κ.ά.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 ο Γληνός στράφηκε καθαρότερα προς το μαρξισμό, προσεγγίζοντας σταδιακά το ΚΚΕ. Συνεργάστηκε με το περιοδικό *Νέοι Πρωτοπόροι*, καθώς και με την εφημερίδα του κόμματος, τον *Ριζοσπάστη*. Το καλοκαίρι του 1934, μαζί με τον Κώστα Βάρναλη, επισκέφτηκε τη Σοβιετική Ένωση, μετά από πρόσκληση της ένωσης των Σοβιετικών συγγραφέων. Οι εντυπώσεις του από το ταξίδι δημοσιεύτηκαν σε πολλές συνέχειες στην εφημερίδα Νέος Κόσμος. Το 1936 εκλέχτηκε βουλευτής. Στη διάρκεια της 4ης Αυγούστου γνώρισε τη φυλακή και τις εκτοπίσεις αλλά και την πιο γόνιμη, από συγγραφική άποψη, περίοδο της ζωής του. Το 1940 δημοσιεύθηκε η μετάφραση του πλατωνικού Σοφιστή από τον Γληνό. Η εισαγωγή του σε αυτήν την έκδοση θεωρείται από τα σπουδαιότερα μνημεία της νεοελληνικής γραμματείας.

Στη διάρκεια της Κατοχής ο Γληνός πρωταγωνίστησε στις διεργασίες για την ίδρυση του ΕΑΜ και συνέταξε το ιδεολογικο-πολιτικό μανιφέστο *Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ*. Ο θάνατος τον βρήκε τα Χριστούγεννα του 1943, έπειτα από μια εγχείρηση και ενώ ετοιμαζόταν να μεταβεί στην Ελεύθερη Ελλάδα, προκειμένου να ηγηθεί της κυβέρνησής της.

Το πολύπλευρο έργο του Δημήτρη Γληνού είναι εξαιρετικής σπουδαιότητας όχι μόνο αν κριθεί με τα μέτρα της Ελληνικής κοινωνίας: το International Bureau of Education της UNESCO συμπεριέλαβε τον Γληνό μεταξύ των 100 πιο σημαντικών διανοουμένων, πολιτικών, δημοσιολόγων κ.λπ. όλου του κόσμου, που με το στοχασμό και τη δράση τους είχαν σημαντική συμβολή στην υπόθεση της εκπαίδευσης από την εποχή της αυγής του ανθρώπινου πολιτισμού έως τις μέρες μας.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να συντάξεις περίληψη του κειμένου σε 80-90 λέξεις.

A2. Πριν γράψεις την περίληψη φρόντισε να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- β) ποια είναι η άποψη του συγγραφέα;
- γ) για ποιο λόγο γράφει το κείμενο;
- δ) τι είδος κείμενο είναι;

B1. Το βιογραφικό που διαβάσατε ακολουθεί τη δομή ενός τυπικού βιογραφικού;

B2. Πώς κρίνετε το γεγονός ότι ο Γληνός το 1926 «αποφάσισε να απομακρυνθεί οριστικά από τα δημόσια αξιώματα»; (δεύτερη παράγραφος)

B3. Πώς κρίνετε την εμπλοκή του Γληνού με την πολιτική; (τρίτη και τέταρτη παράγραφος)

B4. Να βρεις λέξεις που μπορούν να αντικαταστήσουν τις παρακάτω χωρίς να αλλάξει η σημασία του κειμένου: εκτίμησε, μηχανισμών, απομακρυνθεί, ξεκίνησε, σημαντικοί.

Γ. Ο Γληνός θεωρήθηκε ένας από τους 100 πιο σημαντικούς ανθρώπους που είχαν σημαντική συμβολή στην υπόθεση της εκπαίδευσης. Ποια στοιχεία της δράσης του νομίζεις ότι οδήγησαν σ' αυτήν την κρίση; Να γράψεις ένα κείμενο με αφετηρία τα στοιχεία από τη σχετική δράση του Γληνού. Ακολουθώντας να εντοπίσεις προβλήματα της εκπαίδευσης που πρέπει να απασχολήσουν σημαντικούς διανοούμενους, πολιτικούς, κλπ με σκοπό να προωθηθεί η λύση τους. (500 λέξεις)